

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO

EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS

INFORMATIKOS IR STATISTIKOS KATEDRA

EGLĖ TARČAUSKAITĖ

ELEKTRONINĖS VALDŽIOS ADMINISTRAVIMO DIENINIŲ MAGISTRANTŪROS
STUDIJŲ PROGRAMA

INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS LIETUVOS RAJONUOSE YPATYBĖS

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė –
Prof. dr. Vitalija Rudzkienė

Vilnius, 2006

TURINYS

Įvadas.....	3
I. E. VALDŽIOS PLĖTROS ASPEKTAI.....	7
1. Skaitmeninės atskirties problema kuriant e. valdžią Lietuvoje.....	7
2. E. valdžia Lietuvoje: situacijos analizė.....	10
3. Informacinių technologijų ir e. paslaugų plėtrą stabdantys barjerai.....	16
II. INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS IR E. VALDŽIOS POLITIKA.....	21
1. Pagrindiniai teisiniai dokumentai, reglamentuojantys informacinės visuomenės plėtrą ir e. valdžią Lietuvoje.....	21
2. Informacinės visuomenės plėtros modeliai Lietuvoje.....	27
3. Europos Sąjungos politika ir įgyvendinami plėtros modeliai.....	29
III. INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ PLĖTROS PRAKTINIAI ASPEKTAI.....	31
1. Svarbiausi su informacinių technologijų plėtra susiję projektai.....	31
2. Investicijos į informacinės visuomenės plėtros projektus.....	34
IV. INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS BŪKLĖ IR PERSPEKTYVA: TYRIMAS.....	38
1. Kokybinio tyrimo metodologija.....	39
2. Kokybinio tyrimo duomenų analizė.....	41
a) Informacinės visuomenės vertinimas.....	41
b) Skaitmeninės atskirties būklė, priežastys ir sprendimo modeliai.....	45
c) Esama politika, jos įtaka informacinės visuomenės plėtrai.....	47
d) Informacinės visuomenės projektai ir investicijos į juos.....	49
e) Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva.....	52
3. Kokybinio tyrimo išvados.....	53
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	55
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	57
SANTRAUKA.....	61
Summary.....	62
PRIEDAI.....	63
<i>Priedas Nr. 1</i> Klausimyno pavyzdys.....	63
<i>Priedas Nr. 2</i> Ekspertų interviu transkripcija.....	65
<i>Priedas Nr. 3</i> Ekspertų atsakymų santrauka.....	85

IVADAS

Temos aktualumas: Lietuvoje, kaip ir visame pasaulyje, žengiama informacinės visuomenės link. Šis procesas reikalauja politinių, ekonominių, socialinių ir kt. visuomenės gyvenimo pokyčių. Informacinėms technologijoms keičiant tradicines informavimo priemones kinta visuomenės interakcijos pagrindai, ekonomikos konkurencingumas, valstybės valdymas, socialinė sanglauda ir kt.

Atsižvelgiant į vykstančius globalius pokyčius 2000 m. Lisabonoje Europos valstybių vadovai priėmė vieną svarbiausių dokumentų, susijusių su informacinės visuomenės plėtra, - Lisabonos strategiją¹. Strategijoje įvardijama, kad pagrindiniai Europos Sąjungos siekiai - didesnis augimas, daugiau ir geresnių darbo vietų ir didesnė socialinė sanglauda. Nurodyta, kad siekiant šių tikslų, svarbiausias vaidmuo tenka informacinėms ir ryšių technologijoms, kurios yra pagrindas naujojoje informacinėje visuomenėje. Remiantis šia strategija buvo priimti kiti labai svarbūs dokumentai – tai Europos Komisijos Komunikatas „i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“, „eEurope“ 2002 m., 2005 m. veiksmų planai ir kt., kurių pagalba šiuo metu įgyvendinama informacinė visuomenės plėtra, ekonomikos konkurencingumo didinimas, e. valdžia, e. paslaugos ir t.t.

Informacinės visuomenės plėtros svarba akcentuojama ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose. Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje² įvardinta, jog vienas iš prioritetinių tikslų – žinių visuomenės plėtra. Lietuvos vyriausybė savo veikloje taip pat pažymi šios srities svarbą – Vyriausybės 2006 - 2008 m. veiklos programoje³ teigiama, kad turi būti užtikrinta šalies mokslo ir technologijų plėtra įgyvendinant Lisabonos strategiją.

Nors strateginiai Europos Sąjungos ir Lietuvos dokumentai akcentuoja informacinių technologijų svarbą, informacinės visuomenės plėtrą, e. valdžią kaip pagrindą konkurencingai ir dinamiškai ekonomikai, tačiau daugiau nei pusė Lietuvos gyventojų neturi galimybių naudotis informacinių technologijų teikiamomis galimybėmis.

Šiuo metu Lietuvoje skaitmeninė atskirtis, t.y. socialinės padėties skirtumas tarp naudojančių ir nenaudojančių informacines technologijas individų, yra itin ryški tarp miesto ir kaimo gyventojų.

---

¹ Lisabonos strategija// <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52002DC0014:LT:NOT>.

² Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. IX-1187// Valstybės žinios.- 2002, 36-1284.

³ Dėl LR Vyriausybės programos Dėl LR Vyriausybės programos: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. X-767// Valstybės žinios.- 2006, 80-3143.

Todėl vienas iš aktualiausių socialinių poreikių šiandieninėje Lietuvoje – tai regionų integravimas į besiformuojančią Lietuvos informacinę visuomenę. Pagal IVPK Strategijų skyrių, augant interneto vartojimui šalyje skaitmeninis sklaidas ir toliau išlieka toks pat aukštas. Statistikos departamento duomenimis, 2006 metų pirmąjį pusmetį didžiuosiuose miestuose internetu naudojosi 25 proc., o kaimuose - 16 proc. gyventojų¹. Taigi, skaitmeninė atskirtis tarp miesto ir rajonų gyventojų – žymi problema.

Norint ištaisyti esamą padėtį, reikalinga išsami Lietuvos regionų profilio, kuriamos politikos, vykdomų projektų analizė bei efektyvių sprendimo modelių paieška.

Atlikus bendrą Lietuvos literatūros apžvalgą nustatyta, kad kreipiamas per mažas dėmesys skaitmeninės atskirties reiškinio aprašymui bei tyrimams. Šiuo darbu siekiama atkreipti dėmesį į Lietuvoje egzistuojantį skaitmeninį skalstą bei su šios srities ekspertų pagalba surasti pagrindines priežastis, lemiančias aukštą skaitmeninės atskirties lygį ir būdus, kaip skaitmeninį sklaidą paversti skaitmenine susietimi. Šiuo tikslu apklausti tiek privataus, tiek viešojo sektoriaus specialistai.

Šiame darbe analizuosiu Lietuvos regionų padėtį informacinių technologijų atžvilgiu, pabandysiu nustatyti esmines priežastis, neleidžiančias regionams pilnavertiškai įsitraukti į informacinės visuomenės gyvenimą ir, specialistų pagalba, pabandysiu nurodyti būdus, kaip būtų galima sumažinti skaitmeninį sklaidą tarp Lietuvos miestų ir rajonų.

Darbo problema: Lėta Lietuvos regionų integracija į besiformuojančią informacinę visuomenę.

Darbo tikslas: Įvertinti multidimensinius informacinių technologijų plėtros Lietuvos rajonuose aspektus ir pateikti modelius, kurie užtikrintų regionų integraciją į informacinę visuomenę.

Norint pasiekti užsibrėžtą tikslą buvo iškelti tokie **uždaviniai**:

1. Pristatyti informacinės visuomenės situaciją Lietuvoje;
2. Atskleisti skaitmeninio sklaido fenomeną Lietuvoje, jo priežastis ir padarinius.
3. Išanalizuoti Lietuvos regionų padėtį informacinių technologijų aspektu.
4. Atskleisti informacinių technologijų plėtros politikos aspektus.
5. Įvertinti vykdomų projektų, susijusių su informacinių technologijų plėtra, efektyvumą.

---

¹ Lietuvos Statistikos departamentas// <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1208>.

6. Išanalizuoti Lietuvos ir Europos Sąjungos plėtros modelių veiksmingumą.
7. Rasti modelius, kurie leistų Lietuvos regionams integruotis į Lietuvos informacinę visuomenę.

Darbo hipotezės:

1. Lietuvoje egzistuoja palanki padėtis informacinės visuomenės plėtrai.
2. Skaitmeninis sklaidas žymiausias tarpo miesto ir kaimo vietovių.
3. Skaitmeninį sklaidą daugiausia įtvirtina poreikio nebuvimas.
4. Pilnavertiškai integruotis į žinių visuomenę trukdo ne tik IKT infrastruktūros stoka, bet ir Lietuvos valdžios politika ir visuomenės pasyvumas.
5. Šiuo metu veiksmingas sprendimo būdas – viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas.

Tyrimo empiriniai metodai: Nagrinėjant Lietuvos rajonų informacinių technologijų ypatybes buvo siekiama išnagrinėti su šia tema susijusius aspektus tiek teorinėje, tiek empirinėje plotmėje. Empirinio darbo tikslas – įvertinti informacinių technologijų, e. valdžios situaciją Lietuvos regionuose, rasti pagrindinius plėtros barjerus ir atskleisti ateities plėtros kryptis.

Siekiant išsiaiškinti užsibrėžtą tikslą buvo pasirinktas kokybinis tyrimas ir vienas jo metodų - pusiau struktūruotas interviu. Šis metodas – tai pokalbis su pašnekovu, laikantis tematinių gairių. Interviu taip pat būdinga vidinė struktūra, tačiau kartu respondentas gali laisvai išsakyti savo mintis.

Tyrimo objektu pasirinkti 5 viešo ir privataus sektoriaus atstovai, atsakingi už informacinių technologijų, e.paslaugų plėtrą regionuose. Tyrimui pasirinktas ekspertinis interviu užtikrino profesionalią, išsamią nuomonę apie šiame darbe nagrinėjamą problemą.

Konceptualizacija:

Informacinė visuomenė arba žinių, žinojimo visuomenė – atvira, išsilavinusi, nuolat besimokanti ir savo veiklą grindžianti žinojimu visuomenė, kurios nariai turi galimybę ir efektyviai naudoja šiuolaikines informacines technologijas ir nacionalinius bei globalinius skaitmeninius informacijos išteklius, o valstybės bei savivaldos institucijos priima sprendimus ir užtikrina gyventojams viešosios informacijos prieinamumą ir patikimumą, pasitelkdamos šias technologijas ir išteklius.

Informacinės technologijos – informacijos valdymo ir apdorojimo technologijos, apimančios telekomunikacijas, kompiuterinę techniką, programinę įrangą bei kitas aukštasias technologijas.

Informacinių technologijų infrastruktūra – tai kompiuteriai, programinė įranga, telekomunikacijos priemonės.

Internetas - viešas, tarptautinis ir globalinis skaitmeninių telekomunikacijų tinklas, skirtas informacijos apykaitai.

E-valdžia - valstybinis informacinės infrastruktūros institutas, laiduojantis patogią viešosios informacijos prieigą ir apykaitą bei teikiantis viešąsias paslaugas informacinių technologijų pagrindu.

E. paslaugos – elektroninės paslaugos, teikiamos nuotoliniu būdu per internetą, įgalina taupyti laiką, pinigus, prieinamos visą parą visur kur yra interneto ryšys ir atitinkama įranga.

Skaitmeninė atskirtis arba skaitmeninis sklostas – Socialinis-ekonominis skirtumas tarp žmonių (bendruomenių), turinčių galimybių naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis, ir tokių galimybių neturinčių.

Skaitmeninė susietis – individai, kurie gali, moka ir nori naudotis informacinėmis technologijomis ir jų teikiamomis galimybėmis.

Naudotos literatūros ir vykdytų projektų regionuose apžvalga: Informacinės visuomenės plėtros tematika Lietuvos literatūroje atsirado palyginus neseniai. Šia tema pradėta domėtis po 2000 m. atlikto bendro informacinės visuomenės tyrimo „Skaitmeninė Lietuva“¹. Iki tol ši problematika Lietuvoje nebuvo išsamiai nagrinėta ir tyrinėta. Deja, iki šiol Lietuvos autorių knygų informacinės visuomenės ir e. valdžios tematika yra tik keletas, daugiausia išleistų Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Vyriausybės iniciatyva.

Regionų plėtros ir skaitmeninio sklasto tema dažniausiai nagrinėjama straipsniuose, tyrimų analizėse, statistinėse apžvalgose. Pastebėta, kad skaitmeninės atskirties tematika daugiausiai nagrinėjama už informacinę plėtrą atsakingų institucijų (IVPK, VRM, nevyriausybinų organizacijų) bei kai kurių privataus sektoriaus įmonių atstovų. Taigi, skaitmeninis sklostas aptiriamas dažniausiai strategijų, programų kontekste.

Pastebėta, kad trūksta akademinės bendruomenės, specialistų požiūrio bei visuomenės nuomonės šia tema. Nors pastebima tendencija, jog straipsnių skaičius didėja ir nagrinėjami vis įvairesni skaitmeninio sklasto aspektai, tačiau skaitmeninės atskirties vaizdas išlieka fragmentiškas.

Kiek platesnį vaizdą atskleidžia Lietuvoje atlikti „Skaitmeninė Lietuva“, „Informacinės technologijos Lietuvos rajonų savivaldybėse tyrimas“, „Kaimiškųjų bendruomenių organizacijos

---

¹ Šaulauskas M. P. Skaitmeninės Lietuvos profiliai// <http://www.infovi.vu.lt/mps/sl2001.htm>.

tyrimas“, „Visuotinis kompiuterinis raštingumas“, „Informacinės visuomenės plėtros Lietuvos regionuose tyrimo apžvalga“ ir kt. tyrimai. Tyrimų pagalba kuriamas platesnis informacinės visuomenės vaizdas, nes įtraukiami įvairesni jos aspektai, didesnis dalyvių skaičius (Privatusis sektorius, savivaldybės, kaimiškosios bendruomenės, skaitmeninę atskirtį patiriantys dalyviai). Empiriniai tyrimai svarbūs ir tuo, kad viešinami žiniasklaidos pagalba atkreipia ne tik visuomenės dėmesį, bet ir politikų, kurie aktyvinami spręsti egzistuojančias problemas, keisti neefektyvias politikos priemones.

Savo darbe remsiuosi ir užsienio literatūra, kurioje išsamiai nagrinėjama informacinės visuomenės, skaitmeninio sklauto problema, įvairūs jo aspektai. Informaciškai pažengusiose užsienio šalyse ši problema – ne naujas fenomenas. Jis stebimas ir tiriamas ne vienerius metus. Jų pastebėjimai, pasiūlymai yra labai vertingi tiriant Lietuvos informacinės visuomenės, e. valdžios ir skaitmeninės atskirties sritis. Todėl remsiuosi M. Gurstein, A. Clement, L. R. Shade, N. Selwyn, P. Norris ir kt. autorių knygomis, T. Beale, J. D. Gunkel, B. D. Loader straipsniais, „Internet World Stat“ ir kt. tyrimais.

I. E. VALDŽIOS PLĖTROS ASPEKTAI

Skaitmeninės atskirties problema kuriant e. valdžią Lietuvoje

Skaitmeninę atskirtį sunku vienareikšmiškai apibrėžti. „Skaitmeninė atskirtis yra viena dažniausiai aptariamų socialinių fenomenų mūsų eroje. O kartu ji viena neaiškiausių ir keliančių sąmyši“¹. Dažniausiai skaitmeninė atskirtis pristatoma, kaip atotrūkis tarp individų, kurie turi prieigą prie informacinių technologijų ir tų, kurie tos prieigos neturi. Tačiau šis bendras apibrėžimas jokių būdu neatspindi visų skaitmeninės atskirties aspektų.

Skaitmeninės atskirties terminas, manoma, pirmą kartą pavartotas J. Webber ir A. Harnton „LA Times“ (JAV, 1996 m.) išspausdintame straipsnyje. Terminas tada apibūdino siaurą skaitmeninės atskirties aspektą – netolygų informacinių technologijų paskirstymą mokyklose. Vėliau skaitmeninis sklautas pradedamas naudoti vis platesniuose kontekstuose¹, apibūdinant informacinių technologijų, interneto pasiskirstymo lygį tarp geografinių šalies vietovių, socialinių grupių, valstybių. Pastaruoju metu skaitmeninio sklauto sąvoka ir apibrėžtis aprėpia ne tik prieigos, bet ir efektyvaus naudojimosi skaitmeninėmis technologijomis aspektus. Šios pozicijos šalininkas J.

---

¹ Gunkel J. D. Second thoughts: toward a critique of the digital divide// New media & society.-Sage publication, Vol 5(4), 2003.

D. Gunkel¹, T. Beale² pabrėžia, kad skaitmeninė atskirtis turi atspindėti ne tik galimybes pasinaudoti informacinėmis technologijomis, bet ir žmogaus norą, žinias, motyvus, informacinių technologijų pritaikymą kasdieniame gyvenime.

Skaitmeninis sklaidas, kaip savitas socialinis faktas, pradėtas nagrinėti atslūgus kibernetikos garbinimo laikotarpiui, kuris truko iki 1990 metų antros pusės. Ilgai buvo kalbama tik apie teigiamas informacinių technologijų bei interneto puses, informacinės technologijos vertinamos, kaip vienareikšmiškai turinčios beribes galimybes išspręsti visas žmonijos problemas. Tačiau greitai plintančios informacinės technologijos sukėlė ne tik teigiamus, kaip laiko, nuotolio minimizavimą, efektyvią komunikaciją, demokratijos stiprinimą kt., bet ir neigiamus pokyčius³.

Viena skaudžiausių neigiamų pasekmių – skaitmeninė atskirtis, kurią ypatingai pajuto socialiai pažeidžiamos visuomenės grupės, tokios kaip kaimiškos vietovės gyventojai, neigalieji, bedarbiai, neišsivysčiusių šalių gyventojai, vyresnio amžiaus žmonės ir kt.

Informacinės technologijos suformavo naujus visuomenės suskirstymo kriterijus⁴. Klases formavę veiksniai, tokie kaip turtas, giminės vardas ir pan. ėmė silpnėti ir pradėjo ryškėti informacinės technologijos, jų vaidmuo visuomenės susiskirstyme. Informacinės technologijos žymiai įtakoja priklausymą „aukštesniajai“ arba „žemesniajai“ klasei.

Informaciją valdantieji priklauso „aukštesniajai“ klasei, kurios nariai gali būti apibūdinami, kaip aukštą išsilavinimą, aukštas pajamas turintys bei dažniausiai mieste gyvenantys asmenys. Šie asmenys pasižymi tokiomis savybėmis, kaip inovatyvumas, mobilumas, šiuolaikiškumas. Antrajai grupei priklauso žmonės, kurie yra socialinėje, ekonominėje, geografinėje atskirtyje. Šios klasės atstovai dažniausiai gyvena kaimiškose vietovėse, yra vyresnio amžiaus, uždirba mažai pajamų, turi menką išsilavinimą⁵. Anot M. P. Šaulausko, „informacinės technologijos nesuardė tradicinės stratifikacijos tvarkos, o tik ją dar labiau įtvirtino – informaciškai raštingi žmonės arba šalys valdo ir turtėja visų kitų sąskaita“⁶.

Taigi, skaitmeninė atskirtis – tai fenomenas, kuris, galima teigti, yra dar vieną nelygybės

---

¹ Gunkel J. D. Second thoughts: toward a critique of the digital divide// New media & society.-Sage publication, Vol 5(4), 2003.

² Beale T. Requirements for a Regional Information Infrastructure for Sustainable Communities – The Case for Community Informatics// Gurstein M. Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies.-Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.

³ Norris P. Digital Divide: Civic Engagement// Information Poverty and the Internet Worldwide.-Cambridge University Press, 2001.

⁴ Loader B. D. Hague B. Eagle D. Embedding the Net: Community Empowerment in the Age of Information.// Gurstein, M. 2001. Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies.- Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.

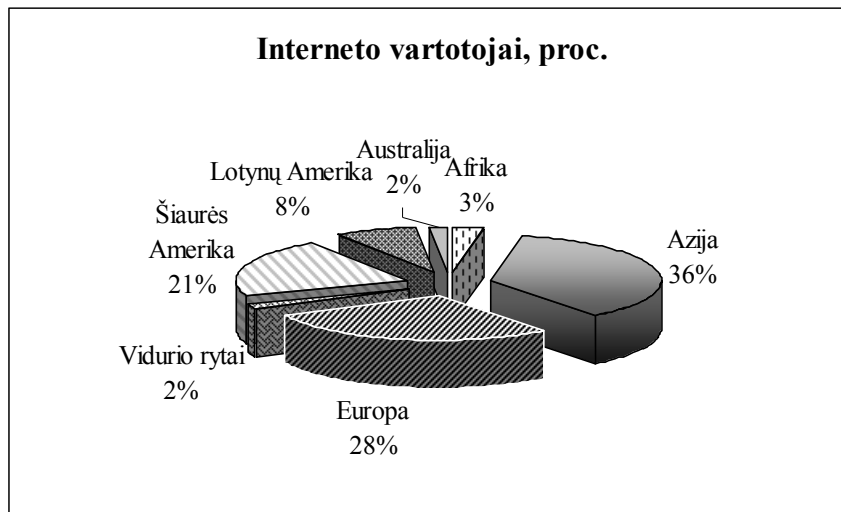
⁵ Informacinės visuomenės plėtros Lietuvos regionuose tyrimo apžvalga// <http://www.ivpk.lt/nfiles/78.doc>.

⁶ Šaulauskas M. P. Socialinė atskirtis ir pilietinė visuomenė// Socialiniai pokyčiai: Lietuva 1990/1998.-Garnelis, 2000.

forma, pagrįsta informacinių technologijų, interneto turėjimu.

Skaitmeninės atskirties problema yra ne vienos valstybės, regiono, o pasaulinė problema. “Internet World Stat” duomenimis¹ šįmet prieigą prie informacinių technologijų, interneto turi 1086 mln. žmonių, iš jų tik 32 mln. interneto vartotojų yra iš Afrikos, 19 mln. iš Viduriniųjų rytų ir 83 mln. iš Lotynų Amerikos (1 pav.).

1 pav. Interneto vartotojai, proc. 2006 m. (Šaltinis: Internet World Stats²).

Taigi, dauguma turinčių priėjimą prie interneto gyventojų gyvena Šiaurės Amerikoje, Europoje bei kituose gerai išvystytuose regionuose.

Skaitmeninė atskirtis Lietuvoje ilgai buvo neįvardijama kaip problema, tačiau kai el. erdvė pradėjo žymiai įtakoti ekonominę, socialinę, kultūrinę, politinę ir kt. visuomenės narių padėtį, ryškinti ir taip didelius skirtumus tarp visuomenės sluoksnių, skaitmeninė atskirtis pateko į viešąjį diskursą.

Skaitmeninės atskirties tema pradėta rašyti po 2000 m. atlikto informacinės visuomenės tyrimo³. Iki tol ši problematika Lietuvoje nebuvo išsamiai nagrinėta ir tyrinėta. Deja, ir iki šiol Lietuvos autorių knygų skaitmeninės atskirties tematika yra tik keletas. Daugiausia skaitmeninio sklauto, informacinės visuomenės plėtros tema nagrinėjama straipsniuose, tyrimų analizėse, statistinėse apžvalgose.

Skaitmeninės atskirties, informacinių technologijų galimybių bei e. valdžios ir kt. temos tampa labai svarbios viešajame diskurse. Informacija apie informacines technologijas suteikia galių atskirtoms grupėms siekti ekonominės gerovės, individualaus tobulėjimo, karjeros ir mokymosi

¹ “Internet World Stats”// <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>.

² <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>.

³ Šaulauskas M. P. Skaitmeninės Lietuvos profiliai// <http://www.infovi.vu.lt/mps/sl2001.htm>.

galimybių. 1999 m. NTIA¹ III pranešime² J. Irving pabrėžė, kad egzistuoja stiprus ryšys didesnių galimybių ir prieigos prie telefono, kompiuterio ar interneto. J. Irving teigė, kad informacinės technologijos gal ir nėra būtinos žmogaus išlikimui, tačiau šiandieninėje skaitmeninėje ekonomikoje – būtinos, norint pasiekti sėkmę. Taigi, informacinės technologijos pristatomos, kaip žymiai įtakojančios socialinius bei ekonominius pokyčius tiek globaliu, valstybiniu ir individualiu lygmeniu.

Skaitmeninis sklaidas nėra vienalytė sąvoka ir gali apibūdinti įvairias atskirties formas. Išskiriamas skaitmeninės atskirties geografinis lygmuo, t.y. skaitmeninė atskirtis suvokiama, kaip tarpvalstybinis, tarpregioninis informacinių technologijų naudojimo skirtumas. Geografinis skaitmeninės atskirties lygmuo vartojamas dažniausiai. Rečiau nagrinėjamas informacinių technologijų naudojimas tarp skirtingų socialinių grupių, t.y. išryškinamas grupių socialinis bei ekonominis aspektas. Taigi, yra du pagrindiniai skaitmeninio sklaido lygmenys: geografinis (dažniausiai nagrinėjamas tarp valstybių, šalies viduje) ir socialinis (tarp skirtingų socialinių grupių).

Lietuvoje skaitmeninis sklaidas pabrėžiamas ypač geografinės vietovės prasme. Iki šiol didžiausias skirtumas tarp informacinių technologijų ir interneto vartotojų išlieka tarp miesto ir kaimo gyventojų. Statistikos departamento 2006 m. duomenimis³ mieste galimybe naudotis internetu turi net 40 proc. gyventojų, o tuo tarpu kaime vos 16 proc. Ši tema plačiau bus aptarta kitame skyriuje.

Taigi, nors viešajame diskurse skaitmeninės atskirties sąvoka pasirodė prieš dešimtmetį, tačiau iki šiol nėra suformuluota vieningos skaitmeninės atskirties sampratos. Lietuvoje, palyginus su Europos Sąjungos ir pasaulio statistiniais rodikliais, skaitmeninis sklaidas ypač žymus tarp miesto ir kaimo vietovių. Šis barjeras neleidžia Lietuvos rajonams jungtis į bendrą informacinės visuomenės formavimosi procesą.

E. valdžia Lietuvoje: situacijos analizė

Tiek e. valdžios, tiek informacinės visuomenės formavimosi ir vystymosi pagrindas – informacinės technologijos. Šiuolaikinės informacinės technologijos siejamos su kompiuterių, kompiuterinių tinklų, programinės įrangos, mobiliųjų telefonų ir kt. technologijų, „susiejančių

---

¹ Nacionalinė telekomunikacijų ir informacijos administracija.

² NTIA III pranešimas „Nauji skaitmeninės atskirties duomenys“// <http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/net2/falling.html>.

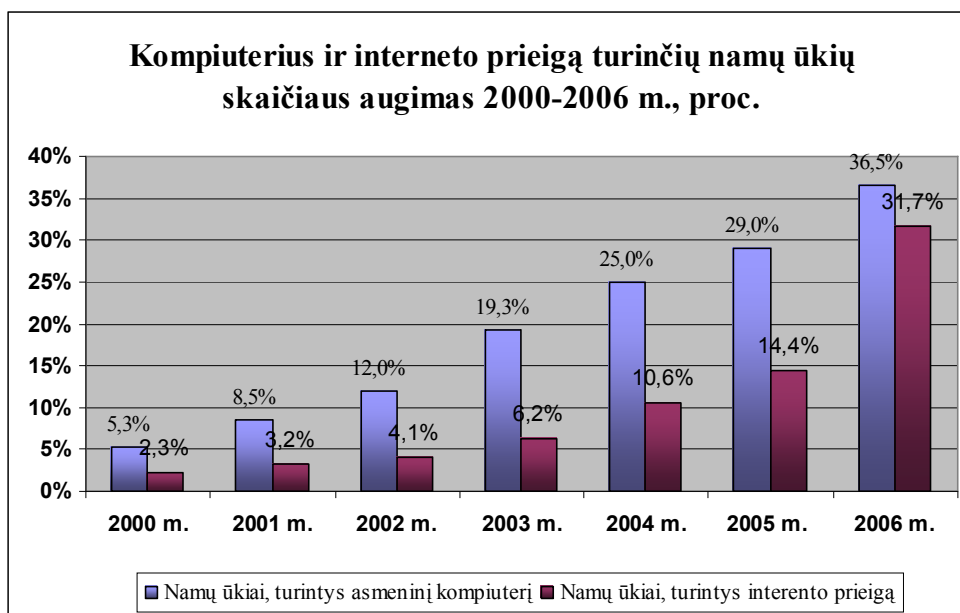
³ Lietuvos statistikos departamentas// <http://www.stat.gov.lt/lt/>.

duomenų perdavimą, balso telefoniją, audiovizualines komunikacijas¹, pristatymu.

Tolygiai išplėtotas kompiuterio ir interneto tinklas yra būtina prielaida Lietuvos gyventojų e. paslaugų, gausių e. turinio išteklių naudojimui bei ekonomikos konkurencingumo užtikrinimui.

Nors pastaruoju metu tiek informacinių technologijų, tiek interneto naudojimo apimtys Lietuvoje auga palyginti sparčiai, tačiau prieigos prie informacinių technologijų, interneto klausimas iki šiol išlieka labai aktualus.

2006 m. statistikos departamento² atlikto tyrimo duomenimis, asmeninių kompiuterių turinčių namų ūkių skaičius šiuo metu yra 36,5 proc. (2 pav.), o internetą 31,7 proc. Iš 2 pav. matyti, kad namų ūkių apsirūpinimas asmeniniais kompiuteriais nuo 2000 m. iki 2006 m. pastoviai augo. Asmeninių kompiuterių namuose 2000 m. turėjo vienas iš dvidešimties namų ūkių, o 2006 m. pirmąjį ketvirtį jau net kas trečias.

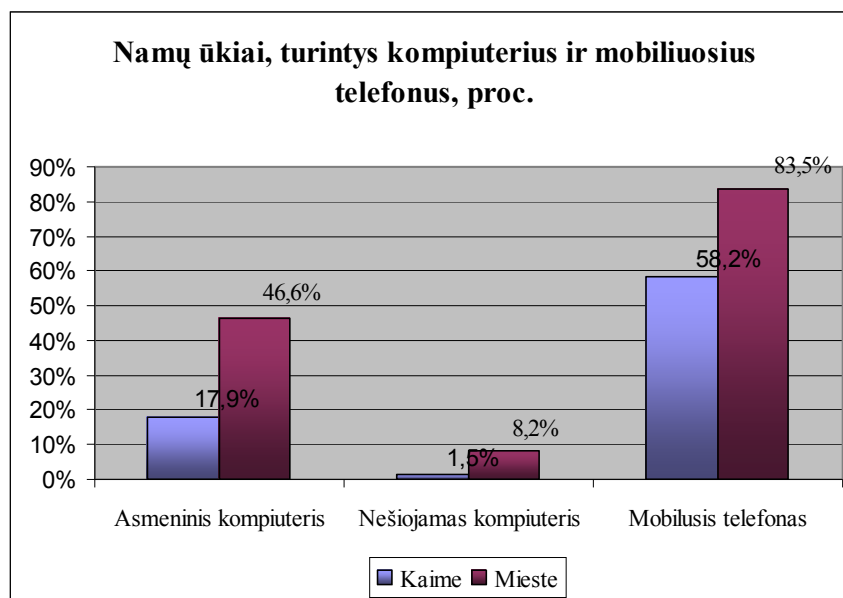
2 pav. Kompiuterius ir interneto prieigą turinčių namų ūkių skaičiaus augimas 2000-2006 m., proc. (Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas// <http://www.stat.gov.lt/lt/pages/view?id=1584>).

Tokį spartų kompiuterizacijos procesą galima paaiškinti mažėjančiomis kompiuterių kainomis, mokestinėmis lengvatomis, plintančia kompiuterio naudojimosi kultūra, augančiu poreikiu naudotis darbo, laisvalaikio, mokymosi srityse. Deja, šis bendras kompiuterių skaičiaus didėjimas skiriasi kaimo ir miesto vietovėse. Statistinių tyrimų rezultatai rodo ryškius naudojimosi internetu skirtumus priklausomai nuo gyvenamosios vietos.

¹ Pečiulis Ž. Audiovizualinė žiniasklaida komunikacijos technologijų raidos kontekste// <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/25/str5.htm>.

² Lietuvos statistikos departamentas// http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/IT%20%20panaudojimas%20NU_20061024.doc.

Lietuvoje kaimo gyventojų dalis, naudojanti internetą, skaičiuje yra beveik 2,5 karto mažesnė nei miesto gyventojų. Nors bendras interneto vartotojų skaičius auga, tačiau iš esmės tik vartotojų, gyvenančių mieste, sąskaita. 2006 m. pirmąjį ketvirtį asmeninius kompiuterius namuose turėjo 36,5 procentai namų ūkių, iš kurių: mieste – apie 46,6 proc., kaime – 17,9 proc. Palyginus miesto ir kaimo gyventojų turimus asmeninius kompiuterius, nešiojamus kompiuterius bei mobiliuosius telefonus (3 pav.) matyti, jog kaimo gyventojai turi net kelis kartus mažiau asmeninių ir nešiojamų kompiuterių, bei mobiliųjų telefonų, nei miesto gyventojai.

3 pav. Namų ūkiai, turintys kompiuterius ir mobiliuosius telefonus, proc., 2006 m. (Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas// [http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/IT%20%20panaudojimas %20NU_20061024.doc](http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/IT%20%20panaudojimas%20NU_20061024.doc))

Taigi, statistiniai rodikliai patvirtina aukštą skaitmeninės atskirties lygį Lietuvoje, kuris, kaip jau minėta sustiprina pasiturinčiųjų pozicijas ir susilpnina – pažeidžiamų socialinių grupių. Informacinės technologijos Lietuvoje sparčiai ėmė populiarėti po 1995 m., kai Lietuvoje buvo pradėtas diegti interneto ryšys. Pati interneto pradžia Lietuvoje minima apie 1990 m., kuomet atskirų entuziastų pastangomis pradėjo veikti pirmosios elektroninio pašto perdavimo į pasaulį sistemos.

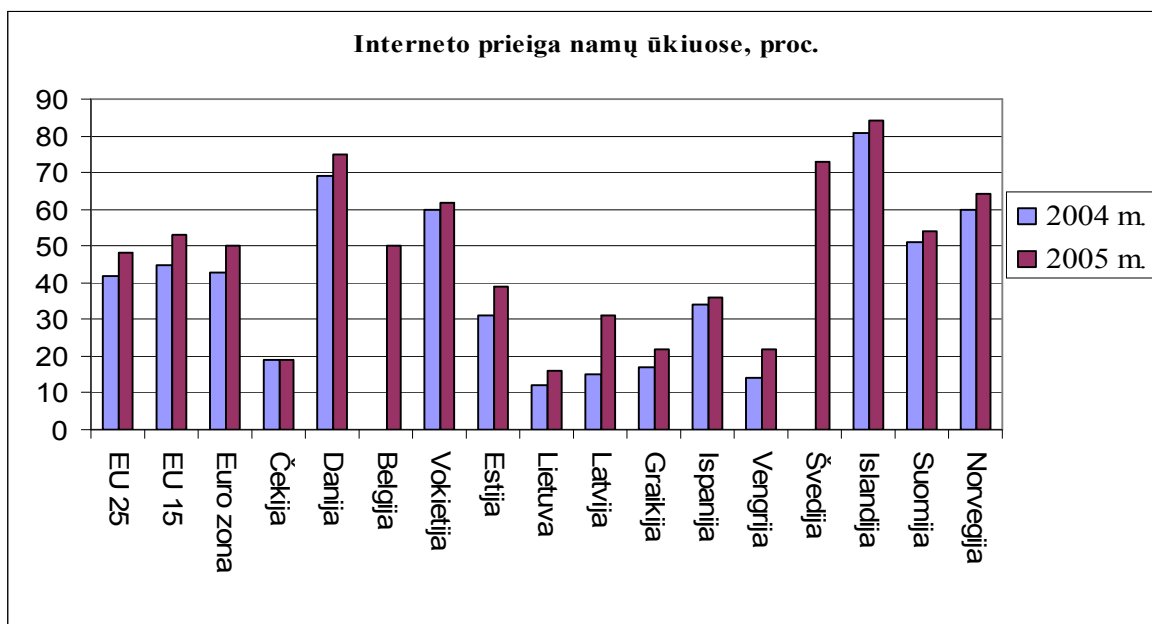
1994 m. Lietuva įsijungė į tarptautinius interneto tinklus ir nuo 1995 m. prasidėjo spartus interneto plitimas Lietuvoje¹. 1996 metais buvo užregistruoti apie 20 tūkstančiai interneto vartotojų, o 2004 metų pabaigoje Lietuvos Statistikos departamento duomenimis buvo užfiksuota jau 512

¹ Internet Lietuvoje// <http://elinara.ktu.lt/informatika1/kursas/T3.html>

tūkstančių interneto vartotojų¹.

Vis augantis interneto vartojimas Lietuvoje, deja, nesuponuoja mažėjančio skaitmeninio sklauto, jis ir toliau išlieka toks pat aukštas. „Internet Word Stats“² duomenimis Lietuvoje 2006 m. buvo 1,2 mln. arba 35,8 proc. visų gyventojų, kurie naudoja internetą. Lietuvą palyginus su kitomis pasaulio šalimis, turi mažiausią interneto vartotojų skaičių namų ūkiuose. „Internet Word Stats“ duomenimis jau 2005 m. Islandijoje buvo 84 proc. vartotojų, 75 proc. – Danijoje, 62 proc. – Vokietijoje, tuo tarpu Lietuvoje interneto lygis siekė apie 17 proc. (Pav. 5). Tai buvo vieni žemiausių rodiklių Europos Sąjungoje.

Nors Lietuvos interneto skverbties rodikliai palyginus su Europos Sąjunga yra maži, tačiau verta atkreipti dėmesį, jog 2000 – 2006 m. laikotarpiu Latvija, Lietuva, Čekija, Vengrija patyrė didžiausią interneto vartotojų šuolį. Europos Sąjungos kontekste pagal pažangos rodiklį, pasiektą per 6 metus, Lietuva yra antroje vietoje, po Latvijos. Lietuvoje interneto prieigą turinčių žmonių skaičius nuo 2004 m. iki 2005 m. išaugo nežymiai, didžiausias šuolis buvo tarp 2003 m.- 2004 m., kai interneto prieigą namų šoktelėjo 2 kartus (4 pav.).

4 pav.. Interneto prieiga namų ūkiuose, proc., 2005 m. (Šaltinis: Eurostat³)

¹ 2005 metų pirmojo ketvirčio veiklos rezultatai// http://www.telecom.lt/gallery/Dokumentai/Investuotojams/Rezultatai/2005_I_ketv_rezultatai.pps

² Internet Word Stats // <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>

³ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996_39140985&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=detailref&language=en&product=Yearlies_new_science_technology&root=Yearlies_new_science_technology/I/I5/ir031

Tikėtina, kad tokį vartotojų skaičiaus šuolį įtakojo Europos Sąjungos skiriamos PHARE lėšos bei struktūrinių fondų parama informacinei visuomenės plėtrai, ypač paramą teikiant kaimiškosioms vietovėms. Tokie projektai, kaip „Viešieji interneto centrai“, „Viešosios interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“, „Viešosios interneto prieigos taškų tinklo plėtra“ kuria ir stiprina interneto tinklą visoje Lietuvoje ir taip suteikia galimybes ne tik miesto gyventojams naudotis internetu teikiama privalumais.

Europos Sąjungos dėmesys ir parama kaimiškoms vietovėms – vienas pagrindinių priemonių mažinant skaitmeninę atskirtį Lietuvoje. Remiantis 5 lentele matyti koks ryškus skirtumas tarp miesto ir kaimo gyventojų, naudojančių internetą. Lentelės duomenys atskleidžia, kad kaimuose galimybė naudotis internetu sumažėja daugiau nei 2 kartus, nei mieste gyvenantiems gyventojams.

5 Lentelė. Galimybė naudotis plačiajuosčiu ryšiu, 2006 m.

Kategorija	Gyventojų skaičius	Vietovių skaičius	Galimybė naudotis plačiajuosčiu ryšiu	
			Gyventojų skaičius	%
Miestai	2281398	103	2,276,835	40,2 %
Kaimai	1,143926	21,826	183,054	16,4%
VISO	3,425,324	21,929	2,474,730	31,7%

Šaltinis: Degutis R. RAIN projektas – plėtra, problemos ir perspektyvos¹

Tokią padėtį įtvirtina ekonominiai motyvai, interneto ryšį teikiančioms įmonėms nėra naudinga dirbti kaimo vietovėje. Privataus sektoriaus investicijų lygis į regionų informacinių technologijų, interneto tinklo plėtra nėra aukštas ir pradėtas vystyti tik nuo 2002 m. „Langas į ateitį“ dėka. Svarbu pabrėžti, jog e. valdžia nėra vien informacinės technologijos ar internetas. Tampa labai svarbūs tokie e. valdžios aspektai, kaip viešųjų paslaugos perkėlimas į el. erdvę, taip pat e. turinys ir žmonių žinios, gebėjimai ir patirtis kompiuterinio raštingumo srityje.

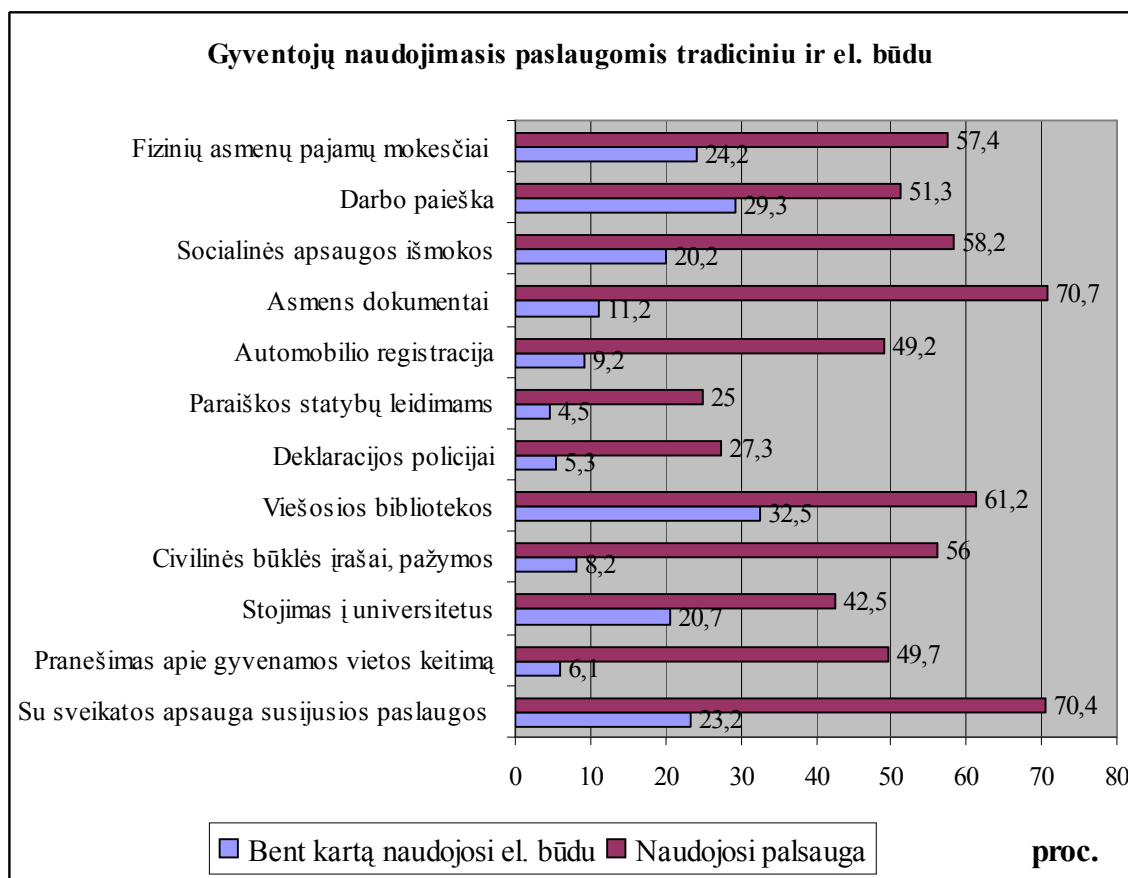
Efektyvios, aktualios, saugios e. paslaugos skatina žmones naudotis informacinėmis technologijomis. El. paslaugų lygis Lietuvoje nuolat didėja. 2004 m. viešųjų paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę lygis buvo 50 proc., o 2005 m. pabaigoje siekė 64 proc. 2006 m. lapkričio mėn. portalo evaldzia.lt duomenimis Lietuvoje viešųjų paslaugų 4 lygio (visiško interaktyvumo) paslaugų yra 10, 3 lygio (dalinio interaktyvumo) – 41 paslaugų, 2 lygio (dalinės transakcijos) – 138 el. paslaugos, o 1 lygio (informacijos) – 359 e. paslaugos². Geriausiai Lietuvoje išvystytos elektroninės

¹ <http://www.ivpk.lt/dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/R.Degutis.ppt>

² Viešosios paslaugos// <http://www.evaldzia.lt/govgate/statistics.do>

viešosios paslaugos, susijusios su gyventojų pajamų ir turto deklaravimu, įsidarbinimo paslaugomis, viešųjų bibliotekų saugomos informacijos paieška, socialinėmis įmokomis ir kt. Tačiau gyventojų labai aktualiomis įvardijamų elektroninių sveikatos paslaugų perkėlimas į el. erdvę vystomas labai lėtai. 2005 m. vos 25,4 proc. sveikatos priežiūros įstaigų turėjo savo interneto svetaines, 9 proc. įstaigų teikė konsultacijas internetu ir tik 3,7 proc. sveikatos priežiūros įstaigų nurodė, kad teikia registracijos internetu paslauga¹.

Nors vis daugiau viešųjų paslaugų perkeliama į internetą, tačiau gyventojų naudojimasis šiomis e. paslaugomis išlieka labai menkas. 2005 m. atliktų tyrimų duomenimis el. paslaugomis buvo naudojęsi 15 proc. gyventojų. Remiantis 2006 m. kovo mėn. atliktos poreikių studijos „Naudojimosi e. paslaugomis kaimiškose Lietuvos regionuose“² duomenimis pakankamai mažai gyventojų naudojami el. paslaugomis. Dažniausiai gyventojai viešosioms paslaugomis naudojami tradiciniu būdu (6 pav.).

6 pav. Gyventojų naudojimasis paslaugomis tradiciniu ir el. būdu, 2006 m. (Šaltinis: Rutkauskienė D. Naudojimosi e. paslaugomis kaimiškose Lietuvos regionuose)

¹ Informacinė visuomenė// http://www.ivpk.lt/fondai/sarasai/IV_esama_bukle_ir_ateties_tendencijos20060530.doc

² Rutkauskienė D. Naudojimosi e. paslaugomis kaimiškose Lietuvos regionuose poreikių studija// <http://www.vipt.lt/cms/app?service=external/index&sp=1786&sp=2029>

Tačiau palyginus gyventojų dalį, kurie bent kartą naudojami viešomis paslaugomis el. būdu, su visais gyventojais, galima teigti, kad el. paslaugos yra aktualios.

Iš 6 pav. matyti, kad didžiausio populiarumo susilaukia tokios paslaugos, kaip viešųjų bibliotekų katalogų peržiūros galimybės, darbo paieškos, prašymų pateikimas į aukštąjį mokslą, paraiškos dėl stipendijų, pašalpų ir jų gavimas ir kt. Ilgai e. paslaugomis nebuvo naudojamos dėl tokių objektyvių priežasčių, kaip kompiuterio, interneto ryšio neturėjimo, poreikio nebuvimo, nepatogaus e. paslaugų tiekimo, skurdaus e. turinio ar saugumo problemų.

Informacinių technologijų, tinklo, e. paslaugų, e. turinio bei e. kompetencijos plėtra šiuo metu užtikrinama Europos Sąjungos (ES) dėka: rengiamų projektų ir įgyvendinamų programų pagalba. Kaip jau minėta, Lietuvoje palyginus su kitomis Europos Sąjungos šalimis bendras informacinės visuomenės lygis yra žemas. Todėl ES parama Lietuvai labai sviri, nes greitina informacinės visuomenės bei e. valdžios plėtros procesus. Europos Sąjunga siekia sukurti žinių visuomenę per artimiausią dešimtmetį. Lietuva tokį lygį turėtų pasiekti tik apie 2015 metus.

Informacinių technologijų ir e. paslaugų plėtrą stabdantys barjerai

Internetas apjungė visą pasaulį ir ši tinklo plėtra įsiliejo į mūsų gyvenimą ne be pėdsako. M. Gurstein, R. Silverstone¹ ir daugelis kitų autorių teigia, kad technologijos performuoja socialinio ir ekonominio gyvenimo būdus: „kiekvienas pilietis turi galėti ir mokėti naudoti savo darbinėje, kultūrinėje ar buitinėje veikloje šiuolaikines informacines technologijas. Tik taip jis galės jaustis pilnateisiu XXI amžiaus gyventoju“². „Žinios yra galia“ tampa nauju šiuolaikinio gyvenimo principu. Nesunku įsivaizduoti aplinkybes, kuriomis informacija gali teigiamai įtakoti sprendimus ir suteikti daug galimybių.

Taigi, informacinės technologijos turi galios transformuoti verslą, valstybinių institucijų darbą, švietimo sistemą, sumažinti skurdą, socialinę atskirtį, sukurti geresnę gyvenimo kokybę ir t.t. Tačiau išvardintiems pokyčiams įvykti reikalinga technologijų ir interneto prieiga bei efektyvus jų panaudojimas: kompiuterinis raštingumas, įgūdžiai, noras bei žinojimas informacinių technologijų galimybės³. Taigi, norint užtikrinti informacinės visuomenės plėtrą, reikia panaikinti faktorius,

---

¹ Gurstein M. Effective use: a community informatics strategy beyond the digital divide.-New Jersey Institute of Technology, 2003.

² Informacinės visuomenės technologijų įtaka ūkio raidai ir kultūrai// <http://www.infovi.vu.lt/biblioteka/temos/itaka%20ukiui-kulturai.htm>

³ Heythornthwaite C. Introduction: the internet in everyday life.-American Behavioral scientist, Vol. 45(3), Sage publication, 2001.

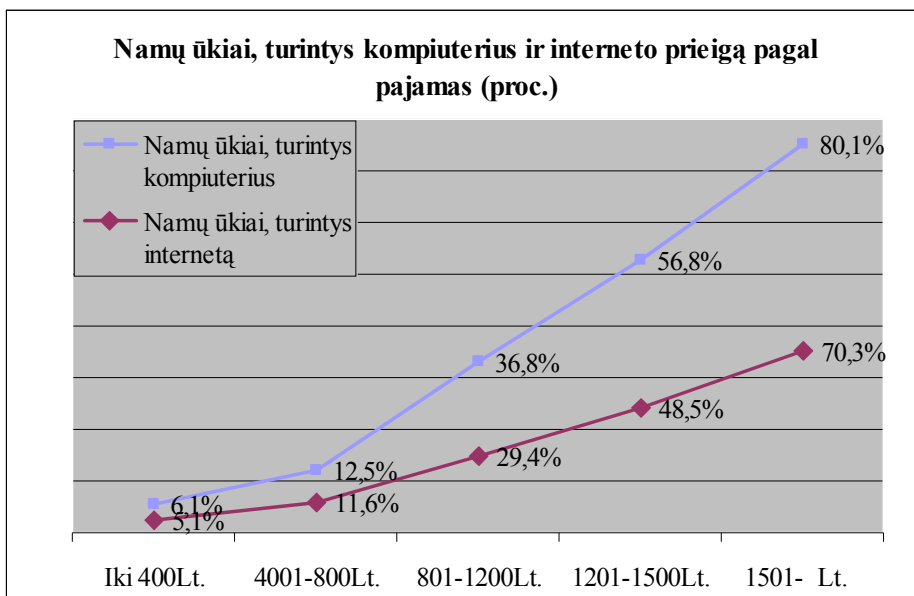

kuriančius skaitmeninę atskirtį.

Apžvelgus įvairių autorių studijas, galima teigti, kad skaitmeninę atskirtį regionuose kuria ir stiprina tokie faktoriai:

- Pajamos;
- Išsilavinimas (kalbų žinojimas, kompiuterinis raštingumas);
- Amžius;
- Poreikis naudotis informacinėmis technologijomis;

Skaitmeninę atskirtį kuria ekonominiai, socialiniai, demografiniai ir kt. veiksniai. Visų pirma skaitmeninė atskirtis nėra pavienis reiškinys, o glaudžiai susijęs su kitais visuomenės aspektais. Nevienodas skaitmeninių technologijų paskirstymas gali būti pagrindinė priežastis, lemianti socioekonominės galimybes ir konstruojanti socialinę atskirtį. Dauguma kompiuteriais ir internetu nesinaudojančių žmonių tiek Lietuvoje tvirtina, kad įsigyti kompiuterį ar įsivesti interneto ryšį yra per brangu. Statistika rodo, kad apsirūpinimas kompiuteriais ir interneto naudojimas tiesiogiai priklauso nuo namų ūkio pajamų, kurios yra kur kas didesnės miestuose gyvenančių asmenų. Remiantis 7 pav. matyti, kad didžiausias pajamas gaunantys namų ūkiai turi asmeninį kompiuterį daugiau nei 80 proc. ir 70 proc. - interneto prieigą¹. Mažėjant žmonių uždirbamoms pajamoms, taip pat mažėjo ir procentas namų ūkių, turinčių kompiuterius ir internetą. Iki 400 Lt. gaunančių namų ūkių kompiuterį turi vos 6 proc., o interneto prieigą – tik 5 proc.

7 pav. Namų ūkiai, turintys kompiuterius ir interneto prieigą pagal pajamas, proc., 2005 m. (Šaltinis: IVPK¹).

¹ IVPK Europos Sąjungos parama Lietuvos informacinei visuomenei: dabartis ir ateitis.-Rodiklis, 2006.

Tačiau pajamos nėra pagrindinis faktorius, įtakojantis skaitmeninę atskirtį. Informacinėje visuomenėje didelį vaidmenį užima ir žmonių amžius, išsilavinimas, kalbų mokėjimas, kompiuterinio raštingumo žinios.

Naudojimosi internetu apimtys ženkliai priklauso nuo gyventojų amžiaus. Statistikos departamento 2005 m. duomenimis¹ daugiausia interneto vartotojų yra tarp jaunų žmonių. Jaunesnių, nei 25 metų amžiaus grupėje net 88 proc. gyventojų naudojami kompiuteriu, internetu – 84 proc. O vyresnių nei 65 metų grupėje kompiuteriu naudojami 4 proc., internetu – 3 proc. Tarp namų ūkių, kuriuose visi asmenys buvo vyresni nei 74 m., interneto prieigą turėjo mažiau nei 1 proc. Šie statistiniai duomenys parodo kokią įtaką kompiuterio ir interneto naudojimui turi amžiaus faktorius. Vyresnio amžiaus žmonės sudaro didelę Lietuvos grupę: gyventojų nuo 65 metų Lietuvoje yra apie 350 tūkst. Todėl Lietuvoje pastaruoju metu skiriamas ypatingas dėmesys vyresnio amžiaus žmonių mokymas ir švietimui apie informacines technologijas.

Kompiuterinio raštingumo mokymai taip pat yra viena iš svarbių priemonių informacinės visuomenės plėtrai skatinti. Mokymai suteikia galimybę įgyti pradinis kompiuterinio raštingumo įgūdžius ir pritaikyti juos asmeninėms bei profesinėms reikmėms. Kompiuterinio raštingumo situacija Lietuvoje nėra palanki. Švietimo ir mokslo ministerijos duomenimis, tik apie 0,5 proc. Lietuvos gyventojų yra patvirtinę savo kompiuterines žinias ECDL pažymėjimu. Apie 50 proc. šalies gyventojų turi silpnas žinias ir gebėjimus arba visai nemoka dirbti kompiuteriu². Kompiuterinio raštingumo rodikliai kaimo vietovėse yra ypač žemi. Kaimo gyventojai susiduria su žymiai didesniais barjeriais mokytis kompiuterinio raštingumo, nes galimybės naudotis informacinėmis technologijomis yra labai mažos. Taigi, galima teigti, kad kompiuterinio raštingumo rodikliai yra žemiausi kaimo vietovėse.

Palyginus Lietuvos ir Europos Sąjungos kompiuterinio raštingumo indeksą, Lietuvos indeksas beveik dvigubai mažesnis nei kitų Europos Sąjungos šalių³ (8 pav.). Žinių ir gebėjimų problema Lietuvoje yra labai aktuali. Siekiant išvengti skaitmeninės atskirties pavojų, būtina didinti šių gyventojų grupių žinias ir įgūdžius naudotis informacinėmis technologijomis.

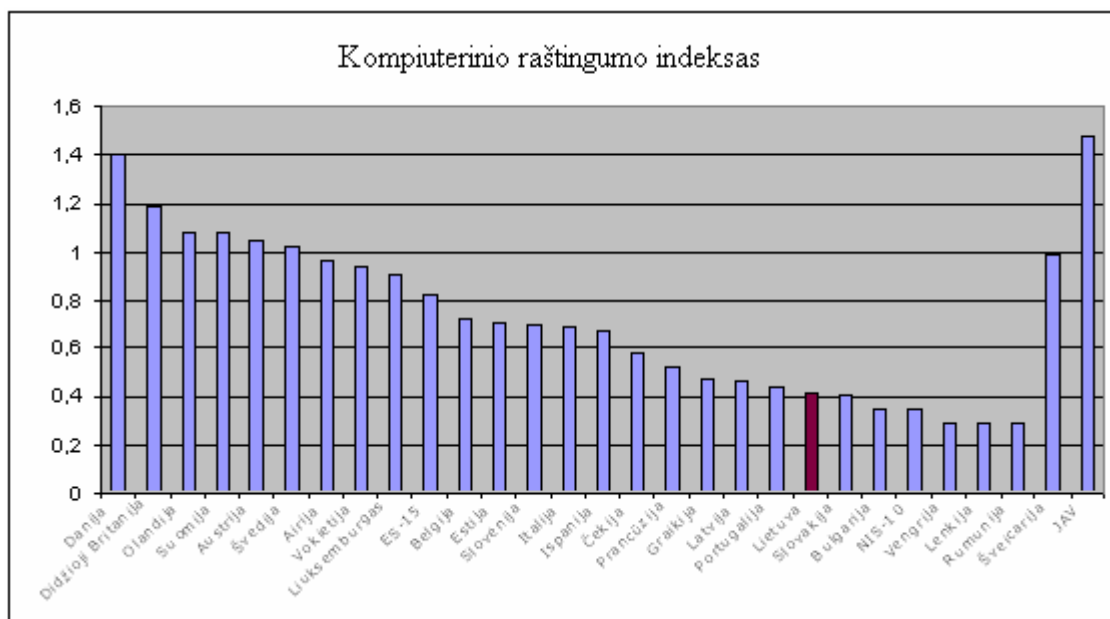
Lietuvoje egzistuoja kompiuterinio raštingumo problema. Tokia situacija trukdo gerinti gyventojų galimybes prisitaikyti prie besikeičiančių visuomenės gyvenimo sąlygų ir rinkos konkurencingumo augimo.

---

¹ Lietuvos statistikos departamentas// [http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/IT%20%20panaudojima s%20NU_2_0061024.doc](http://www.stat.gov.lt/uploads/docs/IT%20%20panaudojima%20NU_2_0061024.doc)

² Informacinė visuomenė// http://www.ivpk.lt/fondai/sarasai/IV_esama_bukle_ir_ateities_tendencijos20060530.doc

³ Visuotinis kompiuterinis raštingumas// http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/Visuotinio%20kompiuterinio%20rastungumo%202005%20m.%20tyrimo%20ataskaita.pdf

8 pav. Kompiuterinio raštingumo indeksas, 2006 m. (Šaltinis: Visuotinis kompiuterinis raštingumas)

Svarbiu aspektu tampa kompetentingi informacijos technologijų ir paslaugų specialistai bei konsultantai. Lietuvoje kol kas didžia dalimi investuojama į technologinės infrastruktūros kūrimą, tačiau tiek pat dėmesio turi būti skiriama ir žmogiškųjų resursų kūrimui. Siekiant efektyvios plėtros būtina formuoti žmonių įgūdžius (tiek gyventojų, tiek konsultantų ir specialistų), norint, kad sukurta infrastruktūra ir tinklai būtų efektyviai išnaudojami.

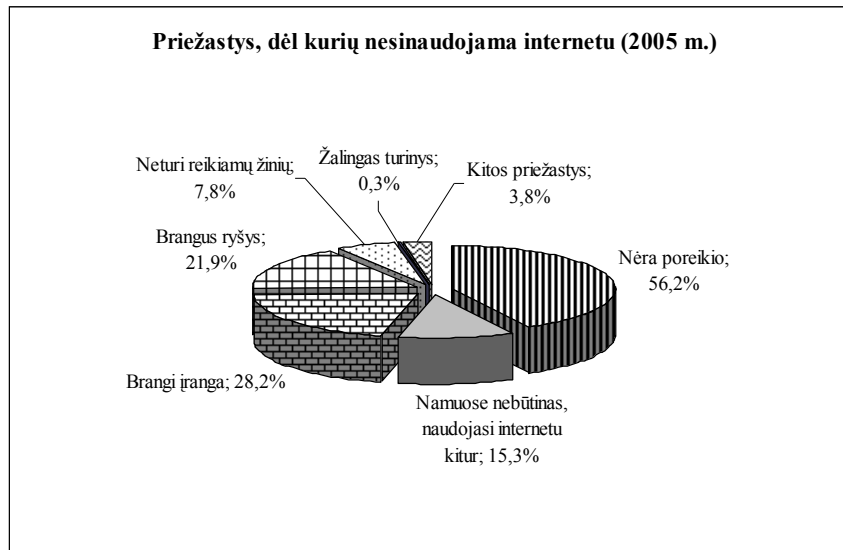
Kitas ne mažiau svarbus aspektas, įtakojantis informacinės visuomenės bei e. valdžios plėtrą – tai poreikio naudotis informacinėmis technologijomis nebuvimas. Nemaža dalis gyventojų tiesiog nežino informacinių technologijų galimybių ir nenori jomis naudotis. Statistikos departamentas¹ nurodo, kad net du trečdaliai žmonių nėra pakankamai informuoti apie informacinių technologijų teikiamas galimybes ir yra įsitikinę, kad jiems jų nereikia.

Remiantis statistikos departamento duomenimis, pagrindinė nesinaudojimo internetu – tai poreikio nebuvimas. Iš 9 pav. matyti, kad 2005 m. atlikto tyrimo duomenimis daugiau nei 56 proc. asmenų nurodo, kad pagrindinė priežastis, kodėl jie nesinaudoja informacinėmis technologijomis, tai poreikio naudotis internetu nebuvimas. Tik antroje vietoje nurodomos priežastys, susijusios su finansiniais klausimais, tokiais kaip per brangi kompiuterinė įranga, internetinis ryšys (9 pav.).

Šie rezultatai atskleidžia, kad vienas pagrindinių uždavinių siekiant užtikrinti sėkmingą informacinės visuomenės bei e. valdžios plėtrą - tai poreikio kūrimas, informacinių technologijų bei interneto naudojimosi kultūros formavimas ir plėtra. Lietuvoje Informacinės visuomenės plėtros komiteto, nevyriausybinų organizacijų bei privataus sektoriaus iniciatyva įvairiomis priemonėmis

¹ <http://www.ivpk.lt/main-zinios.php?cat=30&gr=2&n=19>

bandoma kurti gyventojų poreikį naudotis informacinėmis technologijomis.

9 pav. Priežastys, dėl kurių nesinaudojama internetu, proc., 2005 m. (Šaltinis: IVPK Europos Sąjungos parama Lietuvos informacinei visuomenei: dabartis ir ateitis.-Rodiklis, 2006.)

Norint integruoti Lietuvos regionus į informacinę visuomenę reikia užtikrinti, kad gyventojai efektyviai naudotųsi informacinėmis technologijomis. Pagal M. Gurstein, efektyvus naudojimas gali būti apibūdintas kaip „gebėjimas ir galimybės sėkmingai integruoti informacines technologijas į individualų ar kolektyvinių tikslų įgyvendinimą“¹. Tai reiškia, kad regionuose m. gyvenantys žmonės turi patogią prieigą prie informacinių technologijų, moka jomis naudotis bei supranta informacinių technologijų ir interneto teikiamą naudą ir gali jas naudoti savo poreikių, tikslų įgyvendinimui.

Prieiga, aišku, yra pagrindinis efektyvaus informacinių technologijų naudojimo taikymo sąlyga. Tačiau prieiga dažniausiai suprantama tik kaip technologinė tema ir neįtraukiami poreikio, finansiniai, kompiuterinio raštingumo, psichologiniai ir kt. aspektai. A. Clement, L. R. Shade² siūlo „Vaivorykštės“ prieigos modelį³. Tai modelis, įtvirtinantis daugiamatę prieigos koncepciją. Autoriai teigia, kad naudojimas apima daugelį aspektų, kaip kad informacijos skaitmenizacija, įrangos ir programų turėjimas, e. paslaugos, įmonės, kurios teikia prieigos paslaugas, kompiuterinis raštingumas ir įgūdžių turėjimas, valstybės sprendimai ir vykdoma politika.

Šis holistinis modelis nurodo efektyvaus skaitmeninių technologijų naudojimo imperatyvus,

¹ Gurstein M. Effective use: a community informatics strategy beyond the digital divide.-New Jersey Institute of Technology, 2003.

²Clement A. Shade L. R. The Access Rainbow: Conceptualizing Universal Access to the Information/ Communication Infrastructure// Gurstein M. Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies.-Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.

³ Rainbow Access Model.

kuriuos patenkinus regionų gyventojai galės pasiekti norimus socialinius, ekonominius ir kt. tikslus. Šio modelio principai buvo įgyvendinti projekte „Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“. Projekto metu buvo kreipiamas dėmesys ne tik į interneto taškų įsteigimą, bet ir į apmokymus, skatinimą naudotis informacinėmis technologijomis, tinklinį bendradarbiavimą naudojant interneto portalą.

N. Selwyn¹, M. E. Figueroa² ir kt. autoriai pabrėžia, kad efektyvaus informacinių technologijų naudojimosi stoką gali sukurti ne tik technologiniai faktoriai (prieigos nebuvimas, įgūdžių neturėjimas ar trūkumas ir pan.) ar psichologiniai (santūrumas, technofobija, nusistatymas ar pan.), kaip paprastai teigiama, bet darinys socialinių, psichologinių, ekonominių, kultūrinių ir pragmatinių priežasčių. Todėl svarbu neapsiriboti prieigos sudarymu ar kompiuterinių įgūdžių formavimu.

Svarbiausia informacines technologijas paversti žmonių socialinio, kultūrinio, ekonominio gyvenimo dalimi. Tai sustiprintų bei praplėstų naudojamąsi informacinėmis technologijomis, sukeltų natūralius, nuoseklius struktūrinius pokyčius ir mažintų skaitmeninį sklaidą³.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindiniai informacinės visuomenės ir e. valdžios plėtros barjerai yra poreikio naudotis informacinėmis technologijomis nebuvimas, informacinės infrastruktūros regionuose nebuvimas, finansinis regionų gyventojų nepriteklus, reikiamų žinių ir patirties trūkumas.

II. INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS IR E. VALDŽIOS POLITIKA

Pagrindiniai teisiniai dokumentai, reglamentuojantys informacinės visuomenės plėtrą ir e. valdžią Lietuvoje

Informacinė visuomenė, jos formavimasis ir plėtra žymiai priklauso nuo šalies politikos šioje srityje. Informacinės visuomenės plėtros procesas Lietuvoje prasidėjo nuo 1991 m., kai buvo inicijuotas projektas „Lietuva 2000“. Lietuva buvo viena pirmųjų valstybių pasaulyje, kurioje buvo

---

¹ Selwyn N. Rethinking the Digital Divide <http://www.infovi.vu.lt/mps/Selwyn%20on%20DIGITAL%20DIVIDE.htm>

² Figueroa M.E. et al. Communication for Social Change: an Integrated Model for Measuring the Process and it's Outcomes.-New York City, USA, 2002.

³ Gray-Felder D. Communication for Social Change: a position paper and conference report.-The Rockefeller Foundation, 1999.

iškeltas prioritetinis tikslas - sukurti Nacionalinę informacinę struktūrą. Šiam tikslui įgyvendinti bei koordinuoti veiksmus buvo įkurta Lietuvos Respublikos ryšių ir informatikos ministerija. Dėl įvairių priežasčių nacionalinės informacinės infrastruktūros kūrimo prioritetas buvo pakeistas, ministerija reorganizuota ir planai nebuvo įgyvendinti. Šiuo metu informacinės visuomenės kūrimas vėl yra vienas iš prioritetinių tikslų Lietuvoje.

Pagrindinių teisės aktų analizė svarbi tuo, kad jos pagalba galima išsiaiškinti, kaip šalis sprendžia informacinės visuomenės problemas, kiek ir kaip įtraukiamas privatus sektorius, kaip skatinamas informacinių technologijų naudojimas, ir kaip siejama informacinė visuomenė su ekonomine, valstybės valdymo, socialine šalies sritimi.

Šiame skyriuje bandysiu išskirti pagrindinius teisės aktus, susijusius su informacinės visuomenės plėtra ir panagrinėti, kokie prioritetai, tikslai, plėtros modeliai nurodomi. Jų dėka bus galima nustatyti bendrąją valstybės politiką šiuo klausimu ir palyginti du politikos lygmenis: strateginį ir įgyvendinimo.

Vienas pirmųjų ir svarbiausių teisės aktų, priimtų informacinės visuomenės kūrimosi pradžioje Lietuvoje – tai nutarimas „Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo“¹. Šis nutarimas, priimtas 2001 m. vasario 28 d., sukūrė pagrindą pradėti kurtis ir formotis naujam visuomenės būviui – informacinei visuomenei. Šiame nutarime pabrėžiama, kad dėl globalių permainų, didelę reikšmę įgyja informuotumas, žmonių kompetencija, informacinės technologijos. Šiuo nutarimu siekiama pagerinti bendrą šalies būklę informacinių technologijų srityje ir išdėstyti valstybės požiūrį į informacinės visuomenės reiškinius.

Šiame nutarime nurodyta misija - sudaryti sąlygas informacinės visuomenės plėtrai ir skatinti šį procesą, rodo pažangų valstybės požiūrį naujame skaitmeniniame amžiuje. Situacijos analizėje nurodoma, kad Lietuva informacinių technologijų atžvilgiu atilikus nuo Europos Sąjungos, o ypač sudėtinga situacija yra regionuose. Taigi, buvo iškelta skaitmeninės atskirties problema ir nurodomos atsilikimo priežastys: aukštos informacinių technologijų, internetinio ryšio kainos, mokomosios medžiagos trūkumas, kompetentingos institucijos, kuri būtų atsakinga už plėtros vykdymą, nebuvimas ir kt.

Atsižvelgiant į esamą situaciją, nutarime nurodomi tokie valstybės tikslai: pirma, tai galimybių sukūrimas gyventojams įgyti žinių ir kvalifikaciją, antra, modernizuoti valstybės valdymą, trečia, sukurti informacinėmis technologijomis grindžiamą verslą, ketvirta, išlyginti miesto ir kaimo ryšių informacinės infrastruktūros netolygumus, penkta, puoselėti Lietuvos kultūrą bei

---

¹ Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 229 // Valstybės žinios.-2001, 20-652.

dalyvauti Europos Sąjungos programose.

Taigi, šiame nutarime sukurti labai svarbūs pagrindai, ypač žinių, viešojo administravimo, e. verslo, skaitmeninio sklauto srityse. Padėtas tvirtas pagrindas e. parašo, 1 langelio principo kūrimo srityse, pradėtos iniciatyvos dėl VIPT kūrimo, iškeliami el. paslaugų būtinybė.

Kitas svarbus teisės aktas – tai 2001 m. rugpjūčio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo“¹. Strateginis planas skirtas Lietuvos informacinės visuomenės plėtros darbams įgyvendinti.

Nurodyta, kad svarbiausias informacinės visuomenės plėtros strateginis tikslas – skatinti informacinės visuomenės plėtros procesą Lietuvoje, padėti gyventojams integruotis į pasaulio informacinę visuomenę, kuo geriau panaudoti informacinių technologijų teikiamas galimybes. Šiame strateginiame plane nurodyti tokie prioritetai: Lietuvos gyventojų kompetencija, viešasis administravimas, elektroninis verslas, Lietuvos kultūra ir lietuvių kalba.

Viešasis administravimas nurodytas kaip viena iš svarbiausių sričių ugdant informacinę visuomenę. Jame numatyta sukurti modernių informacinių technologijų naudojimui pagrįstas priemones, padedančias valstybės ir savivaldybių institucijoms bei įstaigoms vykdyti joms priskirtas funkcijas, sukurti bendrą valstybės ir savivaldybių institucijų informavimo sistemą, nustatyti asmenų ir privataus sektoriaus informavimo tvarką, įgyvendinti „vieno langelio“ principą ir kt.

Strateginiame plane pabrėžiama, kad tobulinant e. valdžią, svarbu nuosekliai plėtoti elektroninį turinį, skatinti paslaugų teikimą elektroniniais būdais, užtikrinti gyventojams ir verslo subjektams galimybę naudotis šiomis paslaugomis. Svarbu, kad toliau plėtojama viešųjų interneto centrų infrastruktūros idėja ir akcentuojamas informacinių technologijų vartotojų kompetencijos kūrimas. Šio strateginio plano dėka sudarytas motyvuotas pagrindas kryptingai rengti Lietuvos informacinės visuomenės plėtros kasmetinius detaliuosius planus ir taip įgyvendinti informacinės visuomenės plėtrą.

Taigi, šis strateginis planas, kurio pagrindas buvo informacinės visuomenės koncepcija, vertinamas, kaip pažangus teisinis dokumentas, apimantis pagrindinius informacinės visuomenės aspektus.

2005 m. birželio 8 d., tęsiant 2001 m. informacinės visuomenės plėtros koncepcijos ir strateginio plano teisinius dokumentus, buvo išleistas nutarimas „Dėl Lietuvos informacinės

---

¹ Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 984 // Valstybės žinios.-2001, 71-2534.

visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo“¹. Šiuo dokumentu buvo atnaujinti ir papildyti duomenys apie informacinės visuomenės plėtros būklę, išryškinant skaitmeninio skalsto problematiką.

Ypatingai akcentuotas gyventojų kompetencijos ir socialinės sanglaudos didinimas: gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymas, įvairių informacijos šaltinių prieinamumas bei konkurencingumo didinimas elektroninių ryšių sektoriuje.

Pastaraisiais metais tiek Europos Sąjungoje, tiek Lietuvos viešojo sektoriaus modernizavimo iniciatyvose svarbią dalį užima paslaugų perkėlimo į elektroninę terpę planai. Daug dėmesio skirta ir vis labiau populiarėjančiai sričiai - žinių ekonomikai. Konstatuota, kad, deja, Lietuvos verslo įmonių naudojimosi informacinėmis technologijomis bendrieji rodikliai gerėjo nedaug, elektroninis parašas iki šiol nėra plačiai naudojamas, nėra didelė plačiajuosčio interneto ryšio svarba bei dideli skirtumai tarp miesto ir kaimo gyventojų galimybių.

2002 m. lapkričio 12 d. buvo priimtas svarbus teisinis dokumentas – tai Seimo nutarimas „Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos“². Šis nutarimas svarbus tuo, kad jame nustatyta Lietuvos valstybės vizija, ilgalaikiai valstybės raidos prioritetai bei prioritetų įgyvendinimo kryptys.

Valstybės ilgalaikės raidos strategijos pagrindinis tikslas - sukurti palankią aplinką plėtoti šalies gerovei, kurią apibendrintai nusako žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika. Viena iš prioritetinių įgyvendinimo sričių – tai valstybės valdymas ir savivalda. Pagrindiniai viešojo administravimo tobulinimo veiksmai, nurodoma, plėtojami šiomis pagrindinėmis strateginėmis kryptimis: elektroninės valdžios projektų įgyvendinimas, elektroninės vyriausybės plėtra, valstybės institucijų priimamų sprendimų veiksmingumo užtikrinimas, 1 langelio principo įgyvendinimas.

Taigi, žinių visuomenė, šalia saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos, yra pirmasis iš trijų ilgalaikių valstybės raidos prioritetų, kurie įtvirtinti valstybės plėtros ilgalaikės perspektyvos tikslus apibrėžiančiame dokumente – Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje.

Vienas svarbiausių, su elektronine valdžia susijusių teisinių dokumentų, tai 2002 m. gruodžio 31 d. priimtas nutarimas „Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo“³. Ši koncepcija svarbi tuo, kad joje išdėstytas požiūris į elektroninės valdžios reiškinius Lietuvoje. Šia koncepcija siekiama didinti Lietuvos vykdomosios valdžios sprendimų priėmimo skaidrumą,

---

¹ Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės Nr. 625 // Valstybės žinios.-2005, 73-2649.

² Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1187 // Valstybės žinios.- 2002, 113-5029.

³ Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 2115 // Valstybės žinios.- 2003, 2-54.

kokybiškiau ir efektyviau teikti visuomenei, verslo subjektams ir institucijoms viešąsias paslaugas ir informaciją, panaudoti tam informacinių technologijų teikiamas galimybes. Svarbiausias koncepcijoje minimas uždavinys – pasiekti, kad nuo 2005 metų viešosios paslaugos Lietuvos Respublikos gyventojams ir verslo subjektams būtų teikiamos panaudojant skaitmenines technologijas (internetą, mobiliuosius telefonus ir kt.).

Svarbu, kad koncepcijoje buvo nurodyti pagrindiniai e. valdžios aspektai: viešųjų paslaugų lygiai, 1 langelio principas, skambučių centrų praktika, e. pašto įteisinimas bendraujant tarp institucijų ir gyventojų.

Koncepcijoje aptarti ir viešųjų paslaugų teikimo techniniai sprendimai, informacijos saugumas, interneto prieinamumas, e. valdžios projektų valdymas ir finansavimas. Tačiau ši koncepcija susilaukė daug kritikos. Kritikuojama, kad pagrindinis dėmesys koncepcijoje skirtas tik e. paslaugų apibūdinimui. Koncepcijoje orientuojamasi į e. paslaugas, neįtraukiant e. demokratijos tematikos, kuri yra labai svarbi tema e. valdžios srityje. Koncepcija taip pat kritikuojama, kad pernelyg daug aspektų perimta iš informacinės visuomenės plėtros koncepcijos.

Taigi, šioje koncepcijoje e. valdžia kaip reiškinys nėra visapusiškai atskleistas, apibūdinti tik keli jos aspektai. Nepaisant šios kritikos, tai buvo pirmasis teisės aktas, bandantis apibrėžti e. valdžią Lietuvoje. 2002 m. priimtą teisės dokumentą ruošiamasi tobulinti nauju įstatymo projektu, kuris leistų prisitaikyti prie pasikeitusių e. valdžios aspektų.

„Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plane“¹, 2003 m. lapkričio 25 d. patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės, numatytos konkrečios priemonės, kurių pagalba galima siekti Elektroninės valdžios koncepcijoje numatytų tikslų. Taigi, priemonių plane nurodomos tokios priemonės: (1) Tobulinti viešąjį administravimą, (2) Įgyvendinti organizacines priemones (parengti metodiką, įteisinti valstybės institucijų ir įstaigų susirašinėjimą, sukurti e. valdžios vartus, parengti informacinės visuomenės paslaugų projektą), (3) Sukurti ir plėtoti saugų valstybės institucijų tinklą (prijungti savivaldybes, įdiegti saugų duomenų perdavimo IP protokolu įrangą), (4) Sukurti identifikavimo sistemą, (5) Teikti viešąsias paslaugas naudojant informacines technologijas (12 paslaugų gyventojams ir 8 – verslui)

2003 m. priemonių plane daugiausia dėmesio skirta apibūdinti teiktinoms viešoms paslaugoms (plane viešoms paslaugoms skirti 59 punktai). Šis priemonių planas buvo bandymas apimti įvairias gyvenimo sritis, apibrėžti reikalingas paslaugas gyventojams ir verslui bei detaliau jas pristatyti. Tačiau šis priemonių planas susilaukė vėlgi kritikos: planui trūksta struktūros,

---

¹ Dėl elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1468 // Valstybės žinios.-2003, 112-5022.

detalumo.

2006 m. išleistas pakoreguotas „Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas“¹. Šiame priemonių plane struktūruotai ir detaliai aprašomos viešosios paslaugos, numatytos pagal Europos Sąjungos programinius dokumentus. Plane, kaip ir 2003 m. redakcijoje nurodomos vykdymo priemonės, paslaugų teikimo siekiami įgyvendinti lygiai, atsakingi vykdytojai, numatomi terminai bei laukiami rezultatai. Taigi, šis priemonių planas pasižymėjo pilnu paslaugų struktūruotumu, aiškumu ir detalumu.

Svarbus teisinis dokumentas, susijęs su informacinės visuomenės plėtra – tai nutarimas „Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo“², priimtas 2004 m. balandžio 28 d. Šiuo nutarimu siekiama sukurti aplinką viešojo administravimo sistemos plėtrai. Šis nutarimas buvo paremtas Europos Sąjungos rekomendacijomis. Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu ypač daug dėmesio bus skiriama šioms sritims: Geresniam valdymui, žmogiškųjų išteklių valdymui, naujovėms teikiant viešąsias paslaugas bei elektroninei valdžiai. Jame nurodyti tokie tikslai, kaip gerinti teikiamų viešųjų paslaugų kokybę, naudoti informacines technologijų galimybes, plėtoti vietos savivaldą, supaprastinti sprendimų priėmimo procedūras ir kt.

Ir paskutinis labai svarbus dokumentas – tai „Bendrasis programavimo dokumentas“³. Ši strateginį dokumentą parengė Lietuvos valstybės institucijos. Šiame dokumente išdėstyta Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Lietuvos veiksmų tikslai, plėtros strategija, nurodyti ES struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių šaltiniai. Bendrasis programavimo dokumentas oficialiai patvirtintas 2004 m. Ir tai viena iš pagrindinių galimybių Lietuvai, tapus Europos Sąjungos nare, gauti Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą. Šiame dokumente pateikta visa reikiama informacija apie tai, kur ir kaip Lietuvoje žadama investuoti struktūrinių fondų lėšas.

Taigi, Bendrasis programavimo dokumentas - tai bendras šaliai skiriamų ES investicijų planavimo dokumentas, nustatantis atitinkamą plėtros strategiją, pateikiantis prioritetų bei uždavinių aprašymą. Lietuvos BPD pagrindinis tikslas - augantis šalies ūkio konkurencingumas, sąlygojantis sparčią žiniomis grindžiamo ūkio plėtrą, išreikštą visų pirma realaus BVP ir užimtumo augimu, bei vedančią prie didėjančios gerovės ir aukštesnių gyvenimo standartų visoje šalyje visiems jos gyventojams⁴.

---

¹ Dėl elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1468 // Valstybės žinios.-2006, 36-1284.

² Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488 // Valstybės žinios.-2004, 69-2399.

³ Lietuvos Bendrasis programavimo dokumentas 2004-2006 m.// http://www.smm.lt/es_parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf

⁴ Lietuvos 2004 - 2006 m. Bendrasis programavimo dokumentas// <http://www.cpva.lt/index.php?1968434427>

10 Lentelė. Teisinių dokumentų santrauka

TEISINIS DOKUMENTAS	SVARBA
Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo	Nutarime sukurti labai svarbūs viešojo administravimo, e. verslo, skaitmeninio sklauto apibrėžties pagrindai. Išskirti e. parašo, 1 langelio principo klausimai, pradėta iniciatyva dėl viešųjų interneto prieigos taškų kūrimo, akcentuota el. paslaugų būtinybė.
Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo	Strateginiame plane pabrėžiama, kad tobulinant e. valdžią svarbu nuosekliai plėtoti elektroninį turinį, skatinti paslaugų teikimą elektroniniais būdais, užtikrinti gyventojams ir verslo subjektams galimybę naudotis šiomis paslaugomis. Svarbu, kad toliau plėtojama viešųjų interneto centrų infrastruktūros idėja ir akcentuojamas informacinių technologijų vartotojų kompetencijos kūrimas.
Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo	Šiuo dokumentu buvo atnaujinti ir papildyti duomenys apie informacinės visuomenės plėtros būklę išryškinant skaitmeninio sklauto problematiką. Akcentuotas gyventojų kompetencijos ir socialinės sanglaudos didinimas.
Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos	Šis nutarimas svarbus tuo, kad jame nustatyta Lietuvos valstybės vizija, ilgalaikiai valstybės raidos prioritetai bei prioritetų įgyvendinimo kryptys. Svarbu, kad žinių visuomenė, šalia saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos, yra pirmasis iš trijų ilgalaikių valstybės raidos prioritetų.
Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo	Ši koncepcija svarbi tuo, kad joje išdėstytas požiūris į elektroninės valdžios reiškinį Lietuvoje. Svarbu, kad koncepcijoje buvo reglamentuoti pagrindiniai e. valdžios aspektai: viešųjų paslaugų lygiai, 1 langelio principas, skambučių centrų praktika, e. pašto įteisinimas bendraujant tarp institucijų ir gyventojų ir kt.
Elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas	Numatytos konkrečios priemonės, kurių pagalba galima siekti „Elektroninės valdžios koncepcijoje“ numatytų tikslų.
Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo	Šiuo nutarimu siekiama sukurti aplinką viešojo administravimo sistemos plėtrai. Nurodyti tikslai, kaip gerinti teikiamų viešųjų paslaugų kokybę, naudoti informacines technologijų galimybes, plėtoti vietos savivaldą, supaprastinti sprendimų priėmimo procedūras ir kt.
Bendrasis programavimo dokumentas (BPD)	BPD – tai bendras šaliai skiriamų ES investicijų planavimo dokumentas, nustatantis atitinkamą plėtros strategiją, pateikiantis prioritetų bei uždavinių aprašymą.

Išanalizavus teisinius dokumentus, reglamentuojančius informacinę visuomenę, e. valdžią, galima teigti, kad šie dokumentai kuria pakankamai tvirtą pagrindą esamiems ir tolimesniems šios srities procesams. LR Vyriausybės ir Seimo nutarimuose apibrėžtos pagrindinės informacinės visuomenės ir e. valdžios sritys ir plėtros kryptys. Tačiau nereikia pamiršti, kad informacinės visuomenė – labai dinamiška, kintanti sritis. Todėl nutarimai, strategijos ir kt. teisės aktai turėtų būti papildomi, atnaujinami. Ir nors teisiniai dokumentai apima daug informacinės visuomenės ir e. valdžios sferų, tačiau lieka neįvardinti ir neįtvirtinti kai kurie svarbūs e. valdžios aspektai, kaip kad e. demokratija, valstybės institucijų bendradarbiavimo klausimas ir kt.

Informacinės visuomenės plėtros modeliai Lietuvoje

Informacinės visuomenės plėtra vyksta remiantis vienu ar kitu plėtros modeliu. Lietuvoje ilgai plėtra buvo įgyvendinama vadovaujantis siauru informacinės visuomenės ir e. valdžios modelio

suvokimu.

Informacinės visuomenės plėtra ilgai buvo suvokiama, kaip apimanti tik informacines technologijas, interneto prieigą. Tačiau vis didėjant skaitmeninio sklauto lygiui Lietuvoje, atkreiptas dėmesys, kad plėtrai šių bazinių plėtros sričių nepakanka. Kaip jau minėta, prieiga yra esminis, tačiau ne vienintelis informacinės visuomenės bei e. valdžios formavimo ir plėtros veiksnys. Todėl būtina įtraukti poreikio, finansinius, kompiuterinio raštingumo, psichologinius klausimus.

Remiantis Europos Sąjungos šalių patirtimi Lietuvoje pradedama kitaip apibrėžti informacinės visuomenės plėtros sritį. Informacinės visuomenės plėtros modelis kinta ta linkme. Pastaruoju metu vis daugiau dėmesio skiriama visuomenės kompiuterinio raštingumo mokymams, e. paslaugoms, e. turiniui, informacinės kultūros kūrimui, vieningos politikos formavimui bei e. demokratijai.

Lietuvoje informacinės visuomenės plėtros modelio kaitą įtvirtino 2005 m. nutarimas „Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo“¹. Šiuo nutarimu išryškinta naujo holistinio modelio reikmė Lietuvoje. Nutarime naujai pažvelgta į informacinės visuomenės plėtros būklę Lietuvoje, pabrėžtas gyventojų poreikio kūrimas, kompiuterinio raštingumo būtinumas, privataus sektoriaus galimybių išnaudojimas ir kt. Nutarimas taip pat pabrėžia intergtuoto požiūrio į skaitmeninį sklautą ir informacinės visuomenės plėtros būtinybę.

Taigi, nutarime pabrėžiama nauja samprata – multidimensinė informacinės visuomenės fenomeno prigimtis ir politikos reikšmė. Nutarimu siekiama ne tik parodyti bendrą fenomeno vaizdą, atskleisti silpnas Lietuvos sistemos puses, bet ir suformuoti naują požiūrį į informacinės visuomenės plėtros įgyvendinimą bei parodyti naujus variklius informacinės visuomenės plėtros plotmei.

Nors holistinio modelio samprata iškeliamą teisiniuose dokumentuose bei viešajame diskurse, tačiau priemonės, kurios siekia skatinti informacinės visuomenės kūrimą ir plėtrą, lieka pakankamai ribotose rėmuose. Šiandieninė Lietuvos politika, nors ir apima vis platėjančias informacinės visuomenės plėtros sritis, tačiau dar nesiekia Europos Sąjungoje vyraujančio informacinės visuomenės plėtros modelio.

Europos Sąjungoje holistinis modelis įtvirtintas daugiau nei prieš šešerius metus, įgyvendinant Europos Komisijos programas, susijusias su informacine visuomene. Remiantis „eEurope 2002“, „eEurope 2005“ ir „i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“ skiriamas ypatingas dėmesys prieigos, kompiuterinio raštingumo, viešo ir privataus

---

¹ Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės Nr. 625 // Valstybės žinios.-2005, 73-2649.

sektorius, viešų paslaugų modernizavimo, informacinių technologijų naudojimo kultūros propagavimo, inovacijų ir saugumo klausimams.

Įgyvendinant minėtus aspektus Europos Sąjungoje akcentuojamas ne tik projektų ir programų įgyvendinimas, bet ir vykdoma vieninga politika informacinės visuomenės atžvilgiu. Šis Europos Sąjungos šalių požiūris į besivystančią informacinę visuomenę skatino ir Lietuvos valstybės institucijas atkreipti dėmesį į esamos politikos ir jos įgyvendinimo klausimus.

Europos Sąjungos informacinės visuomenės plėtros politika

Europos Sąjunga ypatingą dėmesį skiria informacinės visuomenės kūrimui ir plėtrai. Lyderiaujančios valstybės įvertino informacinės visuomenės teikiamą naudą ekonomikos augimui, konkurencingumui ir visuomenės kokybės kėlimui. Tuo pagrindu daug dėmesio skirta parengti programas ir iniciatyvas, kurio padėtų sukurti bendrąsias strategijas, vizijas ir planus plėtrai užtikrinti.

Pirmoji iniciatyva „eEurope 2002: informacinė visuomenė visiems“¹ buvo priimta 2002 m. „eEurope 2002“ - tai politinė iniciatyva, kuria siekiama užtikrinti kuo didesnę naudą iš tų pokyčių, kuriuos atneša informacinė visuomenė. Svarbiausi „eEurope 2002“ nurodomi tikslai – tai sudaryti sąlygas visiems gyventojams, verslui sėkmingai veikti skaitmeniniame amžiuje, kelti kompiuterinį raštingumo lygį bei stiprinti socialinį sutelktumą Europos Sąjungoje. Iniciatyva „eEurope 2005: informacinė visuomenė visiems“² buvo „eEurope 2002“ idėjų tęsia ir pagrindinis būdas pasiekti Europos Sąjungos dešimtmečio tikslo – tapti kompetentingiausia ir dinamiškiausia žiniomis grindžiama ekonomika. Šio veiksmų plano tikslas – sukurti palankią aplinką bei sudaryti palankias sąlygas privačioms investicijoms, naujų darbo vietų kūrimui, skatinti bei didinti darbo našumą, patobulinti viešąsias paslaugas, suteikti galimybę kiekvienam dalyvauti globalioje informacinėje visuomenėje. „eEurope 2005“ siekia taip pat skatinti saugias paslaugas ir turinį. Visa tai turi remtis plačiai prieinama plačiajuoste greitaeige telekomunikacine infrastruktūra.

Taigi, „eEurope“ veiksmų planas remiasi dviem veiksmų kryptimis (kurios viena kitą sustiprina): pirmosios tikslas - skatinti paslaugas, taikymus ir tinkamą turinį, apimančius viešąsias paslaugas bei e. verslą; antroji kryptis iš esmės skirta greitaeigai plačiajuoste infrastruktūrai ir saugumo klausimams. Kaip nurodoma pagal „eEurope 2005“, 2005 m. Europa turėtų turėti

---

¹ eEurope 2002: informacinė visuomenė visiems// http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2002/index_en.htm

² eEurope 2005 veiksmų planas// http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2005/all_about/action_plan/index_en.htm

modernias dialogines viešąsias paslaugas, e. valdžią, e. mokymosi paslaugas, e. sveikatos apsaugos paslaugas ir dinamišką e. verslo aplinką. Tai reiškia, kad reikia įveikti įvairius skirtumus, minimizuoti skaitmeninį sklaidą, užtikrinti galimybes naudoti informacines technologijas.

Tapusi Europos Sąjungos nare, Lietuva tapo aktyvi „eEurope 2005“ iniciatyvos dalyvė, įgyvendindama tikslus, uždavinius ir siekiamus rezultatus, numatytus Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginiame plane. Šiuo metu Suomijos, vienos iš Europos Sąjungos lyderių pagal įvairius informacinės visuomenės rodiklius, informacinės visuomenės prioritetinės plėtros kryptys yra taip pat susiję su „eEurope 2005“ planu: viešųjų paslaugų plėtojimas, e-verslo skatinimas, ryšio saugumas, plačiajuosčio interneto ryšio skatinimas bei skaitmeninio sklaido mažinimas.

Veiksmų plane „Informacinė visuomenė visiems – eEurope 2005“ keliama uždaviniai, kurie labai tampriai susiję su informacinės visuomenės ir interneto plėtra. Tuo tarpu informacinės visuomenės plėtra naujose Europos Sąjungos šalyse narėse buvo apibrėžiama „eEurope+“¹ iniciatyvoje, kurios tikslas – padėti šalims kandidatėms lengviau integruotis į „eEurope 2005“ veiksmų planą.

„i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti“² - tai nauja strateginė programa, kuri nustato plačias politikos kryptis: skatina atvirą ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką bei pabrėžia IRT svarbiausią vaidmenį integracijai ir gyvenimo kokybei. Nauja strateginė programą „i2010 – Europos informacinė visuomenė 2010“ skatina atvirą ir konkurencingą skaitmeninę ekonomiką ir pabrėžia IRT svarbiausią vaidmenį integracijai ir gyvenimo kokybei.

Šioje strateginėje programoje siūlomi trys prioritetai: (1) Bendros Europos informacinės erdvės, kuri skatintų atvirą ir konkurencingą informacinės visuomenės ir žiniasklaidos vidaus rinką, sukūrimas; Minima būtinybė kurti saugius ryšius, gausų turinį bei skaitmenines paslaugas. (2) Inovacijų ir investicijų IRT srityje didinimas, siekiant ekonomikos augimo ir daugiau bei geresnių darbo vietų; Mažinti skirtumus tarp vakarų ir rytų valstybių. (3) Integruotos Europos informacinės visuomenės, kuri skatintų ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą, atitinkantį darnų vystymąsi ir teikiant pirmenybę geresnėms viešosioms paslaugoms ir gyvenimo kokybei. i2010 nurodomos svarbios programos: eTen – skirtas e.paslaugų plėtrai, IDA – duomenų mainų tarp ES administracijų programa ir eContent - skaitmeninio turinio programa.

---

¹ eEurope+// http://europa.eu.int/information_society/eeurope/plus/index_en.htm

² i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti// http://cordis.europa.eu/documents/document_library/2590LT.pdf

Apibendrinus galima teigti, kad Europos Sąjungos mastu informacinės visuomenės plėtra vykdoma trimis kryptimis: plėtojant el. infrastruktūrą, kuriant el. turinį ir el. paslaugas bei stiprinant el. gebėjimus. Išplėtotą informacinę infrastruktūrą yra svarbi sąlyga, įgalinanti gyventojus išnaudoti informacinės visuomenės teikiamas galimybes.

III. INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTROS POLITIKOS PRAKTINIAI ASPEKTAI

Svarbiausi su informacinės visuomenės plėtra susiję projektai

Informacinės visuomenės plėtra – prioritetinga tiek Europos Sąjungos, tiek Lietuvos sritis. Jos svarba pabrėžiama teisiniuose dokumentuose ir iniciatyvose. Tačiau, kad ši prioritetinga sritis būtų realizuojama, Lietuvos valstybės institucijos, nevyriausybinės organizacijos bei privatus sektorius vykdo aktyvią veiklą, siekiant įgyvendinti numatytus teisiniuose dokumentuose tikslus.

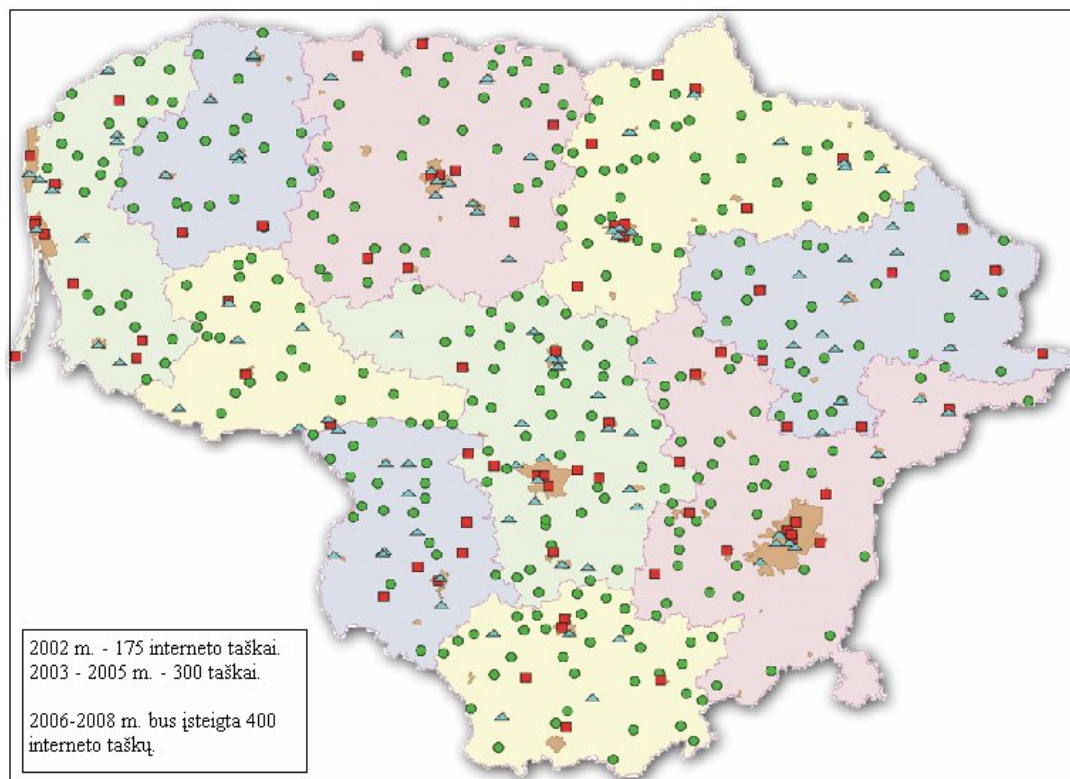
Informacinės visuomenės plėtra intensyviai įgyvendinama nuo 2002 metų, kai aljansas „Langas į ateitį“ inicijavo viešosios interneto prieigos kūrimą Lietuvoje. Siekiant paskatinti interneto naudojimą Lietuvoje ir tokiu būdu pakelti šalies gyventojų gyvenimo lygį, šalies konkurencingumą Europoje aljansas inicijavo abipusį verslo ir valdžios institucijų bendradarbiavimą. Projekto rezultatas - Lietuvoje įkurti 175 interneto centrai. Šis privataus ir viešo sektoriaus bendradarbiavimo projektas tapo gerosios praktikos pavyzdžiu Europos Sąjungoje ir yra minimas kaip sėkmingas atvejis kitoms šalims. Lars A. Jeurling, vyresnysis Pasaulio banko konsultantas teigė: „Langas į ateitį“ gali tapti puikiu pavyzdžiu kitoms šalims, nes tai unikalus sėkmingo privataus ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimo atvejis“¹.

Nuo 2003 m. interneto centrų steigimo darbus pratęsė Vidaus reikalų ministerijos įgyvendinamas projektas „Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“. Šis projektas buvo finansuojamas iš PHARE fondų lėšų. Pagal šį projektą Lietuvoje įsteigta 300 interneto centrų, ypač tose vietovėse, kur yra menkai išvystyta informacinė infrastruktūra. Projekto metu buvo ne tik įrengtos interneto prieigos vietos, bet buvo vykdyti kompiuterinio raštingumo kursai, seminarai, vyko mokymai nuotoliniu būdu, užtikrintas tinklinis bendravimas per vpt.lt portalą ir kt.

---

¹ Aljanso „Langas į ateitį“ veikla – Lietuvos e. visuomenei// http://www.news.lt/Upload/200503/LIA_%20veikla%20evisuomenei.pdf

Projektas susilaukė didžiulės sėkmės, todėl yra tęsiamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis. Projekto „Viešųjų interneto prieigos taškų tinklo plėtra“ tikslas – iki 2008 m. pradžios įsteigti dar 400 viešųjų interneto prieigos taškų ir modernizuoti 83 jau veikiančius interneto taškus. Įgyvendinus šį projektą bus sukurtas integruotas viešųjų interneto centrų tinklas, tolygiai pasiskirstęs visoje Lietuvos teritorijoje (12 pav.).

12 Pav. Viešosios interneto prieigos taškai Lietuvoje, 2006 m. (Šaltinis: Viešosios interneto prieigos taškai¹)

Šis interneto tinklas Lietuvoje suteiks galimybę didesniai Lietuvos gyventojų skaičiui susipažinti ir naudotis interneto galimybėmis, ypač akcentuojant elektroninės valdžios paslaugas.

Tikimasi, kad iniciatyvų pagalba bus sukurti gerosios praktikos pavyzdžiai, t.y. viešosios interneto prieigos taškų įsteigimas regionuose paskatins ir verslo paslaugų plėtrą, tolimesnes privačias investicijas į regionus, o taip pat gyventojai, susipažinę su naujų technologijų galimybėmis, taps aktyvūs elektroninių paslaugų vartotojai ir įsitrauks į informacinę visuomenę. Nors interneto tinklas greitai bus sukurtas, tačiau daugelis kaimiškose vietose gyvenančių gyventojų nesinaudoja internetu, nes jiems trūksta žinių, kaip naudotis kompiuteriu.

Kompiuterinio raštingumo problema Lietuvoje sprendžiama verslo, nevyriausybinių

¹ <http://www.vipt.lt/cms/app.jsessionid=C3DD826B3B99CE2448D412ACD712BFBE?service=external/index&sp=4111&sp=3387>

organizacijų pagalba. Jau 2003 m. buvo vykdytas "Langas į ateitį" projektas, kurio tikslas - Lietuvos gyventojus išmokyti naudotis kompiuteriais ir internetu. Kartu su LR Švietimo ir mokslo ministerija parengta speciali mokymų programa, pagal kurią šalies gyventojams nemokamai suteiktos būtinausios žinios apie informacines technologijas ir internetą. Šie nemokami interneto kursai surengti visoje Lietuvoje, didžiausią dėmesį skiriant Lietuvos regionams. Jų metu apmokyta apie 20 tūkst. Lietuvos gyventojų. Šiuo metu nemokamų kursų projektas yra toliau tęsiamas. Pagal projektą „Lietuvos e-piliečio kompiuterinio raštingumo pradmenys“ siekiama per dvejus metus interneto pradmenų apmokyti apie 50 000 šalies gyventojų. Europos Sąjungos struktūrinių fondų finansuojamą projektą numatoma įgyvendinti 2006-2008 m. visoje Lietuvos teritorijoje.

Be šių šalies gyventojams skirtų programų skatinamas ir e. paslaugų naudojimas. Šiam tikslui įtraukiami bankai, valstybinės institucijos, kurie rengia e. paslaugų (pvz. el. bankininkystės, gyventojų pajamų deklaravimo ir kt.) naudojimo kursus Lietuvos gyventojams.

Nevyriausybės organizacijos taip pat aktyviai dalyvauja informacinės visuomenės plėtroje. Nuo 2003 m. pradėta įgyvendinti projektą „Skaitmeninių bendruomenių link“¹. Atviros Lietuvos fondo projekto "Skaitmeninių bendruomenių link" tikslas – padėti kaimiškosioms bendruomenėms pačioms modernizuoti ir gerinti savo gyvenimą. Tam tikslui kaimiškųjų bendruomenių organizacijos ir seniūnijos buvo skatinamos savo veiklai aktyviau pasitelkti informacines technologijas. Bendruomenei modernizuojantis informacinės technologijos atlieka dvigubą - ir katalizatoriaus, ir priemonės vaidmenį. Nuo 2003 m. veikiančiame portale www.bendruomenes.lt Lietuvos bendruomenės gali viešinti savo veiklą, dalyvauti diskusijose, gauti naudingos informacijos savo veiklai. Bendruomenėms suteikta galimybė ne tik efektyviai komunikuoti, bet yra sukurta mokomoji medžiaga, skirta skatinti kaimiškąs bendruomenes naudotis informacinėmis technologijomis.

2005 m. rugsėjo mėn. LR Susisiekimo ministro buvo priimtas sprendimas patvirtinti vieną didžiausių projektų Lietuvoje. Šio projekto ambicingas tikslas – nutiesti 3000 kilometrų nuosavų bei dar tiek pat nuomojamų šviesolaidinių kabelinių linijų, kurios apjungtų visas šalies regionų seniūnijas, apie 350 mokyklų su savivaldybėmis bei sudaryti galimybes teikti plačiajuosčio ryšio paslaugas organizacijoms ar gyventojams.

Viešojo įstaiga "Plačiajuostis internetas" siekiant bendrų tikslų bendradarbiauja su valstybės institucijomis, privačiomis įmonėmis, mokslo įstaigomis. Sudarius Lietuvoje plačiajuosčio duomenų perdavimo priegos galimybes būtų sujungtos į bendrą tinklą visos kaimiškųjų seniūnijų viešojo sektoriaus administravimo institucijos, ligoninės, laboratorijoms, mokyklos, muziejai, bibliotekos,

---

¹ Skaitmeninių bendruomenių link// <http://www.bendruomenes.lt/substatic.php?strid=12227&>

viešosios interneto prieigos taškai, o taip pat gyventojai bei verslo įmonės turėtų žymiai pigesni interneto ryšį. Tokio tinklo egzistavimas žymiai įtakotų informacinės visuomenės plėtrą, nes vienas iš skaitmeninių sklaidą palaikančių veiksnių – brangus interneto ryšys. Šio tikslo įgyvendinimui vykdamas projektą turi būti išspręsti tokie uždaviniai¹ - suteikti plačiajuosčio duomenų perdavimo prieigą: (1) ne mažiau kaip 80% visų Lietuvos švietimo strategijoje numatytų kaimiškųjų vietovių švietimo institucijų; (2) ne mažiau kaip 75% visų Lietuvos kaimiškųjų vietovių seniūnijų viešojo administravimo įstaigų, sudarant saugų duomenų perdavimo tinklą; (3) ne mažiau kaip 75% visų Lietuvos “e-sveikatos” strategijos projekte numatytų kaimiškųjų vietovių sveikatos apsaugos institucijų; (4) ne mažiau kaip 75% visų vietos savivaldos institucijų įsteigtų viešosios prieigos prie interneto taškų.

Įgyvendinus minėtus projektus numatoma, kad 2010 m. Lietuvos gyventojai, neatsižvelgiant į socialinę, turtinę ar geografinę padėtį, galės išmokti naudotis informacinėmis technologijomis ir jomis naudosis, įgis reikiamų žinių, įgūdžių naudotis informacinėmis technologijomis. Planuojama, kad 2010 m. internetu Lietuvoje naudosis apie 65 procentų gyventojų, 56 proc. namų ūkių bus prisijungę prie interneto.

Investicijos į informacinės visuomenės plėtros projektus

Kuriant ir vystant informacinę visuomenę tampa labai svarbi tiek Europos Sąjungos, tiek valstybės parama. Nuo investicijų lygio į informacinę infrastruktūrą t.y. švietimą, universitetus, sveikatos apsaugą, e-valdžią, kompiuterizuotą transporto sistemą, e-paslaugas ir kt. tiesiogiai priklauso informacinės visuomenės bei e. valdžios plėtros sėkmė. Investicijų forma galima skatinti informacinės visuomenės, e. valdžios plėtrą, gyventojų interneto vartojimo lygį, e. paslaugų vartojimo lygį ir kt.

Dėl skirtingo Europos Sąjungos narių išsivystymo lygio mažiau pažengusių šalių gyventojai turi mažesnes prieigos prie informacijos ir informacinių technologijų galimybes ir negali naudotis visais informacinių technologijų teikiamais pranašumais. Netolygi prieiga prie informacijos skatina tolesnį vystymosi netolygumą ir skaitmeninę atskirtį. Europos Sąjungos vykdomos politikos tikslas yra finansinėmis priemonėmis bei nacionalinių regioninių politikų koordinavimu mažinti ekonominio bei socialinio išsivystymo skirtumus tarp Europos Sąjungos valstybių. Todėl Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą buvo suteiktos galimybės pasinaudoti Europos Sąjungos teikiama parama

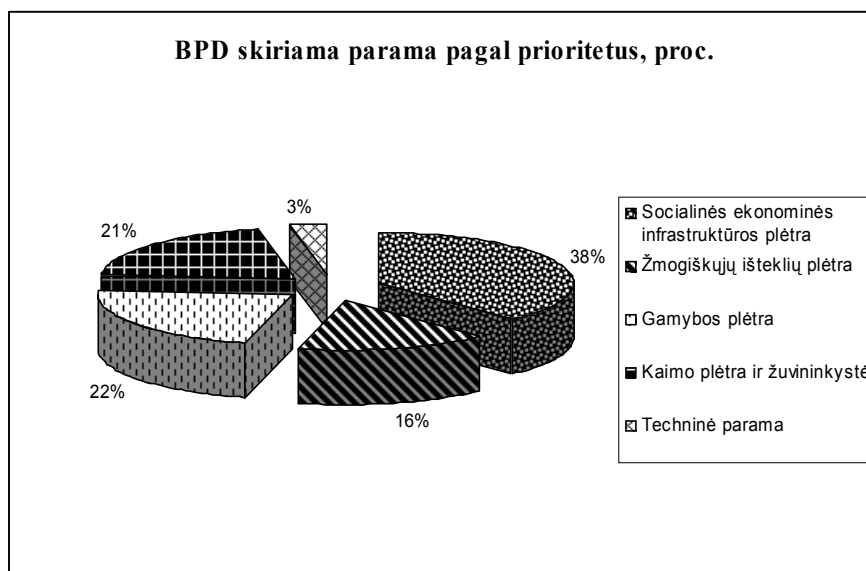
---

¹ RAIN projektas// http://www.placiajuostis.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=7&lang=lt

projektams, susijusiems su informacinės visuomenės ir e. valdžios kūrimu ir plėtra. „Viešųjų interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“, „Viešųjų interneto prieigos taškų tinklo plėtra“ bei su kompiuterinio raštingumo mokymais susiję projektai didžiaja dalimi finansuojami iš Europos Sąjungos lėšų.

Europos Sąjungos parama Lietuvai teikiama remiantis Lietuvos Bendruoju programavimo dokumentu (BPD). Jame nurodyti Europos Sąjungos ir Lietuvos tikslai, plėtros strategija, nurodyti finansavimo šaltiniai ir kt. BPD nustatyti penki investicijų prioritetai: Socialinės ekonominės infrastruktūros plėtra, žmogiškųjų išteklių plėtra, gamybos plėtra, kaimo plėtra ir žuvininkystė, techninė parama. Šiems prioritetams įgyvendinti skiriama apie 3,09 mld. litų iš Europos Sąjungos ir 1,07 mld. litų iš Lietuvos lėšų¹.

Informacinė visuomenės plėtra priskiriama „Gamybos plėtra“ prioritetui, kuriam skiriama apie 22 proc. bendro Europos Sąjungos biudžeto lėšų (13 pav.). 2004 -2006 m. šio prioriteto trečiai priemonei “Informacinių technologijų paslaugų plėtra” 2004 – 2006 m. finansuoti buvo skirta apie 82 mln. litų.², iš jų 14 mln. lt. skirta vešiesiems interneto prieigos taškams 53 mln. plačiajuosčio duomenų perdavimo tinklams, 14 mln. saugiai informacinių sistemų infrastruktūrai.

13 pav. BPD skiriama parama pagal prioritetus, proc., 2006 m. (Šaltinis: http://www.esparama.lt/lt/bpd/apie_BPD).

Struktūrinių fondų skiriama parama spartina įmonių konkurencingumą, naujų produktų, paslaugų, informacinių technologijų ir inovacijų įdiegimą visoje Lietuvoje. Europos Sąjungos investicijų pagalba jau sudarytos sąlygos plėtoti informacines technologijas bei užtikrinti galimybes

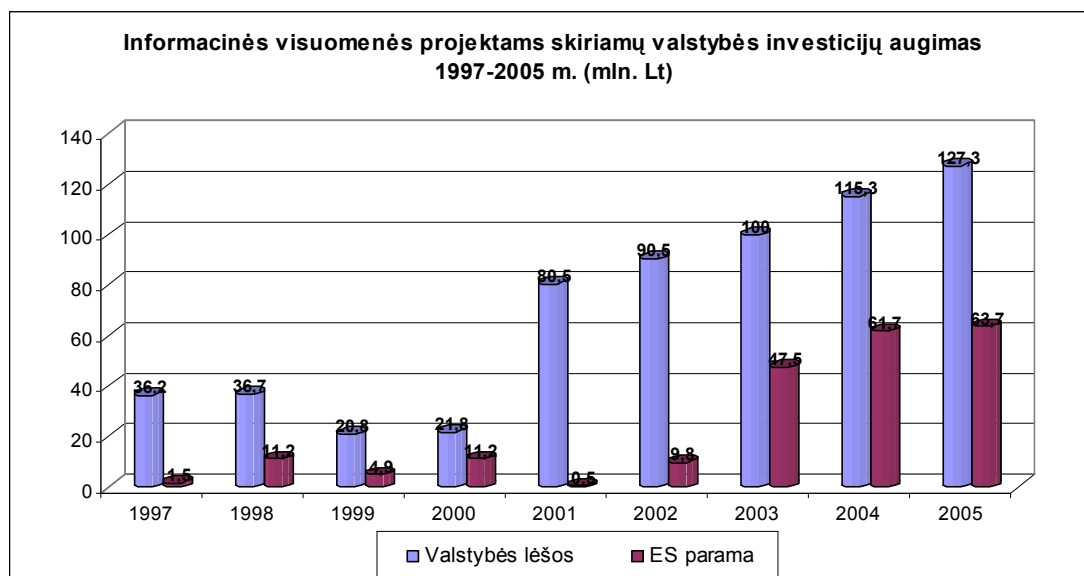
¹ Apie BPD// http://www.esparama.lt/lt/bpd/apie_BPD

² Lietuvos Bendrasis programavimo dokumentas 2004-2006 m.// http://www.smm.lt/es_parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf

visiems šalies gyventojams naudotis šių technologijų teikiamais ištekliais.

Valstybės investicijos į informacinės visuomenės plėtros procesus taip pat auga. 1997 m. investicijos į informacinės visuomenės projektus (pagal valstybės investicijų programas) siekė daugiau kaip 36 mln. Lt, kai tuo tarpu nuo 2001 m. parama šoktelėjo iki 90,5 mln. Lt. Nuo 2001 m. parama nuolat ir sparčiai auga (14 pav.). Kalbant apie informacinės visuomenės plėtrai skiriamas lėšas, reikia pastebėti, kad 2000 – 2006 m. laikotarpiu lėšos daugiausia skiriamos kompiuterinio raštingumo skatinimui, viešojo administravimo modernizavimui, elektroninio verslo puoselėjimui ir informacinės infrastruktūros atnaujinimui.

Iš 14 pav. matyti, kad iki 2001 m. informacinės visuomenės plėtros projektams naudojama Europos Sąjungos parama buvo gana fragmentiška ir netolygi. Nuo 2002 m. Europos Sąjungos lėšos informacinės visuomenės plėtrai pastoviai augo. 2005 m. ši parama siekė net 63,7 mln. Lt.

14 pav. Informacinės visuomenės projektams skiriamų valstybės investicijų augimas 1997 – 2005 m. (mln.Lt).
Šaltinis: Valstybės parama informacinės visuomenės plėtrai// http://www.ivpk.lt/fondai/renginiai/seminaras_4/radavicius.ppt.

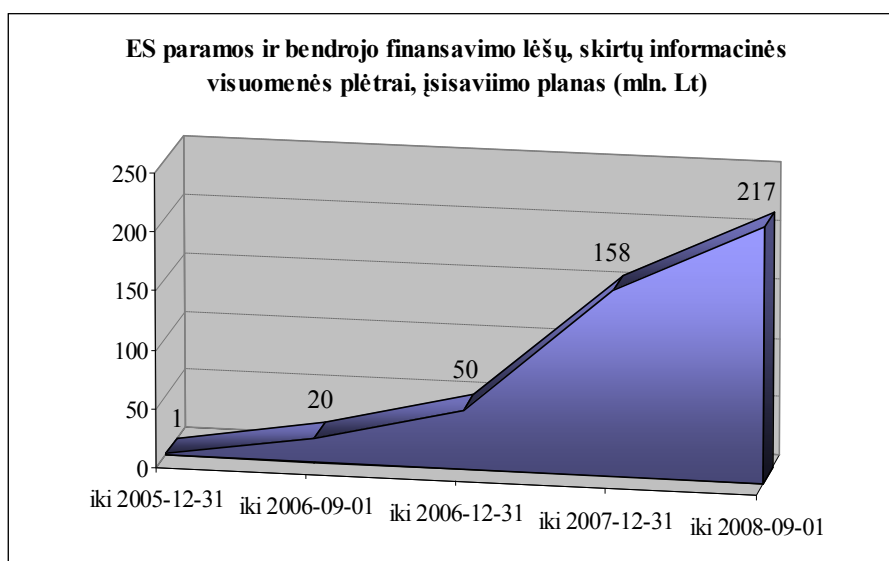
Taigi, investicijos iš Europos Sąjungos nuo 2002 m. padidėjo net 4 kartus. Šis investicijų šoktelėjimas galėjo priklausyti nuo Lietuvos ruošimosi ir įstojimo į Europos Sąjungą bei vis aktyvesne valstybinių institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir privataus sektoriaus veikla.

Europos Sąjungos paramos ir bendrojo finansavimo lėšų, skirtų informacinės visuomenės plėtrai, įsisavinimo plane nuo 2005 – 2008 m. matomas žymus įsisavinamų lėšų augimas. Per 3 metus įsisavinamos lėšos išaugo nuo 1 iki 217 mln. Lt. (14 pav.). Šis skaičiaus augimas parodo Lietuvos valstybės institucijų pasirengimą priimti Europos Sąjungos lėšas bei spartėjantį informacinės visuomenės plėtros procesą.

Pagal atliktą Bendrojo programavimo dokumento priemonės „Informacinių technologijų

paslaugų ir infrastruktūros plėtra“ analizę, informacinės visuomenės plėtros tendencijas bei skaitmeninės atskirties situacijos įvertinimu 2007 - 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos investicijų poreikis informacinės visuomenės plėtros sričiai sudaro 1100 mln. Lt.¹ Kitos informacinės visuomenės programos šiam laikotarpiui bus finansuojamos iš kai kurių kitų Europos Sąjungos lėšų. „eEurope“ veiksmų planas finansuojamas iš struktūrinių fondų ir papildomai iš vidaus rinkos politikos įgyvendinimui skirtų lėšų. Taigi, lėšos skiriamos iš Europos Sąjungos fondų, o taip pat informacinės visuomenės plėtrai skiriamos ir vidaus rinkos politikos dalis t.y. nacionalinis finansavimas.

Šiuo metu įgyvendinami projektai, kuriems skirta daugiau, kaip 217 mln. Lt parama. Iki šių rugsėjo 1 d. jau buvo panaudota apie 20 mln. Litų, t.y. 10 proc. šiai sričiai skirtų lėšų (15 pav.)

15 pav. ES paramos ir bendrojo finansavimo lėšų, skirtų informacinės visuomenės plėtrai, įsisavinimo planas (mln. Lt), 2006 m. (Šaltinis: IVPK Europos Sąjungos parama Lietuvos informacinei visuomenei: dabartis ir ateitis.- Rodiklis, 2006.)

Ateityje numatomos žymios investicijos į informacinės visuomenės plėtrą paskatins informacinių technologijų, interneto prieigos užtikrinimą, visuomenės skatinimą bei Lietuvos konkurencingumo didinimą Europos Sąjungoje.

Ilgai parama informacinei visuomenei Lietuvoje buvo nenuosekli, tačiau šiuo metu padėtis keičiasi teigiama linkme. Tikimasi, kad plėtojant informacines technologijas kaimo vietovėse, skatinant el. paslaugų vartojimą, diegiant e. demokratiją, sprendžiant saugumo problemas ir kt. spręsis tokios svarbios problemos, susijusios su informacinės visuomenės plėtra, kaip žemas interneto skverbties lygis, nepakankamas kompiuterinis raštingumas, skaitmeninė atskirtis, žemas

¹ Valstybės parama informacinės visuomenės plėtrai// <http://www.ivpk.lt/fondai/renginiai/seminaras4/radavicius.ppt>

naudojimas e. paslaugomis ir kt. Taigi, informacinė visuomenė pasižymės plačių gyventojų informacinių technologijų naudojimu, nepriklausant nuo pajamų, amžiaus ar gyvenamosios vietos.

IV. INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS BŪKLĖ IR PERSPEKTYVA: TYRIMAS

Šio tyrimo pagrindas yra informacinių technologijų, kaip pagrindo, užtikrinančio informacinės visuomenės plėtrą samprata. Pagal ją informacinės technologijos – tai priemonės pasižyminčios tiek informacijos teikimo, tiek komunikacijos funkcijomis bei galinčios įtakoti socialinio pokyčio vyksmą.

Tyrimo tikslas: Įvertinti informacinių technologijų, e. valdžios situaciją Lietuvos regionuose, rasti pagrindinius plėtros barjerus ir atskleisti ateities plėtros kryptis.

Uždaviniai:

1. Išsiaiškinti ekspertų nuomonę į informacinės visuomenės situaciją Lietuvoje.
2. Atskleisti pagrindines problemas susijusias su plėtra.
3. Nustatyti, kaip vertinama skaitmeninė atskirtis Lietuvoje.
4. Išsiaiškinti kokios skaitmeninė atskirties priežastys.
5. Nustatyti vykdomos politikos ir projektų efektyvumą.
6. Išsiaiškinti faktorius skatinančius informacinių technologijų plėtrą regionuose.
7. Atskleisti informacinės visuomenės perspektyvas ir tolimesnius plėtros veiksmus.

Tyrimo tezės:

1. Informacinės visuomenės ir e. valdžios padėtį Lietuvoje labiausiai įtakoja regionuose gyvenančių žmonių socioekonominė padėtis.
2. Svarbiausias faktorius, veikiantis skaitmeninę atskirtį Lietuvoje – finansiniai barjerai.
3. Informacinės visuomenės plėtrą žymiai įtakoja valdžios pasyvumas.
4. Efektyviausias informacinės visuomenės užtikrinimo modelis – viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas.

TYRIMO METODOLOGIJA

Apklauso metodas

Siekiant išsiaiškinti užsibrėžtus tikslus buvo pasirinktas kokybinis tyrimas ir vienas jo metodų - pusiau struktūruotas interviu.

Kokybinis tyrimas buvo pasirinkta dėl dviejų priežasčių. Visų pirma vienas iš tikslų buvo atskleisti požiūrius, vertinimus, nustatyti sprendimų schemas, o kokybinio tyrimu metu yra galimybė giliai, holistiškai išnagrinėti probleminius klausimus. Antra, informacinė visuomenė, e. valdžia, skaitmeninė atskirtis kol kas mažai kam žinomas reiškinys, todėl atlikti reprezentatyvią apklausą nebuvo tikslinga.

Pusiau struktūruotas interviu metodas – tai pokalbis su pašnekovu, laikantis tematinių gairių. Šiam metodui taip pat būdinga vidinė struktūra, tačiau respondentui leidžiama netrukdomai reikšti savo mintis.

Pusiau struktūruotas metodas buvo pasirinktas ir dėl tokių jo charakteristikų:

- Išsami informacija,
- Duomenų kokybė ir patikimumas,
- Galimas laisvas pokalbio modeliavimas,
- Užtikrinama informacijos papildymo, patikslinimo galimybė.

Interviu tipas – betarpiškas interviu su ekspertais. Pokalbis su respondentu buvo įrašomas gavus pašnekovo sutikimą, konfidencialumas garantuotas.

Interviu atliekamas 2006 m. lapkričio mėn.

Atranka

Interviu tikslas nėra pasiekti reprezentatyvią atranką, greičiau šis tyrimas suteikia galimybę giliai, visapusiškai išnagrinėti problemą.

Tyrimo objektu pasirinkti 5 specialistai, kurie yra susiję su informacinių technologijų, e.paslaugų plėtra.

Organizacijos iš kurių buvo pasirinkti ekspertai:

- Vidaus reikalų ministerijos Informacinės politikos departamento E. valdžios paslaugų skyrius;
- Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės;

- VšĮ „Plaćiajuostis internetas“;
- Asociacija „Langas į ateitį“;
- Nacionalinės plėtos institutas.

Privataus ir viešojo sektoriaus atstovai buvo pasirinkti, norint atlikti išsamią padėties, vykdomos politikos, realizuojamų projektų, formuojamų vizijų analizę.

Taigi, tyrime dalyvavę ekspertai užtikrino profesionalią, išsamią nuomonę apie šiame darbe nagrinėjamą problemą.

Interviu temos

Temos, kuriomis buvo vadovautasi atliekant interviu:

1. Informacinės visuomenės vertinimas;
2. Skaitmeninės atskirties būklė, priežastys ir sprendimo modeliai;
3. Esama politika, jos įtaka informacinės visuomenės plėtrai;
4. Informacinės visuomenės projektai ir investicijos į juos;
5. Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva.

Pagal temas sudarytų preliminarinių klausimų pagalba buvo atskleisti ekspertų požiūriai ir vertinimai tam tikrais informacinės visuomenės, e. valdžios, skaitmeninės atskirties ir kt. aspektais.

Temų pristatymas:

- „Informacinės visuomenės vertinimas“ dalyje buvo nagrinėjama ekspertų nuomonė informacinės visuomenės plėtos tema. Buvo teiraujamas informacinės visuomenės plėtos situacijos vertinimo bei prašoma nurodyti kliūtis ir problemas su kuriomis susiduria besivystanti informacinė visuomenė. Šioje tyrime dalyje buvo bandoma išsiaiškinti, kaip vertinama bendra situacija, pagrindiniai plėtrą stabdantys barjerai.
- „Skaitmeninės atskirties būklė, priežastys ir sprendimo modeliai“ – tai viena pagrindinių informacinės visuomenės problemų, todėl buvo klausama, kaip vertinamas skaitmeninis sklaidas, jo priežastys. Taip pat domimasi, kurios grupės, respondentų nuomone, atrodo labiausiai nutolusios nuo informacinės visuomenės. Vienas svarbiausių klausimų šioje dalyje yra apie problemos sprendimo būdus.
- „Esama politika, jos įtaka informacinės visuomenės plėtrai“ – dalis, kuria siekiama įvertinti vykdomą informacinės visuomenės politiką, nustatyti daugiausiai informacinę visuomenę veikiančius jos aspektus. Taip pat buvo prašoma įvardinti būdus, kaip būtų galima pašalinti neefektyvius politikos aspektus. Be to, domėtasi, ar reikėtų skatinti iniciatyvą iš visuomenės

pusės.

- „Informacinės visuomenės projektai ir investicijos į juos“ dalyje buvo teirujamasi kaip respondentai vertina valstybės institucijų indėlį į vykdomus projektus, kaip vertinamas projektų sėkmingumas bei kokių projektų šiuo metu labiausiai reikėtų.
- „Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva“ – tai paskutinė klausimyno dalis, kurioje buvo teirujamasi informacinės visuomenės plėtros perspektyvos Lietuvoje bei būtinų veiksmų, kad ji galėtų sėkmingai vystytis.

Temų ir klausimų pavyzdys ekspertams pateikiamas 1 Priede.

KOKYBINIO TYRIMO DUOMENŲ ANALIZĖ

Šiame darbe atlikta kokybinių duomenų palyginamoji analizė. Taikant šį metodą siekiama palyginti ekspertų nuomones, nustatyti tendencijas, išryškinti skirtumus ir panašumus, bei akcentuoti inovatyvias idėjas.

Analizuojant respondentų atsakymus buvo siekiama surasti schemas, kurios gali būti naudingos siekiant užtikrinti informacinės visuomenės ir e. valdžios plėtrą Lietuvoje. Tyrimo duomenų analizėje panaudota ir teorijoje analizuota medžiaga.

Analizės procesas buvo vykdomas lyginant visų respondentų interviu pagal temas. Šioje analizėje akcentuota ne skirtumai ir panašumai tarp skirtingų institucijų atstovų, bet nuomonių skirtumai ir panašumai tematiškai. Pagrindinės respondentų atsakymų frazės pateiktos priede Nr. 3, taip pat buvo atlikta ir išsami atsakymų analizė bei gauti apibendrinantys atsakymai pateikti 1 -5 lentelėse.

Informacinės visuomenės vertinimas

Siekiant ištirti ir įvertinti Lietuvos informacinių technologijų plėtros bruožus, problemas ir perspektyvas vienas iš pirmųjų uždavinių yra išsiaiškinti ekspertų nuomonę apie informacinės visuomenės situaciją Lietuvoje bei atskleisti pagrindines problemas, susijusias su plėtra.

- *Jūsų nuomone, ar Lietuvoje yra palanki situacija informacinės visuomenės plėtrai? Kokias nurodytumėte kliūtis ir problemas su kuriomis susiduria besivystanti informacinė visuomenė?*

Visų pirma ekspertai, paklausti apie informacinės visuomenės plėtros situaciją Lietuvoje, teigė ją vertinantys palankiai. Argumentavo, kad palankią situaciją žymiai įtakoja Europos Sąjunga, jos teikiama finansinė parama tiek PHARE, tiek Struktūrinių fondų pagalba.: „Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą daug kas pasikeitė. (...) Labai daug projektų yra finansuojama. O tai paspirtis didelė, nes nežinau kaip čia, be tos paramos būtų. Kiek pati Lietuva tada būtų dariusi, kūrusi, davusi pinigus. O čia didelė iniciatyva iš užsienio. Tai labai įtraukia, skatina.“ [A, priedas Nr. 2, P. 66, toliau - A]. Taigi, teigiama, kad Europos Sąjungos dėmesys skaitmeniniam sklaidai, informacinei visuomenei padidino ir Lietuvos valstybės institucijų paramą ir dėmesį problematiniams klausimams, susijusiems su informacine visuomene. Remiantis atliktais statistiniais tyrimais¹ Europos Sąjungos ir nacionalinis finansavimas informacinės plėtros projektams auga lygiagrečiai, tai rodo Europos Sąjungos įtaką ir Lietuvos valdžios sprendimams. Taip pat teigta, jos Lietuvoje yra priimti reikalingi teisės aktai bei vis aktyviau rengiami projektai. Nors akcentuota, kad vis tik Lietuvoje trūksta vieningos politikos, tačiau kartu pabrėžta, kad reikalingas pagrindas yra sukurtas.

Be valstybės institucijų paramos paminėta ir verslo iniciatyva kurti informacinę visuomenę. Teigiama, kad „aktyvus ir verslas, siūlantis valstybės, ir ne tik, institucijoms ir įstaigoms įvairius sprendimus IRT srityje... Ir šiaip gan aktyviai dalyvaujantis informacinės visuomenės plėtros procesuose“ [B, priedas Nr. 2, P. 71, toliau - B]. Verslas labai svarbus šioje srityje dėl kelių aspektų. Visų pirma yra dalykų, kuriuose valstybės institucijos turi trūkumą bei kliūčių sėkmingai vykdyti savo veiklą, taip pat privataus ir viešos sektoriaus partnerystė yra daug stipresnė, nei atskirų sektorių veikla. Pritaikyti privataus sektoriaus vadybiniai principai su viešo sektoriaus stabilumu ir garantijos galimybėmis gali labai teigiamai paveikti bendruosius plėtros procesus.

Kitas situacijos vertinimo lygmuo, tai visuomenės pasirengimas informacinei visuomenei. Ekspertai akcentavo, kad jau pastebimi Lietuvos visuomenės požiūrio apie informacines technologijas, e. paslaugas, e. valdžią srityse teigiami pokyčiai. Minėta, kad Lietuvos gyventojai tampa palankesni ir noriau naudoja informacines technologijas: „Žmonės vis dažniau ir daugiau ITT pradeda naudoti savo kasdieniniame gyvenime... Kad ir tam pačiam kaime.. Anksčiau žmonės nežinojo, kas tai yra, bijojo technologijų, o dabar siūnčia e-mailus, naršo po internetą“ [A]. Žmonių augantį susidomėjimą įrodo vis augantis informacinių technologijų, e. paslaugų vartojimo lygis Lietuvoje. Lietuvos statistika kiekvienais metais fiksuoja keliasdešimt procentų išaugantį interneto vartotojų skaičius, lyginant su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis, Lietuvoje egzistuoja vieni didžiausių tiek informacinių technologijų, tiek interneto vartotojų skaičių šuolių. Ekspertai minėjo,

---

¹ Valstybės parama informacinės visuomenės plėtrai// <http://www.ivpk.lt/fondai/renginiai/seminaras4/radavicius.ppt>

kad tokią padėtį labai įtakoja Europos Sąjungos dėmesys informacinei plėtrai. Tai tik rodo, kad bendra situacija Lietuvoje gerėja visuose lygiuose, įtraukiant viešą, privatų sektorių ir pačią visuomenę.

Lietuvoje, kaip ir daugelyje valstybių, yra ne tik teigiami, bet ir neigiami reiškiniai, susiję su informacinės visuomenės plėtra. Ekspertai teigė, kad Lietuvoje „IRT rodikliai nėra patys geriausi Europos Sąjungoje“ [B] ir tokią padėtį įtakoja sudėtinės problemos. Ekspertai akcentavo ne pavienes problemas, bet sudėtinis neigiamus veiksnis, kurie sudaro barjerus informacinės visuomenės plėtrai.

Nurodomos problemos:

1. Visuomenės informavimo trūkumas;
2. Menkas poreikio formavimas;
3. Išsilavinimo, kalbų mokėjimo stoka;
4. Mažas pasitikėjimas informacinėmis technologijomis, e. erdve;
5. Neįgyvendintas vieno langelio principas;
6. Siauras mentalitetas ir kultūriniai aspektai;
7. Skaitmeninė atskirtis Lietuvos rajonuose;

Visų pirma ekspertai daugiausia akcentavo ne finansinės problemos, bet visuomenės sąmoningumo, mentaliteto, motyvacijos, poreikio naudotis technologijomis problema. Teigiama, kad pagrindinė informacinės visuomenės problema „yra paties mentaliteto, kultūriniai aspektai... Lietuviai yra kuklūs... Ir jie nelabai linkę į permainas. Jie labai atsargiai žiūri į bet (...) kokią reformą ir restruktūrizaciją“ [C, priedas Nr. 2, P. 75, toliau - C]. Atlikti poreikio tyrimai¹ taip pat parodo, kad didžiausi barjerai glūdi ne finansiniuose, o psichologiniuose, mentaliteto aspektuose.

Specialistai kartu akcentavo, kad informacinė visuomenės plėtros problemos taip pat susijusios su visuomenės informavimo, švietimo problema: „per mažai dar kalbama, kad ITT naudojimas naudingas buityje ir darbe ar dar kur. Tai formuotų poreikį“ [A], tiek su išsilavinimu. Žinios ir gebėjimai, tvirtinama, labai svarbūs, nes kurtų poreikį bei motyvacijas naudotis informacinėmis technologijomis bei e. paslaugomis: „dėl gebėjimų susiformavimo po to atsiranda žinios, kaip vartoti ir natūraliai ieškai būdų, kur tas technologijas gauti.. O, jeigu nėra poreikio, tai žmogus nesupranta kaip tai naudoti, tai jam ir nereikia tų technologijų“ [C].

Tačiau problemos slypi ne tik poreikio naudotis informacinėmis technologijomis ar el. paslaugomis klausime. Minima, kad informacinės visuomenės plėtrai labai trukdo nerealizuotas

---

¹ IVPK Europos Sąjungos parama Lietuvos informacinei visuomenei: dabartis ir ateitis.-Rodiklis, 2006.

vieno langelio principas, kuris susijęs su esminiais valstybės institucijų pokyčiais. Teigiama, kad kartu su pokyčiais, susijusiais su informacinės visuomenės procesais, turi ir „įvairūs „back office“ (Vidaus, struktūriniai – aut. past.) pertvarkymai, nes patobulėję IRT (Informacinės ir ryšių technologijos – aut. past) technologijos turi keisti ir nusistovėjusias tvarkas... Ir valstybės valdymo ir administravimo procesus“ [B].

Sprendimo būdai, atsižvelgus į informacinės visuomenės plėtros barjerų daugialypiškumą, nurodyti taip pat sudėtiniai. Ekspertai minėjo, kad visų pirma turi būti sukurtas pagrindas plėtrai – tai interneto taškai ir kompiuterinio raštingumo mokymai. Tačiau tai tik dalis problemų sprendimo. Kitas, svarbesnis etapas – tai socialinio abejingumo, inovatyvių sprendimo būdų, motyvacijos skatinimas. Teigiama, tam reikia pasitelkti masines informavimo priemones: „reikia daug šviečiamųjų programų per TV ar radiją... Bet ne tokių, kad Jūsų kaime ar kažkur įvestas internetas, bet reikėtų parodyti kokią galima naudą gauti“ [A]. Socialinių reklamų, informacinių laidų ir kt. priemonių pagalba bus skatinimas naudojimąsi informacinėmis technologijomis. Tokiu būdu būtų ne tik padrašinami žmonės, bet ir kuriamas palankesnis požiūris į technologijas, jų saugumą ir patikimumą. Ekspertai nurodė, kad labai svarbus žmonių pasitikėjimas technologijų saugumu: „el. paslaugos daugiausia reikalingos tvarkant finansiniu reikalus, o tam būtinas pasitikėjimas“.

1 Lentelė. Respondentų atsakymus apibendrinanti lentelė pagal temas.

EKSPERŲ ATS. APIBENDRINIMAS	
Informacinės visuomenės vertinimas	
<p>Padėtis: Palanki.</p> <p>Padėtį teigiamai įtakoja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Europos Sąjungos ir valstybės finansinė parama, yra reikalingi reikiami teisės aktai; 2. Gerėjantis vartotojų požiūris į IT; 3. Aktyvėjantis verslas; 4. Augantis IT, e. paslaugų vartojimo lygis. 	<p>Plėtros kliūtys:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nepakankamas visuomenės informavimas apie IT; 2. IT poreikio trūkumas; 3. Kompiuterinio raštingumo, išsilavinimo, kalbų mokėjimo stoka; 4. Menkas žmonių skatinimas naudotis IT lygis; 5. Skaitmeninė atskirtis; 6. Psichologiniai, kultūriniai barjerai (technofobija, permainų baimė, socialinis abejingumas, kt.); 7. Lėti e. valdžios raidos procesai.

Apibendrinus galima teigti, kad informacinės visuomenės, e. valdžios problemų kompleksiskumas leidžia įvertinti informacinės visuomenės plėtros sudėtingumą ir specifinę Lietuvos situaciją, kuriai būdinga ne tik silpna ekonomine, socialinė padėtis, bet ir egzistuojantis konservatyvus požiūris informacinių technologijų atžvilgiu. Tokiai padėčiai keisti, teigiama, reikalingos sudėtinės priemonės, apimančios ne tik prieigos, mokymo, bet ir poreikio formavimo, skatinimo, palankaus požiūrio formavimo informacinių technologijų atžvilgiu aspektus.

Skaitmeninės atskirties būklė, priežastys ir sprendimo modeliai

Šiame klausimų bloke ekspertų buvo teiraujama skaitmeninės atskirties lygio įvertinimo, labiausiai atitolusių grupių įvardijimu bei priemonių, kurios padėtų įveikti skaitmeninę atskirtį paieška. Taigi, buvo siekiama nustatyti, kaip vertinama skaitmeninė atskirtis Lietuvoje bei išsiaiškinti kokios skaitmeninės atskirties priežastys ir galimi sprendimai.

- *Kaip manote, ar Lietuvoje yra aukštas skaitmeninės atskirties lygis? Kokias to priežastis nurodytumėte? Kaip manote, kurios Lietuvos grupės yra labiausiai atitolusios nuo informacinės visuomenės? Kokiomis priemonėmis reikėtų mažinti skaitmeninį sklaidą?*

Respondentai pabrėžė aukštą skaitmeninio sklaido lygį Lietuvoje: „Jei pažvelgsime į miestą ir kaimą... Į tas skirtingas socialines grupes bei skirtingą žmonių amžių, tai tie skirtumai iš tikrųjų labai dideli... Aš manyčiau, kad visgi skaitmeninė atskirtis žengia koja kojon su socialine...“ [A]. Ekspertai egzistuojantį skaitmeninį sklaidą glaudžiai siejo su socialine atskirtimi: „tas pats, kaip su socialine gerove. Yra dar didelė žmonių dalis, kuri gyvena žemiau skurdo ribos ir pan. Ir yra dalis žmonių, kurie gyvena labai gerai...“ [C]. Taigi, pabrėžiamas ekonominis bei socialinis aspektas skaitmeninės atskirties aspektas. Ir nors informacinės technologijos gali būti priemone siekiant spręsti socioekonominės problemas, tai šiuo metu jas tik dar labiau įtvirtina ir paaštrina.

Svarbu akcentuoti, kad ekspertai, kalbėdami apie skaitmeninę atskirtį ją dažniausiai minėdavo geografinė prasme. T.y. išryškindavo vietos klausimą, socialinės grupės, tokios kaip neįgalieji, nedirbantys buvo retai minimi.

Specialistai nurodė, kad ypatingai sunki situacija yra kaimo vietovėse „nes ten ypatingai sunku žmonėms. Kai menkas išsilavinimas, pajamos. (...) Iš viso sunkiausia integruoti kaimo žmones, nes pvz. vyresnio amžiaus žmonės gyvenantys mieste, neįgalieji ir pan., (...) jie kitokiame lygmenyje. Nuovokesni, labiau linkę mokytis, (...) imlesni“ [D, priedas Nr. 2, P. 79, toliau - D]. Kaimo vietovėse skaitmeninę atskirtį įtakoja ne tik atoki vieta, bet ir kitos svarbios priežastys, kaip kad didesnis nedarbo lygis, menkas išsilavinimas, psichologiniai barjerai. Tyrimų pagalba įrodyta, kad regionuose gyvenantys žmonės daugiau bijo permainų, technologijų, menčiau vertina pasiekimus ir pan. Taigi, kaimo žmonių yra labai pažeidžiami. Tai rodo, kad skaitmeninė atskirtis Lietuvos regionuose yra viena labiausiai įsitvirtinusių dėl ją sukėlusios priežasčių kompleksškumo. Ekspertų taip pat buvo įvardintos tokios rizikos grupės, kaip vyresnio amžiaus žmonės, menkas pajamas uždirbantieji, neįgalieji, tačiau daugiausiai akcentuojami – regionų gyventojai.

Pagrindinėmis skaitmeninės atskirties priežastimis ekspertai nurodė vietos, amžiaus, pajamų, gebėjimų naudotis informacinėmis technologijomis, motyvacijos ir poreikio ir psichologinius faktorius. Teigiama, kad, kai yra didelis nedarbas regionuose, tai „kalbėti apie kompiuterį ar net internetą (...) sunku“. Tai rodo, kad visgi finansiniai klausimai lemia informacinių technologijų turėjimo klausimą, tačiau nepasprendžia žmogaus motyvacijos ar poreikio naudotis klausimo. Todėl vienas svarbiausių pabrėžiamų aspektų, tai žinios ir gebėjimai. Kaimo vietovėse jų labai didelis trūkumas, tačiau apmokyti žmones nėra lengva, teigė ekspertai, nes „žmonės bijo mokytis. Juos reikia labai paskatinti ir motyvuoti“ [D]. Tokie aspektai aprodo, kad visgi informacinės technologijos disponavimo skirtumai tvirtina egzistuojančias nelygybės formas, tokias kaip ekonominė, socialinė ir kt. nelygybė.

Kadangi „atskirties lygis yra labai netolygus ir nevienodas“ [B], tai yra didelis barjeras formuotis ir vystytis informacinei visuomenei. Ekspertai nurodo, kad būtinos efektyvios priemonės skaitmeninės atskirties problemai mažinti. Specialistai teigė, kad norint sumažinti regionų skaitmeninę atskirtį būtina imtis kelių lygių sprendimo modelio. Visų pirma svarbu užtikrinti, kad norintieji įsigyti informacines technologijas galėtų tai padaryti. Akcentuoti šiuo metu Lietuvos vykdomi interneto taškų steigimo procesai, kurie įgalina nemokamai pasinaudoti internetu, e. paslaugomis. Šis aspektas buvo labai pabrėžiamas, kaip geros praktikos pavyzdys. Taip pat minėta, kad viena veiksmingiausių priemonių žmonėms, norintiems įsigyti informacines technologijas, tai mokesstinės lengvatos, kurias suteikia ne tik valstybės institucijos, bet ir privatus sektorius (pvz. akcijos): „GPI (Gyventojų pajamų įmokos) leidžia atsiimti dalį pinigų už kompiuterį“ [B].

Kitas sprendimų lygmuo – tai e. paslaugų ir e. turinio plėtra: „reikia kuo daugiau naudingo turinio ir paslaugų internete“ [D] sukurti, tokiu būdu būtų paskatintas žmonių susidomėjimas, nes „jie paprasčiausiai pajustų tą naudą, kurią gali duoti internetas, elektroninės paslaugos“ [D].

Svarbus klausimas, kurį iškėlė specialistai – tai vieningos politikos kūrimas ir įgyvendinimas. Teigiama, kad šiuo metu „reikėtų greitesnių ir vienareikšmiškų... Ir svarbiausia suderintų (pabrėžė – aut. past.) visų kompetentingų valstybės institucijų sprendimų... Informacinės politikos srityje... Nes šiuo metu bendras vaizdas gana neaiškus... Trūksta vieningos politikos.. Vieningų sprendimų.“ [B]. Taip pat manoma, kad „viskas kartu turi būti daroma, ir kompiuterinio raštingumo ugdymas, ir kompetencijų vertinimas ir tobulinimas, ir valstybės politika. Po viena nieko nebus.“ [D].

Taip pat buvo siūlymų, sprendžiant skaitmeninės atskirties problemą orientuotis į du aspektus. Į grupės skaičių ir grupės poreikį. „Senyvo amžiaus žmonės, tai būtų masiška grupė, bet kuri nenaudoja. Bet kitas aspektas yra poreikis, kuriai grupei labiausiai reikėtų, o šiuo metu labiau

reikėtų darbingo amžiaus žmonėms“[C]. Taigi, sprendžiant informacinės visuomenės plėtros klausimus reikia aiškiai nustatyti tikslus, tikslines grupes ir taikytinas priemones.

2 Lentelė. Respondentų atsakymus apibendrinanti lentelė pagal temas.

EKSPERTŲ ATS. APIBENDRINIMAS		
Skaitmeninės atskirties būklė, priežastys ir sprendimo modeliai		
Skaitmeninės atskirties lygis: Didelis Skaitmeninės atskirties priežastys: <ol style="list-style-type: none"> 1. Atokios regionų vietovės; 2. Menkos pajamos, nedarbas; 3. Menka motyvacija, poreikis naudotis IT. 4. Išsilavinimo stoka; 5. Psichologiniai (bijo mokytis, nenori). 	Atskirtos grupės: <ol style="list-style-type: none"> 1. Kaimo vietovės; 2. Vyresnio amžiaus žmonės; 3. Menkas pajamas uždirbantys; 4. Neįgalieji. 	Reikalingi sprendimai:: <ol style="list-style-type: none"> 1. Nemokama interneto prieiga; 2. Mokymai; 3. IT naudos atskleidimas; 4. Mokestinės lengvatos; 5. E. paslaugų, e. turinio plėtojimas; 6. Programų lituanizavimas; 7. Vieninga valstybės politika.

Galim daryti išvadą, kad informacinės visuomenės ir e. valdžios politikos negalima vienareikšmiškai vertinti, kaip tinkamos ar netinkamos. Ji turi privalumų ir trūkumų. Siekiant tobulinti plėtros politiką būtina atsižvelgti specialistų pasiūlomus sprendimo modelius: viešo ir privataus bendradarbiavimas, inovacijų taikymas informacinių technologijų srityje ir visuomenės įtraukimas į plėtros procesus.

Esama politika, jos įtaka informacinės visuomenės plėtrai

Siekiant nustatyti vykdomos politikos efektyvumą ekspertai buvo prašomi įvertinti informacinės visuomenės plėtros vykdomą politiką bei valstybės institucijų vaidmenį plėtros procese. O taip pat siekiant išsiaiškinti faktorius, skatinančius informacinių technologijų plėtrą regionuose, buvo klausama, kas turi būti daroma norint užtikrinti veiksmingą politiką.

- *Kaip manote, ar Lietuvoje vykdoma informacinės visuomenės politika yra veiksminga? Kokie plėtros politikos aspektai, Jūsų nuomone, labiausiai įtakoja plėtros procesus? Kokį informacinės visuomenės plėtros modelį Jūs siūlytumėte? Kaip Jums atrodo, ar reikėtų skatinti iniciatyvą (dėl skaitmeninės atskirties) iš visuomenės pusės? Kaip? Ar tai būtų naudinga?*

Nuomonės politikos efektyvumo klausimu buvo dvejopos, vieni teigė, kad politika yra pakankamai efektyvi, nes „rodikliai nuolat auga“ [A], be to „politikos ir nelabai reikia, to kas yra,

(...) pakanka. Svarbiausia nusibrėžti tam tikras gaires, vizijas ir daugiau šioje srityje nesugalvosi“ [C]. Taigi, valstybės vykdomą politiką dalis respondentų vertino palankiai, motyvuodami gerėjančia situacija ir priimdami nuostatą, kad valstybės institucijoms aktyviai informacinės visuomenės procesuose ir neturi dalyvauti. Kiti, politinius procesus vertimo nepalankiai ir teigė, kad Lietuvoje esanti politika yra nepakankamai efektyvi. Ekspertai teigė, kad „reikėtų greitesnių ir vienareikšmiškų... Ir svarbiausia suderintų (pabrėžė – aut. past.) visų kompetentingų valstybės institucijų sprendimų“ [B]. Taigi, pastaroji grupė įvardino, kad trūksta vieningos politikos, sprendimų bei akcentuojama, kad trūksta konkrečių priemonių, kryptių, vizijų, „nes bendros kryptys, gairės, strategijos dažnai ir lieka popieriuje kaip gražios mintys ir vizijos“ [B]. Taip pat buvo teigiama, kad iki šiol trūksta aiškesnių kriterijų bei standartų tokių kaip kompiuterinio raštingumo. Dėstoma, kad visuose lygmenyse, viešame, privačiame, visuomeniniame, turi būti ugdomas kompiuterinio raštingumo gebėjimas.

Specialistai išreiškė savo nuomonę ir apie tai, kas daugiausiai įtakoja informacinės visuomenės plėtros procesus. Buvo išryškinti tokie aspektai, kaip e. valdžios ir e. paslaugų svarba. Išsakyta, kad e. valdžios paslaugos „taupo laiką ir pinigus“ [A] bei gerina ne tik piliečių, bet ir valstybės institucijų resursus ir veiklą. Taip pat specialistai pabrėžė, kad „nauji būdai tiek valdymo, tiek paslaugų teikimo skatina ir pačios informacinės visuomenės vystimąsi. Čia gal net labiausiai įtakoja. Nes jos pagalba galima viską spręsti naujai“ [D]. Taigi, sėkmingą plėtrą galima užtikrinti naujais sprendimais, tokiais kaip e. valdžia ir e. paslaugos.

Klausimai apie piliečių ir bendruomenių įgalinimą, jų skatinimą dalyvauti informacinės visuomenės procesuose buvo vieningai palaikomas respondentų. Teigiama, kad tai labai svarbus aspektas, norint plėsti informacinę visuomenę. Akcentuota, jog visuomenės aktyvumui reikia tik pirminės iniciatyvos, o po to „viskas automatiškai eitųsi“ [A]. Buvo pristatyta ir konkrečių iniciatyvų sėkmė skatinant visuomenę dalyvauti informacinės visuomenės procesuose: „jaunimo iniciatyvos (...) programa yra geras pavyzdys, kad patys jauni žmonės stengėsi kitiems padėti susivokti, kas tai yra [žinių visuomenė] ir kaip naudotis kompiuteriu, internetu ir panašiai. Tai gavosi principas „jaunas žmogus jaunam žmogui“. Tačiau lygiai tą patį galima padaryti su senyvo amžiaus žmonėmis ar kaimo gyventojais“ [C]. Be to akcentuota, kad yra daug bendruomenių, kurias tik reikia informuoti apie vykstančias programas ir „jie drąsiai viską padarytų patys“ [C]. Taigi, visuomenės dalyvavimas – svarbus aspektas, kuriam reikia būtinas tik gerosios praktikos pavyzdys.

Respondentų minėtas politikos efektyvumo spragas, tokias kaip vieningos politikos informacinės visuomenės plėtros srityje trūkumas, valstybės institucijų suderinamumo ir veiklumo problema, respondentai siūlo spręsti labai įvairiais būdais. Pirma, siūloma nustatyti aiškius valstybės

institucijų atsakomybes sritis ir išsipareigojimus, taip pat aiškius plėtros kriterijus ir veiksmus viešame, privačiame sektoriuje. Teigiama, kad tai paskatintų procesus greičiau vykdyti bei būtų išvengta mažiau klaidų. Taip pat atkreiptas dėmesys, kad turi būti kuriami gerosios praktikos pavyzdžiai, kurių pagalba būtų aktyvinama pati visuomenės prisijungti prie informacinės visuomenės plėtros. Būta nuomonių, kad vienas pagrindinių aspektų politikoje turi būti inovacijos: „Reikėtų skatinti inovacijas IRT (Informacijos ir ryšių technologijų – aut. past.) srityje... Nes matai, tada šalis iš IRT vartotojų taptų gamintoja“ [D]. Pabrėžiama, kad inovacijų kūrimas ir diegimas paverstų Lietuvą ne tik IRT gamintoja, bet ir finansavimai vykdomiems projektams būtų žymiai mažesni, o tai leistų turimas lėšas nukreipti kitiems probleminiams klausimams spręsti. Teigiama, kad šiuo metu būtina skirti dėmesį ne tik inovacijoms IRT srityje, bet ir viešo ir privataus sektoriaus partnerystei: „privatus sektorius gali parduoti (...) užsienyje pagamintą produktą... Bet (...) nepajėgus įsisavinti struktūrinių fondų lėšų. Taigi, sprendimas yra (...) privatus su valstybiniu sektoriumi dalyvauja“. Vadybinių ir kt. principų taikymas viešajame sektoriuje gali užtikrinti didesnę viešo sektoriaus efektyvumą.

3Lentelė. Respondentų atsakymus apibendrinanti lentelė pagal temas.

EKSPERŲ ATS. APIBENDRINIMAS	
Esama politika, jos įtaka informacinės visuomenės plėtrai	
<p>Informacinės visuomenės politikoje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Svarbus e. valdžios, e. paslaugos naudojimas politikos tobulinimui; 2. Politika tinkama, tik svarbu užtikrinti įgyvendinimo priemones; 3. Trūksta greitų, suderintų valstybės institucijų sprendimų, vieningos politikos. 	<p>Siūlomi plėtros modelio elementai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Visuomenės poreikių, nuomonės tyrimai; 2. Iniciatyvos skatinimas iš visuomenės pusės; 3. Aiškus valstybės institucijų išsipareigojimai; 4. Vieninga, konkreti politika; 5. Valdžios sprendimų aktyvinimas; 6. Aiškūs plėtros kriterijai tiek viešame, tiek privačiame sektoriuje; 7. Gerosios praktikos pavyzdžių kūrimas; 8. Inovacijų diegimas; 9. Privataus ir valstybinio sektoriaus bendradarbiavimo skatinimas.

Apibendrinus galima teigti, kad įvertinus esamos informacinės visuomenės plėtros politikos trūkumus ir privalumus, specialistai pasiūlė tris sprendimo modelius: visuomenės įtraukimas į plėtros procesus, viešo ir privataus bendradarbiavimas ir inovacijų taikymas informacinių technologijų srityje.

Informacinės visuomenės projektai ir investicijos į juos

Informacinės visuomenės plėtrai svarbus ne tik esančios politikos lygmuo, bet ir jos pagrindu

įgyvendinami informacinės visuomenės plėtros projektai. Todėl buvo siekiama išsiaiškinti ekspertų požiūrį apie vykdomus projektus, nustatyti, kokių projektų šiuo metu labiausiai reikėtų. Taip pat buvo domimasi, kaip specialistai vertina valstybės dalyvavimą inicijuojant ir vykdant projektus, ir kaip būtų galima užtikrinti sėkmingą projektų kūrimą ir įgyvendinimą.

- *Jūsų nuomone, ar Lietuvos valstybės institucijos skiria pakankamai dėmesio vykdomiems projektams? Ar pakankamai teikia investicijų informacinės visuomenės plėtrai? Jei nepakankamai, tai kokie, Jūsų manymu, galimi sprendimo variantai? Kaip manote, ar projektai, susiję su informacinės visuomenės plėtra, įgyvendinami sėkmingai? Ar nauda pasiekia tikslines grupes? Kaip galvojate, kokio Lietuvoje projekto, susijusios su informacine visuomene, dabar labiausiai reikėtų?*

Ekspertai teigė, kad šiuo metu Lietuvoje vyksta pakankamai sėkmingas projektų įgyvendinimas ir nauda pasiekia tikslines grupes. Šia tema buvo akcentuoti du aspektai. Visų pirma, „sėkmingai įgyvendinami tie projektai, kurie iš tikrųjų reikalingi visuomenei, t.y. kai nereikia ieškoti projekto dalyvių, o jie patys ieško projekto vykdytojų“ [A]. Vienas tokių Lietuvoje vykdomų projektų – Viešosios interneto prieigos taškų (VIPT) steigimas. Teigiama, kad labai daug žmonių suranda naudos VIPT-uose, nes juose galima naudotis el. bankininkystės, el. deklaravimo paslaugomis. Šis projektas buvo sėkmingas todėl, kad apėmė sudėtingas informacinės visuomenės plėtros priemones: „apėmė daug dalykų, pradedant VIPT'o įkūrimu, baigiant poreikio kūrimu kaime“ [A]. Tai įrodo, kad vienas iš projektų sėkmės faktorių - projekto kompleksiskumas. Kitas sėkmės faktorius, tai vieta, kurioje vykdomas projektas: „nelabai sėkmingas (...) savivaldybėse e. valdžios diegimas (...). Čia viskas priklauso, kur tie projektai realizuojami. Pagal naujausius tyrimus, Lietuva iš 65 ES valstybių užima kažkur apie 40 vietą pagal e. valdžios paplitimą. Tai vėlgi trukdis yra regionai.“ [D].

Kalbant apie tai, kokio projekto šiuo metu reikėtų labiausiai, buvo akcentuojami trys aspektai. Pirma, tai reikalingi projektai, susiję su kompiuterinio raštingumo ir e. paslaugų mokymu. Akcentuojama, kad gebėjimų ugdymas, kompetencijų kūrimas įgalintų „konkuruoti su Europos Sąjungos senbuvėm“ [A]. Antra, paminėta ir projektų, susijusių su smulkių ir vidutinių įmonių konkurencingumo didinimu informacinių technologijų pagalba reikmė: „Nes paskatinus tokią verslą, atsigautų regionai, kuriuose dažniausiai toks verslas yra vystomas“ [D]. O spendimai, susiję su verslo skatinimu „gali būti įvairūs, kaip kad vidutinio ir smulkaus verslo įmonių paramos strategijos ar koncepcijos sukūrimas, kažkokių konkrečių priemonių paieška. Vėlgi tyrimų atlikimas, ko iš

tikrųjų jiems labiausiai reikia“ [D]. Ir dar paminėtas el. paslaugų plėtojimo projektas. Tokios projekto labai reikėtų, nes el. paslaugos užimą viena iš svarbiausių pozicijų vystant informacinę visuomenę. Taigi, projektų Lietuvai reikia ir labai įvairių. Ir nors projektai yra sėkmingi, tačiau reikia „galvoti apie dar efektyvesnius, inovatyvesnius, įdomesnius projektus“ [C].

Valstybės dalyvavimo projektuose klausimu nuomonės buvo dvejopos. Vieni teigė, kad valstybės institucijos skiria pakankamai dėmesio ir investicijų vykdomiems projektams, „lėšų skiriama net per daug kai kurioms institucijoms“ [D]. Be to išsakyta nuomone, kad valstybė neturi skirti per daug dėmesio projektams, nes jos „pagrindinis vaidmuo yra sudaryti sąlygas (...), jeigu valstybė sudaro tas sąlygas, tada nebūtina pačiai valstybei dalyvauti, tą gali padaryti eilė subjektų“ [C]. Kita nuomonė buvo, kad vis tik nepakankamai skiriama dėmesio, investicijų informacinės visuomenės projektams. Valstybė „per mažai pinigų turi (...) ir per mažai noro“ [A]. Be to buvo įvardijama, kad „trūksta aiškių ir konkrečių (pabrėžta – aut. past.) gairių politikoje kuria kryptimi eiti. Taip pat mažai informacijos žiniasklaidoje pateikiama šioje srityje. Todėl daugelis institucijų nežino kas vyksta kitose, kai tuo tarpu, turint tokia informaciją galima būtų daryti bendrus horizontalius projektus, kurie atneštų didesnę naudą, nei pavieniai siauros srities projektai“ [B].

Siekiant gerinti esamą situaciją ir ieškant sprendimo būdų respondentų buvo klausama, ką šiuo metu reikėtų keisti, norint pakelti informacinės visuomenės lygį. Taigi, buvo pabrėžta, jog atskirti projektai, apimantys atskiras problemų sprendimo sritis „yra nelabai sėkmingi.. Kaip pavyzdys, tai savivaldybėse e. valdžios diegimas ar e. bendruomenės. (...) Viskas priklauso kur tie projektai realizuojami, (...) trukdis yra regionai. Be to, dauguma e. paslaugų yra tik informacijos lygmens... O tai nereiškia projektų sėkmės“ [D].

Taipogi buvo minimas viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo modelis: „Kadangi valstybės institucijoms trūksta iniciatyvos, tai manau, galima dar labiau priartinti privačias įmones, kad jos galėtų daugiau.. Manau, kad įmonės kai kur daug geriau padarytų“ [A]. Ir „Gali pasiteisinti projektai, kuriuose gali dalyvauti ir neįgalieji, ir pensininkai, ir dirbantieji – visi“ [A]. Ekspertai interviu metu vis akcentavo bendradarbiavimo modelį, kuris, jų nuomone, padėtų spręsti kai kurias valstybės institucijų problemas.

Apibendrinus, vykdomi projektai informacinės visuomenės srityje buvo įvertinti pakankamai sėkmingai. Tačiau minėta, kad trūksta projektų, kurie apimtų gyventojų kompiuterinio raštingumo, smulkių įmonių skatinimo ir el. paslaugų sritis. Ir nors vieni valstybės paramą įvardino, kaip teigiamą, buvo nuomonių, kad valstybės per mažai skiria iniciatyvos ir paramos, todėl būtų efektyvus viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo stiprinimas, valstybės institucijų tarpusavio bendravimo didinimas, e. paslaugų plėtra bei verslo skatinimas regionuose.

4 Lentelė. Respondentų atsakymus apibendrinanti lentelė pagal temas.

EKSP. NUOMONĖS APIBENDRINIMAS		
Informacinės visuomenės projektai ir investicijos į juos		
<p>Investicijos ir parama projektams:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nepakankama, trūksta nacionalinio finansavimo ir politinės valios; 2. Nepakankama, trūksta aiškių ir konkrečių gairių politikoje, informacijos apie projektus žiniasklaidoje; 3. Pakankama, valstybė sudaro sąlygas projektams įgyvendinti; 4. Pakankama, net per didelė parama kai kurioms institucijoms; 5. Pakankama, pagrindinės problemos slypi projektų įgyvendinime. 	<p>Sprendimo variantai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stiprinti privataus sektoriaus, gyventojų, regionų bendruomenių dalyvavimą projektų įgyvendinime; 2. Horizontalių, sudėtinių projektų kūrimas ir įgyvendinimas; 3. Institucijų tarpusavio bendradarbiavimo didinimas; 4. E. paslaugų plėtra; 5. Regionų integravimas; 6. Verslo skatinimas, ypač regionuose. 	<p>Projektų įgyvendinimas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sėkmingas. Pavyzdys - VIPT projektas. Ateityje reiktų kompiuterinio raštingumo, e. paslaugų mokymo projektų. 2. Pakankamai sėkmingas. 3. Pakankamai sėkmingas. Nauda pasiekia tikslines grupes. 4. Pakankamai sėkmingas. Viskas priklauso nuo to, kur (Vilniuje, savivaldybėse ar kt.) jie yra realizuojami.

Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva

Šiame klausimų bloke buvo siekiama išsiaiškinti informacinės visuomenės perspektyvas ir tolimesnius plėtros procesus. Šiuo tikslu buvo klausama, kokios informacinės visuomenės perspektyvos ir kas turi būti daroma, norint, kad informacinė visuomenė sėkmingai vystytųsi.

- *Jūsų nuomone, kokios informacinės visuomenės plėtros perspektyvos Lietuvoje? Kada bus pasiektas ES valstybių IT, interneto skverbties lygis? Kas, Jūsų manymu, pirmiausia turi būti daroma Lietuvoje, kad informacinė visuomenė sėkmingai vystytųsi?*

Respondentai įvairiai vardino perspektyvas, susijusias su informacinės visuomenės plėtra. Vieni jas siejo su naujos kartos atėjimu, „kuri gyvenimo be kompiuterio ir interneto jau net neįsivaizduos.“ [A], kiti su „su šiuo metu pradėtais įgyvendinti projektais. Įgyvendinę juos, bus (...) geresnė padėtis, nes projektai susiję su prieigos užtikrinimu“. Svarbiausia, ką pabrėžė specialistai, tai kad plėtra bus užtikrinta, kai „bus pasiektas Europos Sąjungos valstybių gyventojų mentaliteto lygis. (...) Kai bus bendras supratimas apie informacinę visuomenę... Nes kol kas dar nepribrendome, reikia mums paaugti“ [D]. Taigi, buvo įvardinami skirtingi informacinės visuomenės perspektyvos modeliai ir pokyčio priežastys. Tačiau perspektyvos vertinamos teigiamai, nes „pagal rodiklius vis žengiam pirmyn, vadinasi progresas bus“ [E].

Kalbant apie būdus, kaip galima užtikrinti informacinės visuomenės sėkmingą vystimąsi, buvo minimi du būdai. Vienas jų, tai visuomenės švietimas, mokymas, mentaliteto kėlimas: „o tai

yra sunkiausia suformuoti. Ir tam turi būti įvairios sudėtinės priemonės. Pasakyti, kad naudokite, to neužteks. Reikia labai daug dirbti, norint įrodyti, kad tai yra gerai, kad yra naudinga, kur naudinga ir panašiai. Ir pasakoti apie tai tol, kol žmonės apie tai supras“ [C].

Taigi, reikia kryptingo informacinių technologijų, e. paslaugų pristatymo visuomenėje. Iš kitos pusės buvo akcentuojamas valstybės vaidmuo: „pirmiausiai, manyčiau, turėtų būti aiškiai nustatyti institucijų išsipareigojimai informacinės visuomenės plėtros srityje ir plėtojamas jų tarpusavio bendradarbiavimas“. Taigi, teik visuomenė, tiek valstybė turi įdėti daug pastangų, siekiant tapti informacinė visuomenė ir valstybė.

5 Lentelė. Respondentų atsakymus apibendrinanti lentelė pagal temas.

EKSP. NUOMONĖS APIBENDRINIMAS
Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva
Plėtros sėkmė priklauso nuo: <ol style="list-style-type: none">
1. Gyventojų mokymų.
2. Sėkmingo projektų įgyvendinimo.
3. Aiškių institucijų išsipareigojimų ir tarpusavio bendradarbiavimo.
4. Mentaliteto lygio, bendro supratimo apie informacinės visuomenę.
5. Kryptingo ir lygiagretaus informacinių technologijų, e. paslaugų vystymo.

Apibendrinus temą „Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva“ galima teigti, kad tiek informacinės visuomenės, tiek e. valdžios plėtra priklauso ne tik nuo valstybės institucijų, bet ir pačios visuomenės, kaip ji priims informacinės visuomenės ir ar bus linkusi į savo kasdieninį gyvenimą įsileisti informacines technologijas ir e. paslaugas.

Kokybinio tyrimo išvados

Tyrimo dalyje iškeltas tikslas įvertinti informacinių technologijų, e. valdžios situaciją Lietuvos regionuose, rasti pagrindinius plėtros barjerus ir atskleisti ateities plėtros kryptis buvo pasiektas. Tyrime buvo iškeltos 4 hipotezės. Nepasitvirtino hipotezės, iškeltos dėl finansinių ir socioekonominių faktorių svarbos informacinės visuomenės plėtros procese. Tačiau pasitvirtino hipotezės, kad informacinės visuomenės plėtrą žymiai įtakoja valdžios pasyvumas ir vienas efektyviausių informacinės visuomenės užtikrinimo modelis – viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas.

- Lietuvoje esama *teigiamų pokyčių informacinės visuomenės plėtros ir e. valdžios srityje*. Tačiau *plėtros procesai vyksta labai lėtai*, ypač regionų integracija į bendrą informacinę visuomenę.

Plėtros barjerai yra ne tik valstybės institucijų iniciatyvumo, vieningos politikos stoka, bet ir visuomenės pasyvumas bei konservatyvus požiūris į informacines technologijas. Iš visuomenės pusės lėtą plėtrą įtakoja gyventojų išsilavinimo, motyvacijos, poreikio naudotis IT, baimės ir kt. veiksniai. Tuo tarpu valstybės institucijos, atsakingos už plėtrą, nespirtina e. valdžios raidos procesų, nepakankamai informuoja visuomenę apie vykstančius procesus, neužtikrina galimybių naudotis IT, taip pat trūksta vieningos politikos, tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir kt.

- Lietuvoje egzistuoja *aukštas skaitmeninės atskirties lygis*, ypač tarp miesto ir kaimo gyventojų. Kadangi skaitmeninę atskirtį kuria sudėtiniai veiksniai, todėl norint šį reiškinį sumažinti reikia imtis *sudėtinių sprendimo priemonių*: kurti kuo didesnę viešosios interneto prieigos taškų tinklą, rengti gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymus, skleisti gerosios praktikos pavyzdžius, aktyvinti pačius gyventojus dalyvauti plėtros procesuose, taikyti mokesťines lengvatas informacinėms technologijoms įsigyti ir kt.

- Informacinės visuomenės ir e. valdžios *politika turi tiek privalumų, tiek trūkumų*. Lietuvoje yra tvirtas informacinės visuomenės teisinis pagrindas, tačiau *trūksta vieningos politikos, aiškesnių veiksmų kryptių* ir kt. Todėl siekiant tobulinti plėtros politiką būtina atsižvelgti į *specialistų siūlomus sprendimo modelius*: (1) viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas, (2) inovacijų taikymas informacinių technologijų srityje ir (3) visuomenės įtraukimas į plėtros procesus.

- Informacinės visuomenės *srityje vykdomi projektai buvo įvertinti teigiamai*. Tačiau minėta, kad trūksta projektų, kurie apimtų gyventojų kompiuterinio raštingumo, SME¹ skatinimo ir el. paslaugų sritis. *Valstybės investicijos į vykdomus projektus vertinamos dvejopai*: vieni paramą įvardino, kaip teigiamą, tačiau buvo nuomonių, kad valstybė skiria per mažai investicijų, iniciatyvos ir paramos, todėl būtų efektyvus viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo stiprinimas, valstybės institucijų tarpusavio bendravimo didinimas, e. paslaugų plėtra bei verslo skatinimas regionuose.

- Vertinant informacinės visuomenės *perspektyvas* minėta, kad *svarbus tiek valstybės, tiek visuomenės indėlis. Informacinės visuomenės plėtra priklauso nuo gyventojų mokymų, inovatyvaus požiūrio į informacines technologijas, aiškių institucijų išipareigojimų ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo bei kryptingo informacinių technologijų, e. paslaugų vystymo.*

---

¹ SME (Small and Medium Enterprises) – mažos ir vidutinio dydžio įmonės.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Šiame darbe, remiantis Lietuvos ir užsienio literatūra, teisinių dokumentų šaltiniais bei atlikto tyrimo duomenų analizės rezultatais, buvo pasiektas iškeltas tikslas – įvertinti multidimensinius informacinių technologijų plėtros Lietuvos rajonuose aspektus ir pateikti modelius, kurie užtikrintų regionų integraciją į informacinę visuomenę.

Pasitvirtino šios darbe iškeltos hipotezės: Lietuvoje egzistuoja pakankamai palanki padėtis informacinės visuomenės plėtrai; egzistuojančią skaitmeninę atskirtį, kuri yra žymiausia tarp miesto ir kaimo gyventojų, labiausiai įtakoja ne finansiniai ar technologiniai barjerai, o poreikio naudoti informacines technologijas nebuvimas. Taip pat pasitvirtino hipotezė, jog Lietuvos regionams pilnavertiškai integruotis į žinių visuomenę trukdo ne tik informacinių technologijų infrastruktūros stoka, bet ir vieningos Lietuvos politikos stoka ir visuomenės pasyvumas. Esant tokiai situacijai veiksmingas sprendimo būdas - viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas.

Remiantis teorine medžiaga ir atlikto tyrimo rezultatais galima daryti šias išvadas:

1. Lietuvoje informacinių technologijų (IT), interneto, e. paslaugų naudojimo *rodikliai nuolat auga*. Europos Sąjungos finansinė parama, teigiama įtaka informacinės visuomenės plėtros ir e. valdžios politikai, sėkmingas projektų įgyvendinimas, aktyvėjantis verslas ir gerėjantis vartotojų požiūris į IT spartina informacinės visuomenės ir e. valdžios plėtrą. Tačiau nepaisant to, iki šiol aktualia problema išlieka informacinių technologijų naudojimo lygis Lietuvos kaimiškose vietovėse.
2. Lietuvoje egzistuoja aukštas skaitmeninės atskirties lygis, ypač tarp miesto ir kaimo gyventojų. Atskirtį regionuose žymiai įtakoja mažos prieigos prie informacinių technologijų galimybės, menkos kompiuterinio raštingumo žinios ir gebėjimai, poreikio naudotis informacinėmis technologijomis stoka, finansinė padėtis ir kt.

REKOMENDACIJA. Esamą padėtį Lietuvos rajonuose reikėtų gerinti ne tik diegiant nemokamą informacinių technologijų ir interneto prieigą, bet kuriant ir skatinant naudoti e. paslaugas, gausinant e. turinį, gerinant gyventojų e. gebėjimus, sudarant sąlygas SME plėtrai regionuose. Visa tai sukurtų sąlygas spartesnei informacinės visuomenės, e. valdžios plėtrai.

3. Lietuvoje egzistuoja pakankamai tvirtas informacinės visuomenės ir e. valdžios procesus

reglamentuojantis teisinis pagrindas. Spartėjant plėtros procesams rimta kliūtimi tampa kai kurių informacinės visuomenės, e. valdžios sričių ir plėtros krypčių neapibrėžtumas, institucijų bendradarbiavimo, aiškių įsipareigojimų stoka ir kt. Siekiant tobulinti plėtros politiką ir atsižvelgiant į šiandieninės politikos trūkumus būtina atkreipti dėmesį į viešo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimo teikiamus privalumus, inovacijų taikymą informacinių technologijų srityje ir visuomenės įtraukimą į plėtros procesus.

REKOMENDACIJA. Atsižvelgiant į esamą padėtį visų pirma pastangas reikėtų sutelkti į vieningos politikos kūrimą, valstybės institucijų bendradarbiavimo stiprinimą, aiškesnių veiksmų krypčių formulavimą, holistinio e. valdžios modelio įtvirtinimą ir kt. Antra, valstybė, formuodama politiką, kuri kurtų palankią plėtros aplinką, turėtų įtraukti tokius aspektus, kaip inovacinių projektų rengimas, investicijos į žmoniškuosius išteklius, privataus sektoriaus įtraukimas ir kt.

4. Valstybės dėmesys ir parama vykdomiems informacinės visuomenės ir e. valdžios projektams šiuo metu įvardijama, kaip tinkama. Šiuo metu didžiausias dėmesys skiriamas viešosios interneto prieigos taškų steigimui. Tačiau trūksta projektų, kurie apimtų gyventojų kompiuterinio raštingumo mokymus, e. paslaugų, SME¹ plėtros skatinimą.

REKOMENDACIJA. Ypatingas valstybės dėmesys turėtų būti nukreiptas į ilgalaikius procesus – gyventojų mokymą, tolygią šalies regionų plėtrą, e. paslaugų, e. verslo ir kt. plėtojimą. Taip pat projektų pagalba IT paversti žmonių socialinio, ekonominio, kultūrinio gyvenimo dalimi.

5. Apibendrinant noriu akcentuoti, kad norint užtikrinti sėkmingą IT plėtrą regionuose, būtina kurti vieningą politiką ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą, sudaryti sąlygas gyventojams naudotis IT ir mokytis kompiuterinio raštingumo, kurti ir skatinti naudotis efektyviomis e. paslaugomis, o taip pat pasitelkiant e. demokratijos priemones skatinti gyventojus dalyvauti priimant sprendimus, susijusius su informacinių technologijų plėtra Lietuvos regionuose.

---

¹ SME (Small and Medium Enterprises) – mažos ir vidutinio dydžio įmonės.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Dėl Lietuvos nacionalinės informacinės visuomenės plėtros koncepcijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 229 // Valstybės žinios.-2001, 20-652.
2. Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strateginio plano patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 984 // Valstybės žinios.-2001, 71-2534.
3. Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. IX-1187 // Valstybės žinios.-2002, 113-5029.
4. Dėl elektroninės valdžios koncepcijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 2115 // Valstybės žinios.- 2003, 2-54.
5. Dėl elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1468 // Valstybės žinios.-2003, 112-5022.
6. Dėl viešojo administravimo plėtros iki 2010 metų strategijos patvirtinimo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 488 // Valstybės žinios.-2004, 69-2399.
7. Dėl Lietuvos informacinės visuomenės plėtros strategijos patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės Nr. 625 // Valstybės žinios.-2005, 73-2649.
8. Dėl elektroninės valdžios koncepcijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1468 // Valstybės žinios.-2006, 36-1284.
9. Dėl valstybės ilgalaikės raidos strategijos: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. IX-1187// Valstybės žinios.- 2002, 36-1284.
10. Dėl LR Vyriausybės programos: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas Nr. X-767// Valstybės žinios.- 2006, 80-3143
11. Lietuvos Bendrasis programavimo dokumentas 2004-2006 m.// http://www.smm.lt/es/parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf
12. eEurope 2002: informacinė visuomenė visiems// http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2002/index_en.htm; prisijungimo laikas 2006-10-13
13. eEurope 2005 veiksmų planas// http://europa.eu.int/information_society/eeurope/2005/all_about/action_plan/index_en.htm; prisijungimo laikas 2006-10-19
14. eEurope+// http://europa.eu.int/information_society/eeurope/plus/index_en.htm; prisijungimo laikas 2006-10-17

15. i2010 – Europos informacinė visuomenė augimui ir užimtumui skatinti// http://cordis.europa.eu/documents/document_library/2590LT.pdf; prisijungimo laikas 2006-10-13
16. Lisabonos strategija// [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri= CELEX:52002DC0014:LT:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52002DC0014:LT:NOT); prisijungimo laikas 2006-12-11
17. Apie BPD// http://www.esparama.lt/lt/bpd/apie_BPD; prisijungimo laikas 2006-12-11
18. Aljanso „Langas į ateitį“ veikla – Lietuvos e. visuomenei// <http://www.news.lt /Upload/200503/LIA %20veikla%20evisuomenei.pdf>; prisijungimo laikas 2006-12-11
19. Beale T. Requirements for a Regional Information Infrastructure for Sustainable Communities – The Case for Community Informatics// Gurstein M. Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies.-Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.
20. Clement A., Shade L. R. The Access Rainbow: Conceptualizing Universal Access to the Information/ Communication Infrastructure// Gurstein M. Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies.-Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.
21. Degutis R. RAIN projektas – plėtra, problemos ir perspektyvos// <http://www.ivpk.lt /dokumentai/prezentacijos/savivaldybes/2006/R.Degutis.ppt>; prisijungimo laikas 2006-10-25.
22. Eurostat// <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>; prisijungimo laikas 2006-11-03.
23. Figueroa M.E. et al. Communication for Social Change: an Integrated Model for Measuring the Process and it's Outcomes.-New York City, USA, 2002.
24. Frederick H. Global Communication and International Relations.-Harcourt Brace College Publishers, 1993.
25. Frieland L.A. Communication, Community and democracy: toward a theory of the communicatively integrated community.-Communication research, Vol. 28(4), Sage publication, 2001.
26. Gray-Felder D. Communication for Social Change: a position paper and conference report.-The Rockefeller Foundation, 1999.
27. Gunkel J. D. Second thoughts: toward a critique of the digital divide// New media & society.- Sage publication, Vol. 5(4), 2003.
28. Gurstein M. Effective use: a community informatics strategy beyond the digital divide.-New Jersey institute of technology, 2003.
29. Gurstein M. Community Informatics: Enabling Communities with Information and

- Communications Technologies.-Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.
30. Heythornthwaite C. Introduction: the internet in everyday life.-American Behavioral scientist, Vol. 45(3), Sage publication, 2001.
  31. Informacijos visuomenės technologijos ir gyvenimo būdas// <http://www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/gyvenimo.htm>; prisijungimo laikas 2006-11-03.
  32. Informacijos visuomenės samprata, struktūra ir pagrindiniai jos bruožai// <http://www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/samprata.htm>; prisijungimo laikas 2006-11-03.
  33. Informacinė visuomenė// http://www.ivpk.lt/fondai/sarasai/IV_esama_bukle_ir_ateities_tendencijos20060530.doc; prisijungimo laikas 2006-11-05
  34. „Internet“ Lietuvoje// <http://elinara.ktu.lt/informatika1/kursas/T3.html>; prisijungimo laikas 2006-10-18.
  35. Internet World Stats// <http://www.internetworldstats.com/stats.htm>; prisijungimo laikas 2006-10-01
  36. IVPK Europos Sąjungos parama Lietuvos informacinei visuomenei: dabartis ir ateitis.- Rodiklis, 2006.
  37. Jarockytė A. Informacinė visuomenė Lietuvoje 1990-2000 m.-Žara,2003.
  38. Lietuvos Bendrasis programavimo dokumentas 2004-2006 m.// http://www.smm.lt/es_parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf; prisijungimo laikas 2006-09-13
  39. Lietuvos statistikos departamentas// <http://www.stat.gov.lt/lt/>; prisijungimo laikas 2006-09-09
  40. Lietuvos 2004 - 2006 m. Bendrasis programavimo dokumentas// <http://www.cpva.lt/index.php?1968434427>; prisijungimo laikas 2006-09-09
  41. Loader B. D. Hague B. Eagle D. Embedding the Net: Community Empowerment in the Age of Information.// Gurstein, M. 2001. Community Informatics: Enabling Communities with Information and Communications Technologies.-Hershey, PA Idea Group Publishing, 2001.
  42. Mansell R. From Digital Divides to Digital Entitlements in Knowledge Societies.-Current Sociology, Vol. 50(3), Sage publications, 2002.
  43. Melody W. Electronic networks, social structure of knowledge// Mitchell D. Crowley D. Communication Theory Today.-Polity Press, 1998.
  44. Norris, P. 2001. Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty and the Internet Worldwide. Cambridge University Press.
  45. NTIA III pranešimas „Nauji skaitmeninės atskirties duomenys“// <http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/net2/falling.html>; prisijungimo laikas 2006-08-17
  46. Pečiulis Ž. Audiovizualinė žiniasklaida komunikacijos technologijų raidos kontekste//

- <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-mok/25/str5.htm>; prisijungimo laikas 2006-09-12
47. RAIN projektas// http://www.placiajuostis.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=10&Itemid=7&lang=lt; prisijungimo laikas 2006-12-13
48. Rutkauskienė D. Naudojimosi e. paslaugomis kaimiškose Lietuvos regionuose poreikių studija// <http://www.vipt.lt/cms/app?service=external/index&sp=1786&sp=2029>; prisijungimo laikas 2006-12-03
49. Selwyn N. Rethinking the Digital Divide// <http://www.infovi.vu.lt/mps/Selwyn%20on%20DIGITAL%20DIVIDE.htm>; prisijungimo laikas 2006-09-12
50. Slevin J. The Internet and Society.-Cambridge UK, Oxford UK, Malden USA: Polity Press, 2000.
51. Skaitmeninių bendruomenių link// <http://www.bendruomenes.lt/substatic.php?strid=12227>& prisijungimo laikas 2006-09-18.
52. Šaulauskas M. P. Tinklo visuomenės plėtra, skaitmeninis sklaidas ir Lietuva. <http://www.infovi.vu.lt/mps/sklaidas.htm>; prisijungimo laikas 2006-09-12.
53. Šaulauskas M. P. Skaitmeninės Lietuvos profiliai// <http://www.infovi.vu.lt/mps/sl2001.htm>; prisijungimo laikas 2006-09-15.
54. Valstybės parama informacinės visuomenės plėtrai// <http://www.ivpk.lt/fondai/renginiai/seminaras4/radavicius.ppt>; prisijungimo laikas 2006-09-15.
55. Viešosios interneto prieigos taškai// <http://www.vipt.lt/cms/app;jsessionid=C3DD826B3B99CE2448D412ACD712BFBE?service=external/index&sp=4111&sp=3387>; prisijungimo laikas 2006-09-15.
56. Viešosios paslaugos// <http://www.evaldzia.lt/govgate/statistics.do>; prisijungimo laikas 2006-09-15.
57. Visuotinis kompiuterinis raštingumas// http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/Visuotinio%20kompiuterinio%20raštingumo%202005%20m.%20tyrimo%20ataskaita.pdf; prisijungimo laikas 2006-09-15.
58. 2005 metų pirmojo ketvirčio veiklos rezultatai// http://www.telecom.lt/gallery/Dokumentai/Investuotojams/Rezultatai/2005_I_ketv_rezultatai.pps; prisijungimo laikas 2006-09-12.

SANTRAUKA

Darbo tema: „Informacinių technologijų plėtros Lietuvos rajonuose ypatybės“. (2006 m., darbo vadovė – prof. Dr. V. Rudzkienė)

Raktiniai žodžiai: Informacinės technologijos, informacinė visuomenė, e. valdžia, skaitmeninė atskirtis, Lietuvos regionai, Europos Sąjunga.

Santraukos turinys: Žengiant pasaulinės informacinės visuomenės link tampa ypač aktuali informacinių technologijų plėtra Lietuvos rajonuose, kuriuose egzistuoja aukštas skaitmeninės atskirties lygis. Šiai temai atskleisti buvo atlikta literatūros, teisinių dokumentų, vykdomų projektų analizė bei kokybinė ekspertų apklausa. Išanalizavus e. valdžios situaciją, skaitmeninę atskirtį konstruojančius veiksnius, esamą informacinės visuomenės plėtros politiką ir vykdomus projektus pasiūlyti sprendimo modeliai, įgalinantys sėkmingai integruoti atskirtus regionus.

Magistrinio darbo tema – informacinių technologijų plėtros Lietuvos rajonuose ypatybės. Vis didesnę įtaką įgaunant informacinėms technologijoms, didėjant jų reikšmei kasdieniniame visuomenės gyvenime, tampa labai svarbi galimybė naudotis jomis. Tiek pasaulyje, tiek Lietuvoje didelė dalis žmonių nėra informacinės visuomenės nariai, kas suponuoja nelygias galimybes socialinėje, ekonominėje, politinėje ir kt. erdvėse. Norint išanalizuoti regionų integracijos į informacinę visuomenę problemą ir pasiūlyti sprendimo būdus buvo užsibrėžtas tikslas - įvertinti multidimensinius informacinių technologijų plėtros Lietuvos rajonuose aspektus ir pateikti modelius, kurie užtikrintų regionų integraciją į informacinę visuomenę.

Darbe analizuojama e. valdžios būklė, skaitmeninės atskirties problema bei informacinių technologijų (IT) ir e. paslaugų plėtrą stabdantys barjerai. O taip pat nagrinėjama informacinės visuomenės plėtros ir e. valdžios politika bei projektai, susiję su informacine visuomene. Darbo temai atskleisti buvo atlikta literatūros, teisinių dokumentų, vykdomų projektų analizė ir kokybinė ekspertų apklausa.

Tyrimo rezultatų analizė leido padaryti šias išvadas: Lietuvoje yra pakankamai palanki informacinės visuomenės situacija, tačiau sėkmingą plėtrą stabdo didelis skaitmeninės atskirties lygis regionuose; atskirties pagrindiniai veiksniai – poreikio naudotis IT nebuvimas, kompiuterinių žinių trūkumas, menkos pajamos; informacinės visuomenės ir e. valdžios politika Lietuvoje yra tinkama, tačiau efektyvumą didintų vieninga politika, aiškios veiksmų kryptys, tarpinstitucinis bendradarbiavimas, privataus sektoriaus įtraukimas, e. paslaugų plėtojimas, inovacijų skatinimas IT srityje ir visuomenės įtraukimas į plėtros procesus.

SUMMARY

MASTER DEGREE THESIS “The Peculiarities of the Development of Information Technologies in the Lithuanian Regions” (2006, Supervisor: Dr. V. Rudzkienė).

KEYWORDS Information technology, information society, e-government, rural areas, digital divide, European Union.

CONTENTS OF SUMMARY: Approaching towards the global information society, the development of information technologies in the Lithuanian regions in which there is a high level of digital divide becomes very topical. To develop the topic of the paper, the analysis of literary sources, legal documents, projects under implementation was carried out and qualitative questionnaire of experts was done. Having analysed the e-government situation, factors constructing digital divide, the present policy of the development of information technologies and the projects under implementation, solution models enabling to integrate separate regions successfully were suggested.

The topic of the master’s degree thesis is the peculiarities of the development of information technologies in the Lithuanian regions. Information technologies becoming more and more influential and more important in society’s everyday life, a possibility to use information technologies (IT) becomes very significant. Both all over the world and in Lithuania a great number of people do not belong to the information society, which supposes unequal possibilities in social, economic, politic and other spheres. In order to analyse the problem of the integration of regions into the information society and to give various solutions, a goal was set out - to evaluate multidimensional aspects of the development of IT in the Lithuanian regions and to provide models which could ensure the integration of regions into the information society.

The paper analyses the present e-government status, the problem of digital divide and the barriers impeding the development of IT and e-services available at present. The policy of the development of information technologies and the e-government as well as the projects related to the information society are also touched upon in the work. To develop the topic of the paper, the analysis of literary sources, legal documents, projects under implementation was carried out and qualitative questionnaire of experts was done.

The analysis of the research resulted in the following conclusions: the situation of information technologies is rather favourable in Lithuania, however successful development is impeded by a high level of digital divide in regions; the main factors of divide are absence of the need to use IT, lack of computer skills, low income; the policy of the development of information technologies and the e-government is relevant but the efficiency could be increased by unified policy, clear trends of activities, collaboration among institutions, involvement of the private sector, development of e-services, encouragement of innovations regarding information technologies and involvement of the society into developmental processes.

PUSIAU-STRUKTŪRUOTAS INTERVIU

INFORMACINĖS VISUOMENĖS VERTINIMAS

1. Jūsų nuomone, ar Lietuvoje yra palanki situacija informacinės visuomenės plėtrai? Kodėl?
2. Kokias nurodytumėte kliūtis ir problemas su kuriomis susiduria besivystanti informacinė visuomenė?

**SKAITMENINĖS ATSKIRTIES BŪKLĖ, PRIEŽASTYS
IR SPRENDIMO MODELIAI**

3. Kaip manote, ar Lietuvoje yra aukštas skaitmeninės atskirties lygis?
4. Kokias to priežastis nurodytumėte?
5. Kaip manote, kurios Lietuvos grupės yra labiausiai atitolusios nuo informacinės visuomenės? Kodėl?
6. Kokiomis priemonėmis reikėtų mažinti skaitmeninį sklastą?

**ESAMA POLITIKA, JOS ĮTAKA INFORMACINĖS
VISUOMENĖS PLĖTRAI**

7. Kaip manote, ar Lietuvoje vykdoma informacinės visuomenės politika yra efektyvi/veiksminga? Kodėl?
8. Kokie plėtros politikos aspektai, Jūsų nuomone, labiausiai įtakoja plėtros procesus? Kodėl?
9. Kokį informacinės visuomenės plėtros modelį Jūs siūlytumėte?
10. Kaip Jums atrodo, ar reikėtų skatinti iniciatyvą (dėl skaitmeninės atskirties) iš visuomenės pusės? Kaip? Ar tai būtų naudinga?

INFORMACINĖS VISUOMENĖS PROJEKTAI IR INVESTICIJOS Į JUOS

11. Jūsų nuomone, ar Lietuvos valstybės institucijos skiria pakankamai dėmesio vykdomiems projektams? Ar pakankamai teikia investicijų/ paramos informacinės visuomenės plėtrai?
12. Jei nepakankamai, tai kokie, Jūsų manymu, galimi sprendimo variantai?
13. Kaip manote, ar projektai, susiję su informacinės visuomenės plėtra, įgyvendinami sėkmingai? Ar nauda pasiekia tikslines grupes? Kodėl?
14. Kaip galvojate, kokio Lietuvoje projekto, susijusio su informacine visuomene, dabar labiausiai reikėtų? Kodėl?

INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS PERSPEKTYVA PERSPEKTYVOS

15. Jūsų nuomone, kokios informacinės visuomenės plėtros perspektyvos Lietuvoje? Kada bus pasiektas ES valstybių IT, interneto skverbties lygis?
16. Kas, Jūsų manymu, pirmiausia turi būti daroma Lietuvoje, kad informacinė visuomenė sėkmingai vystytųsi?

PRIEDAS NR. 2

Respondentas A

Interviu trukmė: 20 min.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS VERTINIMAS

Interviueris: **Taigi, pirmasis klausimas... Jūsų nuomone, ar, pavyzdžiui, Lietuvoje yra palanki situacija informacinės visuomenės plėtrai?**

Respondentas: Manau, kad ypač palanki.

Interviueris: **O kas įtakojo, kad palanki?**

Respondentas: Matot, Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą daug kas pasikeitė... Kada Europos Sąjungos prioritetai atitinka Lietuvos valstybės prioritetus kurti informacinę visuomenę.. Labai daug projektų yra finansuojama. O tai paspirtis didelė, nes nežinau kaip čia, be tos paramos būtų. Kiek pati Lietuva tada būtų dariusi, kūrusi, davusi pinigų. O čia didelė iniciatyva iš užsienio. Tai labai įtraukia, skatina.

Interviueris: **Aišku, o kas dar įtakoja tą palankią padėtį?**

Respondentas:...Be to, požiūris į informacinių technologijų naudojimą... Iš vartotojo pusės vis palankesnis.. Kažkaip vis daugiau žmonių pradėjo domėtis kas ir kaip vyksta. Vis daugiau žmonių rodo iniciatyvą išmokti ir pan. Tai manau, kad čia vienas pagrindinių gerėjimo rodiklių... Sakyčiau, kad visuomenė pradėjo susidomėti.

Interviueris: **Jūs turite omenyje, kad žmonės vis dažniau naudoja..**

Respondentas: Taip taip... Per masines informavimo priemones apie tai pradėta dažniau kalbėti. Vykdomi įvairūs projektai, kurių pagalba žmonės supažindinami su ITT (aut. past. – informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis). Žmonės vis dažniau ir daugiau ITT pradeda naudoti savo kasdieniniame gyvenime... Kad ir tam pačiam kaime.. Anksčiau žmonės nežinojo, kas tai yra, bijojo technologijų, o dabar siunčia e-mailus, naršo po internetą... Aišku, tas lygis nėra kažkoks aukštas, bet va palyginus, kaip buvo anksčiau, tai manau dabar yra vis geryn ir geryn. Ir ta tendencija svarbiausia yra. Tai čia ne už kalnų gal ir Europos Sąjungos lygį pasieksime, kas yra mūsų vienas iš tikslų.

Interviueris: **O kaip manote, kad paskatina žmones pradėti naudotis informacinėmis**

technologijomis?

Respondentas: Čia tam yra daug priežasčių... Kaip minėjau, daug įtakoja projektai, susiję su informacinių technologijų prieiga ir panašiai, jų viešinimas... Be to, pats gyvenimas keičiasi... Jo ritmas... Kad ir, pavyzdžiui, lengviau su anūkais užsienyje susisiekti nusiuntus ir gavus e-mailą... Žmonės pradeda įvertinti, kad iš tikrųjų ITT palengvina, pagreitina tam tikrus jų atliekamus darbus... Svarbu tik tuos kelius jiems parodyti, nes dažnas net apie juos nežino. Nes dauguma, tai imlūs, tik neinformuoti. Tai parodžius, to ir užtektų. Aišku yra ir kiti, kuriuos dar reikia įtikinti, nes jie bijo ir viską. Bet čia pamažu..

Interviueris: O tada sakykite, kokias galėtumėte nurodyti kliūtis, ar kažkokias problemas su kuriomis susiduria Lietuvos informacinė visuomenė?

Respondentas: Visų pirma tai visgi nepakankamas visuomenės švietimas. Per mažai dar kalbama, kad ITT naudojimas naudingas buityje ir darbe ar dar kur. Tai formuotų poreikį... O kai poreikis yra, tai žmonės kelis kilometrus važiuoja iki kokio Viptuko (Viešosios interneto prieigos taškas – aut. past.). Kol kas dar dažnai pasirenkamos tradicinės priemonės, tokios kaip laikraštis, telefonas ir kt. Be to, kaime gyvena daugiau kaip milijonas gyventojų, kurie turi ypatingų problemų dėl išsilavinimo, anglų kalbos mokėjimo.. Tai vis tiek yra labai svarbu, nekalbant apie tą kompiuterinių žinių turėjimą..

SKAITMENINĖS ATSKIRTIES BŪKLĖ, PRIEŽASTYS IR SPRENDIMO MODELIAI

Interviueris: Paminėjote, kad yra didelis skirtumas tarp miesto ir kaimo, sakykite, kodėl, Jūsų nuomone, yra toks skirtumas?

Respondentas: Taip... Jei pažvelgsime į miestą ir kaimą... Į tas skirtingas socialines grupes bei skirtingą žmonių amžių, tai tie skirtumai iš tikrųjų labai dideli... Aš manyčiau, kad visgi skaitmeninė atskirtis žengia koja kojon su socialine... Aišku, kad atskirtį labai veikia tokie faktoriai, kaip amžius ir gyvenamoji vieta.

Interviueris: O kaip manote, kurios vis tik Lietuvos grupės yra labiausiai atitolusios nuo informacinės visuomenės?

Respondentas: Tų grupių yra ne vienas ir ne du... Lietuva, kuri turi dar ne pakankamai aukštą pragyvenimo lygį... Tiesiog daug kam yra sunku... Ne kalbant apie skaitmeninę atskirtį. Bet kaip

jau minėjau, gal išskirčiau vyresnio amžiaus žmones dėl savo laiku negautų žinių... Taip pat nutolusių vietovių gyventojai, jiems labiausiai trūksta prieigos ir žinių... Ir mažas pajamas turintieji, nes jiems per mažai galimybių sudaryta įsigyti ar įsivesto pvz. internetą... Tokios grupės svarbiausia, nemato poreikio.. Kai yra mažai pinigų, tai ne informacinė visuomenė atrodo pirmiausia... Jie paprasčiausiai nežino ir nenori žinoti, kai reikia galvoti kaip čia bus su pragyvenimu...

Interviueris: **O kaip būtų galima tokias problemines grupes įtraukti?**

Respondentas: Čia daug ko reikėtų, bet visų pirma reikia pagrindo - nemokamos interneto prieigos ir nemokamų kursų... Čia jau būtų startas... Daug kas galvoja, kad prieiga ir apmokymai yra pabaiga... Bet čia tik pradžia.

Interviueris: **O ko tada reikėtų?**

Respondentas: Tada daug šviečiamųjų programų per TV ar radiją... Bet ne tokių, kad Jūsų kaime ar kažkur įvestas internetas, bet reikėtų parodyti kokią galima naudą gauti... Kaip, pvz., galima daug sutaupyti, nes nereikėtų niekur važiuoti, kaip galima ką nors laimėti... Žmonės tol neis naudotis internetu ar ITT, kol nepamatys konkrečios naudos... Dauguma jaunų žmonių užaugo su ITT, žino ką galima padaryti ir sėkmingai efektyviai naudoja... O kaimo žmonėms, vyresniems reikia parodyti, pamokyti... Nes kitaip tai nieko nebus.. Ir išliks Lietuva tada skaitmeninės atskirties salele Europoje.

ESAMA POLITIKA, JOS ĮTAKA INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTRAI

Interviueris: **O va kaip Jūs įvertintumėte Lietuvoje vykdomą būtent informacinės visuomenės politiką?**

Respondentas: Na... Rodikliai nuolat gerėja, tai matyt, kad politika efektyvi...

Interviueris: **Aišku, o kokie plėtros politikos aspektai, Jums atrodo, kad labiausiai įtakoja plėtros procesus?**

Respondentas: Vertėtų paminėti, kad labai daug įtakos turi atsirandančios aktualios taupančios e. valdžios paslaugos.. Tai labai taupo laiką ir pinigus... Iš viso el. erdvės pagalba galima pasiekti labai daug. Tik reikia žinoti tuos būdus... Žinoti galimybes ir jas išnaudoti...

Interviueris: **O kaip Jūs pasiūlytumėte efektyviai užtikrinti informacinės visuomenės plėtrą?**

Respondentas: Manau, kad viskas turi būti orientuota į visuomenę, žiūrėti labai jos poreikius... Gal dažniau atlikti tyrimus, kurie parodytų, ko reikia, ko norima ir kaip norima... Pavyzdžiui, kiek žinau, dažnai tokie poreikių tyrimai atliekami kitose šalyse. Pas mus taip pat pradedama į tai orientuotis...

Interviueris: **Kaip Jums atrodo, o ar reikėtų skatinti imtis iniciatyvos iš visuomenės pusės?**

Respondentas: Žinoma. Čia prie to daug dirba tas Atviros Lietuvos fonas. Taip pat tam skirti projektai, kurių pagalba kuriami pavyzdžiai... Tai padeda aktyviau dalyvauti tuose procesuose. Svarbiausia, kaip jau sakiau, užsukti šitą reikalą... Po to viskas automatiškai darysis... Įsijungs daugiau privatus verslas, patys žmonės kažką darys ir pan.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS PROJEKTAI IR INVESTICIJOS Į JUOS

Interviueris: **Jūsų nuomone, o ar valstybės institucijos skiria pakankamai dėmesio ir investicijų projektams?**

Respondentas: Gal ir nepakankamai...

Interviueris: **Kaip manote, kodėl nepakankamai?**

Respondentas: Šito nežinau... Per mažai pinigų turi valstybė ir per mažai noro... Bet viskas su laiku bus... (juokiasi).

Interviueris: **O sakykit, kokie galimi sprendimo variantai?**

Respondentas: Kadangi valstybės institucijoms trūksta iniciatyvos, tai manau, galima dar labiau priartinti privačias įmones, kad jos galėtų daugiau.. Manau, kad įmonės kai kur daug geriau padarytų, bet va bijoma, kad Europos Sąjungos pinigai iš viso nedingtų... Be to, galima labiau įtraukti pačius gyventojus, bendruomenes, nes projektai naudingi ne tik įmonei, jos darbuotojams, bet ir gyventojams apskritai... Gali pasiteisinti projektai, kuriuose gali dalyvauti ir neįgalieji, ir pensininkai, ir dirbantieji, žodžiu, visi.

Interviueris: **Kaip manote, ar visi projektai Lietuvoje įgyvendinami sėkmingai?**

Respondentas: Aš manau, kad sėkmingai įgyvendinami tie projektai, kurie iš tikrųjų reikalingi visuomenei, t.y. kai nereikia ieškoti projekto dalyvių, o jie patys ieško projekto vykdytojų... Nes žmonės suranda naudos sau buityje, pvz. el. bankininkystės, el. deklaravimas ir t.t. Lietuvoje tokių projektų yra, kad ir VIPT'ų („Viešosios interneto prieigos taškų steigimas kaimiškose vietovėse“ – aut. past.) projektas... Jis vyko iš tiesų labai sėkmingai.

Interviueris: **O kur glūdi šio projekto sėkmė?**

Respondentas: Nes tai buvo projektas, kuri apėmė daug dalykų, pradedant VIPT'o įkūrimu, baigiant poreikio kūrimu kaime. Tokių projektų labai reikia Lietuvai... Tokių kompleksinių...

Interviueris: **O kokio projekto dabar labiausiai reikėtų?**

Respondentas: Sakyčiau, kad kompiuterinių pagrindų mokymo ir e. paslaugų mokymo projekto gyventojams, kad mūsų šalies piliečiai padidintų savo kompetencijas ir galėtų konkuruoti su Europos Sąjungos senbuvėm... Ir aišku, kad galėtų bendrauti ir dalintis informacija ne tik valstybiniu, bet ir visuomeniniu lygiu.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS PERSPEKTYVA PERSPEKTYVOS

Interviueris: **Kalbant apie informacinės visuomenės plėtros perspektyvas Lietuvoje... Kada bus pasiektas tų Europos Sąjungos senbuvė lygis?**

Respondentas: Per artimiausią dešimtmetį.... Ateina nauja karta, kuri gyvenimo be kompiuterio ir interneto jau net neįsivaizduoja..

Interviueris: **Ir jau paskutinis klausimas.. Kas, Jūsų manymu, pirmiausia turi būti daroma Lietuvoje, kad informacinė visuomenė sėkmingai vystytųsi?**

Respondentas: Kaip jau ir kalbėjom... Gyventojų mokymai yra be galo svarbūs... Prieigos prie interneto užtikrinimas, e. paslaugų populiarinimas.

Interviueris: **Ačiū Jums labai už atsakymus ir skirtą laiką.**

Respondentas: Dėkui.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS VERTINIMAS

Interviueris: **Jūsų nuomone, ar Lietuvoje yra palanki situacija informacinės visuomenės plėtrai?**

Respondentas: Manau, kad situacija yra pakankamai palanki... Ir nors IRT (Informacinės ir ryšių technologijos – aut. past.) rodikliai nėra patys geriausi Europos Sąjungoje, bet visgi ir ne žemiausioj vietoj... Manau, kad tikrai Lietuvoje yra sudaryta pakankamai palanki situacija vystyti informacinę visuomenę

Interviueris: **Kodėl?**

Respondentas: Nes priimti reikalingi teisės aktai... Po to... Vykdomi įvairūs projektai IRT srityje, naudojamosi Europos Sąjungos SF (Struktūrinių fondų – aut. past.) teikiama parama... Taip pat aktyvus ir verslas, siūlantis valstybės, ir ne tik, institucijoms ir įstaigoms įvairius sprendimus IRT srityje... Ir šiaip gan aktyviai dalyvaujantis informacinės visuomenės plėtros procesuose.

Interviueris: **O kokios yra pagrindinės plėtros problemos?**

Respondentas: Nepaisant sparčiai augančių IRT rodiklių Lietuvoje... Na ir Europos Sąjungoje, reikalinga spręsti labiau „sudėtingesnes“ problemas... Na kaip, pavyzdžiui, žmonių skatinimas naudotis IRT ir pasitikėjimo jomis didinimas.... Matai, plečiantis ir tobulėjant technologijoms išryškėja ir atotrūkis tarp tų, kurie nori ir moka naudotis IRT ir tų, kurie apie tai net nežino, o kai sužino, tai mano, kad tai pernelyg sudėtingos technologijos ir nepatikimos... Manau, kad reikia įveikti taip vadinamą „kultūrinį šoką“.. Tai pat ir įvairūs „back office“ (Vidaus, struktūriniai – aut. past.) pertvarkymai, nes patobulėję IRT technologijos turi keisti ir nusistovėjusias tvarkas... Ir valstybės valdymo ir administravimo procesus.. Nors turėtų būti atvirkščiai... Nes gaunasi stovėjimas vietoje, be šių pokyčių viešojo administravimo srityje.

SKAITMENINĖS ATSKIRTIES BŪKLĖ, PRIEŽASTYS

IR SPRENDIMO MODELIAI

Interviueris: **Aišku... Norėčiau dabar truputį apie skaitmeninę atskirtį paklausti... Kaip**

galvojate, kokia padėtis yra Lietuvoje?.. Koks būtų Jūsų vertinimas...

Respondentas: Na, vertinti čia galima tik tai, ką rodo statistika. Atskirties lygis yra labai netolygus ir nevienodas. Didžiausias skirtumas aišku išlieka tarp miesto ir kaimo... Bet statistika rodo, kad po truputį skaitmeninis sklaidas mažėja, tačiau tikrai nepakankamai sparčiai. Ir tie netolygumai išlieka aktualūs informacinės visuomenės plėtrai.

Interviueris: O kokias to priežastis nurodytumėte?

Respondentas: Vėlgiai tas priežastis aiškiai nurodo statistika. Labai daug lemia ekonominės ir motyvacijos priežastys.. Nes per aukštos kainos atbaido nuo kompiuterio pirkimo. Bet gal toks žmogus suras ir kitokių būdų pasinaudoti.. Bet vis tiek tai silpnina tą naudojimąsi. O kita dalis žmonių net nenori naudotis, nes kaip jie sako, yra per seni.. Arba jie nesinaudoję kompiuteriniu, tikrai žino, kad jiems to nereikia.. (juokiasi). Tai va tokia ta situacija. Ir aišku kalbant apie priežastis, tai reikia jas įvertinti ir taikyti atitinkamas priemones. Atskirti kaip ką paskatinti.. Nes vieniems paskatinimas būtų kompiuterio atpiginimas, o kitam reiktų efektyvios reklamos, mokymo ar pan. Čia tas skatinimo priemones reiktų diferencijuoti.. Universalios galimos, bet nemanau, kad labai efektyvios būtų.

Interviueris: O kur skaitmeninė ryškiausia?

Respondentas: Tarp miesto ir kaimo.. Ir vyresnio amžiaus žmonių tarpe.. O lemia aukščiau minėti rodikliai... Finansų trūkumas ir motyvacijos stoka.

Interviueris: Kas padėtų tą atskirtį sumažinti? Pinigai...

Respondentas: Na, pinigų tai žmonėms nedalinsi, kad kompiuterius nusipirktų ir internetu naudotųsi... Nors tai netiesiogiai daroma... GPI (Gyventojų pajamų įmokos – aut. past.) leidžia atsiimti dalį pinigų už kompiuterį, steigiami VIPT (Viešosios interneto prieigos taškai – aut. past.), vykdomos įvairios kompiuterinio raštingumo iniciatyvos. Čia reikia suderinti visus aktualius veiksnius...

ESAMA POLITIKA, JOS ĮTAKA INFORMACINĖS
VISUOMENĖS PLĖTRAI

Interviueris: Kaip manote, koks yra politikos vaidmuo?.. Ko šiuo metu trūksta?

Respondentas: Manau, kad reiktų greitesnių ir vienareikšmiškų... Ir svarbiausia suderintų

(pabrėžė – aut. past.) visų kompetentingų valstybės institucijų sprendimų... Informacinės politikos srityje... Nes šiuo metu bendras vaizdas gana neaiškus... Trūksta vieningos politikos.. Vieningų sprendimų.. Jei viskas būtų sujungta gražiai, tai jau seniau būtume pasiekę tą lygį, kuriame esame dabar... Bet čia, matyt, ateityje kažkas keisis..

Interviueris: **Aišku... O kokie politikos aspektai labiausiai įtakoja plėtrą?**

Respondentas: Manau, jog tie, kuriuose įrašyti aiškūs (pabrėžė – aut. past.) įsipareigojimai valstybės institucijoms. Nes bendros kryptys, gairės, strategijos dažnai ir lieka popieriuje kaip gražios mintys ir vizijos... Kol kas pas mus tų minčių daug prirašyta, bet jos per bendros. Tai va ir nieko gero neišaina. Be to, reikėtų vis tik didesnio valstybės dėmesio. To parodymo, kad tai yra svarbu, bet matyt, dar ji nelabai tuo tiki.

Interviueris: **Tai reikėtų konkretumo...**

Respondentas: Taip konkretumo... Aiškumo ir kaip minėjau reikėtų daugiau aktyvių sprendimų iš valdžios pusės..

Interviueris: **O ar reiktų aktyvinti visuomenę...**

Respondentas: Įdomi mintis... Tik nežinau kaip tai būtų galima įgyvendinti...

INFORMACINĖS VISUOMENĖS PROJEKTAI IR INVESTICIJOS Į JUOS

Interviueris: **Dabar kalbant apie projektus... Kaip galvojate, ar jiems skiriama pakankamai dėmesio?**

Respondentas: Manau, kad nepakankamai. Nes trūksta aiškių ir konkrečių (pabrėžta – aut. past.) gairių politikoje kuria kryptimi eiti. Taip pat mažai informacijos žiniasklaidoje pateikiama šioje srityje. Todėl net daugelis institucijų nežino kas vyksta kitose... Kai tuo tarpu, turint tokią informaciją galima būtų daryti bendrus horizontalius projektus. Kažką kartu, kas atneštų didesnę naudą, nei pavieniai siauros srities projektai... Taip juk visada yra... Kas kartu, tas geriau... Ir tai aktualu ne tik Lietuvoje, bet ir Europos Sąjungoje. Reikėtų didesnio koordinavimo, bendrumo...

Interviueris: **O sakykite, kaip įvertintumėte projektų sėkmę? Ar nauda pasiekia tikslines grupes?**

Respondentas: Manau, kad pakankamai sėkmingai... Pagrindinis minėtas trūkumas, tai per menkas

tarpusavio suderinamumas... Ta prasme tarp įvairių institucijų... Nes projektų nauda pasiekia žmones... Gauname daug teigiamų atsiliepimų iš žmonių. Taigi, manau, kad jie naudingi ir sėkmingi...

Interviueris: **Ir pabaigai dar keletas klausimų, kokio projekto dabar reiktų?..**

Respondentas: eID t.y. Smart card'o projekto, nes jis horizontalus, ir jo pasėkoje bus daug sparčiau plėtojamos elektroninės paslaugos... O tai labai svarus apskritai informacinės visuomenės plėtros aspektas. Nes paslaugos susijusios su interneto naudos parodymu ir panašiai.. Bet vėl čia ateityje.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS PERSPEKTYVA PERSPEKTYVOS

Interviueris: **Aišku.. Ir dar keli klausimai... Sakykite, kada Jūsų nuomone bus pasiektas Europos Sąjungos valstybių informacinių technologijų ir interneto skverbties lygis?**

Respondentas: Manau gal po kokiu 5 metų..

Interviueris: **Kodėl po 5 metų?**

Respondentas: ... Nes tai susiję su šiuo metu pradėti įgyvendinti projektais. Įgyvendinę juos, bus tikiuosi žymiai geresnė padėtis, nes projektai susiję su prieigos užtikrinimu ir kita...

Interviueris: **Ir jau paskutinis klausimas, kas pirmiausia turi būti daroma Lietuvoje, kad informacinė visuomenė sėkmingai vystytųsi?**

Respondentas: Kaip sakiau, pirmiausiai, manyčiau, turėtų būti aiškiai nustatyti institucijų įsipareigojimai informacinės visuomenės plėtros srityje ir plėtojamas jų tarpusavio bendradarbiavimas... Užtikrinus jį, būtų galima pasiekti daug geresnių rezultatų..

Interviueris: **Ačiū už išsamų interviu! Labai man padėjote..**

Respondentas: Tai nieko.. Man irgi buvo įdomu..

INFORMACINĖS VISUOMENĖS VERTINIMAS

Interviueris: **Taigi, pirmasis klausimas, sakykite, kaip Jus vertinate visa situacija dėl informacinės visuomenės plėtros? Ar ji Jums atrodo palanki, ar jai ko nors trūksta..**

Respondentas: Kalbat apie informacinės visuomenės plėtrą, be abejo yra matyt tam tikrų trūkumų. Yra keli etapai.. Vienas tai yra technologinis, kuris apima pačią prieigą. Ta prieiga, taškai, kur galima būtų prisijungti ir panašiai... Kad būtų galima tapti informacinės visuomenės nariu. Kita grupė labai didelė ir tikriausiai svarbiausia, tai gebėjimas naudotis tomis žiniomis, tomis priemonėmis, kurios leistų būti informacinės visuomenės... Tai čia yra gebėjimai ir gal dėl tų gebėjimų susiformavimo po to atsiranda žinios kaip vartoti ir natūraliai ieškai būdų, kur tas technologijas gauti.. O jeigu nėra poreikio, tai žmogus nesupranta kaip tai naudoti, tai jam ir nereikia tų technologijų. Kaip suprantu dabar Lietuvoje bandoma skatinti žmones per taškų (interneto prieigos – aut. past) sukūrimą, juos šviesti. Yra labai gerai kompiuteriniai mokymai. Tai vienas iš prioritetų turi būti. Taigi, svarbiausia, kad žmonės galėtų prieiti ir naudoti.

Interviueris: **O kaip Jums atrodo, ar tie VIPT steigimo projektai yra sėkmingi, reikalingi?**

Respondentas: Kiek esu girdėjusi mažose seniūnijose ir pan. ta sėkmė yra, bet viskas juda labai lėtai... Vėlgi kaip aš sakiau, žmonės nežino kaip, kas ir kur... Kam tai galima naudoti ir pan.. Tik vienas kitas pradeda (naudoti informacines technologijas – aut. past.). Iš principo tokie taškų steigimo projektai mažuose miesteliuose, stengimasis suteikti kompetencijos tiems žmonėms, mano galva, tai sunkiai einasi.

Interviueris: **Kokias pagrindines problemas galėtumėte išskirti? Minėjote poreikio, informavimo.. O gal dar kokias galėtumėte įvardinti?**

Respondentas: ...Manau, kad yra paties mentaliteto, kultūriniai aspektai... Lietuviai yra kuklūs... Ir jie nelabai linkę į permainas. Jie labai atsargiai žiūri į bet kokią permainą, bet kokią reformą ir restruktūrizaciją, ir pan. Žmonės yra labai atsargūs. Todėl manau, kad primas dalykas, kodėl mažose vietovėse lėtai kas vyksta, nes amžiaus grupė likusi yra pakankamai senyva... Na augusi, jei kalbam apie tas grupes, kurie labai atsargiai žiūri į bet kokią permainą ir tos technologijos jiems yra gana gąsdinantis dalykas. Nes jeigu žmogus naudojami mobiliu, tai jau didelis dalykas,

jei moka paspausti mygtuką atsilipti ir numesti ragelį. Tai čia šitoj vietoj yra tas bijojimas...

Interviueris: **O ką galima padaryti, kad va padrąsinti žmones... Ar užteks kalbėjimo apie tai [informacines technologijas], informacijos skleidimo...**

Respondentas: Aš visada esu už kompleksines priemones. Aš įsivaizduoju, kad turi būti keli elementai. Vienas elementas už ką aš labai pasisakau, tai reklamos, kaip, pavyzdžiui, alkoholio nevirtoti prie vairo, vaikai prieglaudose... Ir tos socialinės reklamos būna labai tikslingos...

Interviueris: **Ir įtaigios...**

Respondentas: Taip, tai vadinasi tą patį galima padaryti su informacinių technologijų skatinimu... Kad, pavyzdžiui, naudokis kompiuteriu... Kad ir BPD (Bendrojo programavimo dokumentas – aut. past.) reklama yra labai gera, kad tu gali paliesti investicijas. Labai smagi reklama, ar ne? Tai va yra informacinės visokios priemonės, kitas dalykas, tai struktūrinių fondų... tas žmonių gebėjimų ugdymas. Taigi, kai yra reklama žmonės sužino ką gali, jie ateina, gauna tą gebėjimą ir tada natūraliai viskas... Taip pat svarbus sąlygų sudarymas žmonėms pirkti informacines technologijas. Nežinau ar dabar dar sugrąžina dalį pinigų, bet tai būtų labai veiksminga..

Interviueris: **Iš tikrųjų tai labai efektyvi priemonė, nes tiek kompiuterinė įranga, tiek interneto ryšys labai brangus... Kai dar toks pragyvenimo lygis Lietuvoje...**

Respondentas: Taip, tai labai efektyvu...

SKAITMENINĖS ATSKIRTIES BŪKLĖ, PRIEŽASTYS IR SPRENDIMO MODELIAI

Interviueris: **Dabar... Kaip manote, ar Lietuvoje yra aukštas skaitmeninės atskirties lygis?**

Respondentas: Man atrodo, kad pakankamai didelis... Pas mus tas pats, kaip su socialine gerove. Yra dar didelė žmonių dalis, kuri gyvena žemiau skurdo ribos ir pan. Ir yra dalis žmonių, kurie gyvena labai gerai... Tai tie žmonės yra dažnai naudojantys informacines technologijas, tokie kaip mes.. Jei dingto elektra, viskas mes nebeturim ką dirbti. O tuo tarpu tuose mažesnėse vietovėse, tai žmonės gyvena ir daug apie tai nežino... Va kaip tik mano kolegė buvo Panevėžy, dirbo kažkuriam dienraštyje, kaip administratorė, tai šiuo metu, ji sakė, kad daugumą informacijos ji nešioja rašydama ranka ir niekas kompiuterio jai neduoda... Tai tik įrodo tą

atskirtį.. Ir tai labai daug įtakoja amžius, pajamos... Bet pagrindinė, tai amžius.. O toliau, tai gyvenamoji vietovė apibrėžia daugiau mažiau... Statusas nemanau, kad daug įtakoja..

Interviueris: **O kurios Lietuvos grupės yra labiausiai atitolusios nuo informacinės visuomenės... Ar tų grupių daug...**

Respondentas: Nežinau net...

Interviueris: **Gerai... Jei Jūs spręstumėte, kam projektą skirti... Kuriai grupei...**

Respondentas: Reikia žiūrėti... Čia yra du aspektai. Vienas yra masiškumas tos grupės, tai, pavyzdžiui, senyvo amžiaus žmonės, tai būtų masiška grupė, kuri nevartoja. Bet kitas aspektas yra poreikis, kuriai grupei labiausiai reikėtų, į kurią reikia orientuotis. Va tada gal vidutinio amžiaus žmonės, darbingo amžiaus, ar ne... Kurie labiau orientuoti.

ESAMA POLITIKA, JOS ĮTAKA INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTRAI

Interviueris: **Aišku, kitas klausimų blokas būtų apie politiką informacinės visuomenės plėtros. Kaip manote, ar Lietuvoje vykdoma efektyvi informacinės visuomenės politika...**

Respondentas: Iš tiesų aš nelabai esu susipažinusi su šia sritimi... Bet IVPK (Informacinės visuomenės plėtros komitetas – aut. past.), kiek suprantu, valstybės lygiu įgyvendina valstybės politiką ir žinau, kad yra strategijos ir visa kita... Bet kalbant bendrai, tai tos politikos ir nelabai reikia, to kas yra, mano nuomone, pakanka. Svarbiausia nusibrėžti tam tikras gaires, vizijas ir daugiau šioje srityje nesugalvosi. Tos priemonės gali būti įvairios, bet strategijos kažkokios privalo turėti konkrečias priemones... Svarbu, kad jos turėtų horizontalius privalomus kriterijus, kurie turi būti vystomi visose srityse... Viešajame, privačiajame, asmeniniame žmogaus gyvenime ir pan. Tai turi būti suprantama, kaip kriterijus - gebėjimas rašyti, taip pat ir kompiuterinis raštingumas, kaip kriterijus turi būti.

Interviueris: **O kokie plėtros politikos aspektai, Jūsų nuomone, labiausiai įtakoja plėtrą? Ar politika išvis veikia... Ar yra gairės, vizijos, bet tuo ir pasibaigė?**

Respondentas: Tos strategijos ir priemonės, kuriomis yra remiamasi... Reikia iš tiesų žiūrėti, kaip efektyviai jos yra įgyvendinamos... Reikia pasižvalgyti popieriuose...

Interviueris: O kaip Jums atrodo, ar reikėtų skatinti iniciatyvą iš visuomenės pusės? Kad patys žmonės, bendruomenės kažką darytų, nes kol kas viskas nuleidžiama iš viršaus... Ar kol kas tas neįmanoma... Dėl Jūsų minėto mentaliteto...

Respondentas: Aš manau, kai technologinės priemonės yra kuriamos iš viršaus, tai galbūt yra gerai. Kalbant apie pačios visuomenės dalyvavimą, tai manau yra natūralus procesas, kuris gali įvykti. Kad ir, pavyzdžiui, buvo vykdomos jaunimo programos prie SABM (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija – aut. past.), kuriose buvo remiamos jaunimo iniciatyvos tam tikrose srityse. Ir jie turėjo programą žinių visuomenės plėtros. Kiek tų žmonių idėjos buvo skirtingos ir inovatyvios yra kitas klausimas. Bet ta programa yra geras pavyzdys, kad patys jauni žmonės stengėsi kitiems padėti susivokti kas tai yra [žinių visuomenė] ir kaip naudotis kompiuteriu, internetu ir panašiai. Tai gavosi principas „jaunas žmogus jaunam žmogui“. Tačiau lygiai tą patį galima padaryti su senyvo amžiaus žmonėmis ar kaimo gyventojais. Taip pat neseniai su baltarusių delegacija buvome užsukę pas Zarasų raj. bendruomenę. Ir jie ten stengiasi suburti, kažkokį kultūrinį gyvenimą pažadinti ir aš išsivaizduoju, jeigu būtų galimybė jiems įgyvendinti idėją, susijusią su žinių visuomenės plėtra, tai jie drąsiai tai padarytų patys. Ir tas kompiuteris stovėtų ne tik pas seniūną, pas kurį eitų prašyti juo pasinaudoti...

INFORMACINĖS VISUOMENĖS PROJEKTAI IR INVESTICIJOS Į JUOS

Interviueris: Jūsų nuomone, ar Lietuvos valstybės institucijos skiria pakankamai dėmesio vykdomiems projektams? Ar pakankamai dalyvauja, inicijuoja...

Respondentas: Manau, kad valstybės pagrindinis vaidmuo yra sudaryti sąlygas prioritetams, priemonėms įgyvendinti.. Jeigu valstybė sudaro tas sąlygas, tada nebūtina pačiai valstybei dalyvauti, tą gali padaryti eilė subjektų. Kartu su Europos Sąjunga ar be.

Interviueris: Kaip manote, ar projektai, susiję su informacinės visuomenės plėtra, įgyvendinami sėkmingai? Ar nauda pasiekia tikslines grupes?

Respondentas: Iš esmės tos priemonės ir iniciatyvos tikslines grupes pasiekia. Bet reikia galvoti apie dar efektyvesnius, inovatyvesnius, įdomesnius projektus. Dar labiau kompleksiškesnius, kaip įranga, mokymai, reklama...

INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS PERSPEKTYVA PERSPEKTYVOS

Interviueris: **Ir visai paskutiniai klausimai, tai Jūsų nuomone, kokios informacinės visuomenės plėtros perspektyvos Lietuvoje? Kada pasieksime Europos Sąjungos interneto skverbties lygis ir pan.? Ar mes čia tuos didžiulius projektus įgyvendinsim ir sustosim?**

Respondentas: Aišku mano prognozavimas bus niekuo nepagrįstas, bet, be abejo, mes nesustosime. Ta informacinė visuomenė natūraliai plėsis. Ir žmonės, kurie neprisitaikys prie to, tai reikės priemonių, kaip juos vėl įtraukti į tą informacinę visuomenę...

Interviueris: **Ir kas, Jūsų manymu, pirmiausia turi būti daroma Lietuvoje, kad informacinė visuomenė sėkmingai vystytųsi? Kaip supratau. Svarbiausia ta informacinė kampanija, kad apie tai būtų kalbama...**

Respondentas: Svarbiausia turi būti požiūris. O tai yra sunkiausia suformuoti. Ir tam turi būti įvairios kompleksinės priemonės. Pasakyti, kad naudokite, to neužteks. Reikia labai daug dirbti, norint įrodyti, kad tai yra gerai, kad yra naudinga, kur naudinga ir panašiai. Ir pasakoti apie tai tol, kol žmonės apie tai supras... Ir jei žmogus niekada nesinaudojo kompiuteriu, tai jam reikia nurodyti stiprius argumentus ir padėti jam surasti motyvus pradėti naudotis.

Interviueris: **Esu labai dėkinga Jums už pokalbį, ačiū už nuomonę.**

Respondentas: Ačiū Jums.

Respondentas D

Interviu trukmė: 20 min.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS VERTINIMAS

Interviueris: **Tai, Jūsų nuomone, ar Lietuvoje yra palanki situacija informacinės visuomenės plėtrai?**

Respondentas: Hmm.. Sakyčiau, kad yra pakankamas finansavimas. Kad ir šiuo metu yra struktūrinių fondų, turiu omenyje, Europos Sąjungos palaikymas.. Bet ir Lietuvos valdžia palaiko plėtros procesus. Nes be šios paramos irgi mažai kas būtų. Tai bendrai manau, kad palanki...

Interviueris: **O kalbant apie kliūtis ir problemas su kuriomis susiduria besivystanti informacinė visuomenė...**

Respondentas: Na, čia manau visą laiką taip bus, kad dalis visuomenės nesinaudojo ir nesinaudos naujausiomis technologijomis.. Tik aišku reikia padaryti, kad tos dalies būtų kuo mažiau. Visgi yra toks dalykas, kaip savanoriškas atsiskyrimas. Ir nieko čia nepadarysi.. Dalis Lietuvos melžė ir toliau melš, kurie arė – ars. Ir dažnai tas faktas ignoruojamas... Nors jos (grupės – aut. past.) įtraukiamos į informacinės visuomenės plėtrą... Taip švaistomi didžiuliai pinigai. Taigi, priežastis yra socialinis abejingumas... Kuris labai vargiai gali būti pakeistas, bet daliai žmonių. Čia ir atlikti tyrimai parodė apie tokios grupės egzistavimą. Tai manau, reikia atskirti kam reikia ir ką galima ką nors išmokyti.

SKAITMENINĖS ATSKIRTIES BŪKLĖ, PRIEŽASTYS IR SPRENDIMO MODELIAI

Interviueris: **Kalbant apie atskirtį, tai ar Lietuvoje yra aukštas skaitmeninės atskirties lygis?**

Respondentas: Taip, ypač kaime. Nes ten ypatingai sunku žmonėms. Kai menkas išsilavinimas, pajamos, tai ir supratimas apie internetą yra labai jau menkas. Galvoju, kad iš viso sunkiausia integruoti kaimo žmones, nes pvz. vyresnio amžiaus žmonės gyvenantys mieste, neįgalieji ir panašiai, kurie gyvena mieste, jie kitokiam lygmenyje yra. Nuovokesni, labiau linkę mokytis, kažką daryti, imlesni, vienu žodžiu. Juos lengviau yra „pagauti“, suagituoti. Tai va todėl atsiskyrimas mažesnis miestuose..

Interviueris: **O dėl amžiaus...**

Respondentas: Na geriausiai mokosi ir viską perpranta mokyklinio amžiaus vaikai... Kurie labai imlūs, greitai supranta. Be to per žaidimus labai daug ko išmoksta. Jie kartu žaidžia ir mokosi...

Interviueris: **Visgi, kokios pagrindinės atskirties priežastys?**

Respondentas: Čia kaip minėjau ir socialinės, ir ekonominės...

Interviueris: **O plačiau...**

Respondentas: Na, visų pirma tai labai daug įtakos turi nedarbas, juk kiek žmonių gyvena

skurdžiai.. Tai kalbėti apie kompiuterį ar net internetą sunku... Gerai, kad išibėgėja interneto taškų steigimas, nemokami mokymai. Taip pat didelė kliūtis, kad žmonės bijo mokytis. Juos reikia labai paskatinti ir motyvuoti. Gal net po kaimus pavažinėti, parodyti, kad nėra baisu, kad kiekvienas gali išmokti, kad yra didelė nauda.. Pavyzdžiui, galima reikalus tvarkyti, mokesčius mokėti ir pan. Gal pirma kaime ir ne visi turės, bet keli kompiuteriai tai duotų didelę naudą. Čia matai tokie procesai, kad greitai nieko nepasieksi... Viskas eis lėtai, nes žmonės turi priprasti prie šios minties, moralinis subrendimas turi būti... Dažna klaida, kuri daroma, tai bandoma ką nors įdiegti anksčiau, nei žmonės yra pasiruošę. Tas skatinimas turi būti, bet ir turi būti duotas laikas žmonėms susivokti...

Interviueris: **Supratau, o dabar, kaip manote, kokios grupės yra labiausiai atskirtos?**

Respondentas: Kaip jau sakiau, tai kaimiškos vietovės.. Ir čia dar vienas aspektas yra alkoholis... Kaime manau pirma šitą fenomeną reikia sumažinti... Be to kaime jei mokiniai ir žaidžia su kompiuteriais, tai nėra dalyvavimas informacinėje visuomenėje.. Bet manau, kad kol kas taip ir bus kurį laiką..

Interviueris: **O kaip tokią situaciją būtų galima pakeisti, kad ir kokių dešimties metų perspektyvoje...**

Respondentas: Didinti emigraciją... (juokiasi)... Tada pensininkai kaimuose norėdami komunikuoti su vaikais ir anūkais įsigys PC (personalinius kompiuterius – aut. past.) ir SKYPE (nemokama pokalbio internetu programa – aut. past.). Na, jei rimtai, tai reikėtų kuo daugiau naudingo turinio ir paslaugų internete... Tai priverstų daugiau žmonių susidomėti internetu... Jie paprasčiausiai pajustų tą naudą, kurią gali duoti internetas, elektroninės paslaugos.. Be to svarbus dalykas, tai automatinis interneto puslapių vertimas į lietuvių kalbą.. Nes kiek žmonių moka anglų kalbą... O tai labai riboja interneto naršymą.. Galit pažiūrėti, kad ir puslapiuose lietuvių kalba daug kokių nors intarpų, paaiškinimų ir pan. anglų kalba. Tai žymus barjeras. Net kažkurioje strategijoje ar priemonėje numatyta šitą dalyką spręsti. Nes kaime moka anglų kalbą gal tik anglų kalbos mokytoja...

ESAMA POLITIKA, JOS ĮTAKA INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTRAI

Interviueris: **Kaip manote, ar Lietuvoje vykdoma informacinės visuomenės politika yra**

veiksminga?

Respondentas: Kiek esu su tuo susipažinusi, tai veiksminga... Nes va, pavyzdžiui, Lietuva 2001-2002 metais šioje srityje tarp šalių kandidačių į Europos Sąjungą buvo gale... Berods devintoje ar dešimtoje vietoje.. Po to prasidėjo didelis šuolis... Ir va šiuo metu pasiekė vos ne Europos Sąjungos vidurkį.. Tai manau tas būtų nepasiekta, be visų sričių darbo. Tiek ir minimos informacinės visuomenės politikos..

Interviueris: O būtent kokie plėtros politikos aspektai labiausiai veikia plėtros procesus?

Respondentas: Na, gal pirma informacinės visuomenės plėtros strategijos, jose numatyta kas ir kaip turi būti daroma... Strategija vienas iš tokių priemonių, kurios nurodo tolimesniu veiksmus. Viskas gi ir prasideda nuo geros strategijos. Po to aišku įtakoja pati e. valdžia. Nauji būdai tiek valdymo, tiek paslaugų teikimo skatina ir pačios informacinės visuomenės vystimąsi. Čia gal net labiausiai įtakoja. Nes jos pagalba galima viską spręsti naujai. Aišku, labai veikia ir tas lygmuo, kaip mokestinės lengvatos įsigyti PC (Personalinis kompiuteris – aut. past.)... Ir galimybių sudarymas prisijungti prie interneto. Čia būtų pagrindas, bet ne paskutinis dalykas.

Interviueris: O gal galite pasiūlyti kokį informacinės visuomenės plėtros modelį? Na, kas turėtų būti daroma...

Respondentas: Jei tai būtų mano valia, tai pirmenybę skirčiau inovacijoms... Reikėtų skatinti inovacijas IRT (Informacijos ir ryšių technologijų – aut. past.) srityje... Nes matai, tada šalis iš IRT vartotojų taptų gamintoja... Va privatus sektorius gali parduoti, na arba diegti užsienyje pagamintą produktą... Bet... Gali būti nepajėgus įsisavinti struktūrinių fondų lėšų. Taigi, sprendimas yra - privatus su valstybiniu sektoriumi dalyvauja 50 proc. ant 50 proc. steigiant investicijų rizikos fondus IRT inovacijoms ir pan. ... Aš čia matau išeitį. Vien tik privatus arba viešas... Nelabai, nes abu turi trūkumų. O vat kartu galima būtų padaryti... Bet esmė, kad reikia inovacijų. Ir čia neseniai mačiau, kad novacijos reklamuojamos. Tai ta idėja jau ne nauja. Jau kažkas ją įgyvendina. Tik dar labai nedrąsiai..

INFORMACINĖS VISUOMENĖS PROJEKTAI IR INVESTICIJOS Į JUOS

Interviueris: Jūsų nuomone, ar Lietuvos valstybės institucijos skiria pakankamai investicijų vykdomiems projektams?

Respondentas: Taip. Pasakysiu, kad lėšų skiriama net per daug kai kurioms institucijoms. Nors

kadangi Lietuva nėra IRT gamintoja, tai IRT projektai, kaip kad informacinių sistemų diegimas yra nepalyginamai brangesni nei pvz. Estijoje.

Interviueris: **O kaip manote, informacinės visuomenės projektai įgyvendinami sėkmingai?**

Respondentas: Šiaip vieni sėkmingi, kaip kad e. bankininkystė, e. valdžios projektai. Bet kai kurie yra nelabai sėkmingi.. Kaip pavyzdys, tai savivaldybėse e. valdžios diegimas ar e. bendruomenės. Čia viskas priklauso kur tie projektai realizuojami. Pagal naujausius tyrimus, Lietuva iš 65 ES valstybių užima kažkur apie 40 vietą pagal e. valdžios paplitimą. Tai vėlgi trukdis yra regionai. Be to, dauguma e. paslaugų yra tik informacijos lygmens... O tai nereiškia projektų sėkmės.

Interviueris: **Kaip galvojate, o kokio Lietuvoje projekto, dabar labiausiai reikėtų?**

Respondentas: Dabar šiek tiek paliktas lieka verslas.. Ypač tas smulkusis.. Jam trūksta investicijų. Nes paskatinus tokį verslą, atsigautų regionai, kuriuose dažniausiai toks verslas yra vystomas. Tai va šiuo reikalu dabar reikėtų paraleliai domėtis... O sprendimai gali būti įvairūs, kaip kad vidutinio ir smulkaus verslo įmonių paramos strategijos ar koncepcijos sukūrimas, kažkokių konkrečių priemonių paieška. Vėlgi tyrimų atlikimas, ko iš tikrųjų jiems labiausiai reikia...

INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS PERSPEKTYVA PERSPEKTYVOS

Interviueris: **Ir šiek tiek apie perspektyvas.... Jūsų nuomone, kokios jos? Informacinės visuomenės plėtros...**

Respondentas: Pasiėksime daugiau tada, kada bus pasiektas Europos Sąjungos valstybių gyventojų mentaliteto lygis... Kai norėsime, kai žinosime... Kai bus bendras supratimas apie informacinę visuomenę... Nes kol kas dar nepribrendome, reikia mums paaugti... Šviestis, šviesti kitus, domėtis... Va tada bus perspektyvos... Ir didelės.

Interviueris: **Ir kas pirmiausia turi būti pakeista, kad informacinė visuomenė vystytųsi?**

Respondentas: Pasakysiu trumpai... Reikia, kad iš agrarinės šalies Lietuva taptų žinių ekonomikos šalimi. Tikslas aiškus, o priemonės gali būti įvairiausios..

Interviueris: **Dėkui už pokalbį.**

INFORMACINĖS VISUOMENĖS VERTINIMAS

Interviueris: **Ar Lietuvoje bendrai yra palanki situacija informacinės visuomenės plėtrai?**

Respondentas: Manau, situacija palanki... Kadangi pastebima ir ženkliai IT (informacinių technologijų – aut. past.) sparta.. Ir.. Žinoma, visada gali būti geriau. Na, bet tačiau bet kokių atveju nestovime vietoje.. Kaip bežiūrėtume vis tiek viešųjų paslaugų teikimas internetu auga.

Interviueris: **O kokias nurodytumėte informacinės visuomenės plėtros kliūtis...**

Respondentas: Čia vienareikšmiškai motyvacijos stoka. Nes neįsivaizduojate kiek žmonių sako, kad man to nereikia, ką aš su tuo kompiuteriu darysiu, kur aš jį naudosis ir pan. Kaip šiuos barjerus pralaužti... Tai yra be galo sudėtinga.. Be to, lietuvių labai konservatoriškas požiūris, nepriėmimas naujovių. Ir ne paskutinėje vietoje atlyginimas už darbą yra nepakankamas. Čia lyginant su Europos Sąjunga.

SKAITMENINĖS ATSKIRTIES BŪKLĖ, PRIEŽASTYS IR SPRENDIMO MODELIAI

Interviueris: **Supratau, o kaip manot, ar Lietuvoje yra aukštas skaitmeninės atskirties lygis?**

Respondentas: Manau vidutinis.. Nors ta atskirtis, žinoma ženklesnė kaimo vietovėse, tačiau tikėtina, jog vykdant viešųjų interneto prieigos taškų projektą.. Taip pat ir tą RAIN projektą situacija pagerės. Nes bent dauguma Lietuvos galės pažiūrėti į tuos kompiuterius ir taip pratinsis nebijoti. Vis tiek atsiras žmonių kaime, kurie pabandys, tada kitus suagituos. Nes gi geriausia, kai to paties kaimo koks gyventojas sako, kad čia visai įmanoma, kitiems tai būna didesnis argumentas, nei kas atvažiuoja iš miesto ir moko...

Interviueris: **O visgi kokios pagrindinės atskirties priežastys?**

Respondentas: Vėlgi miesto ir kaimo skirtumai visi susideda. Taip pat motyvacijos stoka.. O lyginant su Europos Sąjunga (ES), mes kaip šalis dar neesam pakankamai konkurencinga tiek ES, tiek Pasaulio ekonomikoje. Ir atskirtis yra ne tik mūsų kaimas, bet ir pati Lietuva. Todėl visas pastangas turime dėti į kaimų įjungimą, nes taip ir netapsime konkurencinga.

Interviueris: **O kurios grupės yra labiausiai atskirtos?**

Respondentas: Vyresnio amžiaus žmonės ir neįgalieji.. Statistika skelbia, kad vos 1 proc. vyresnio amžiaus, atrodo virš 70 m., žmonių geba naudotis informacinėmis technologijomis. .

Interviueris: **O kaip būtų galima taisyti tokią padėtį?**

Respondentas: Tai čia viskas kartu turi būti daroma, ir kompiuterinio raštingumo ugdymas, ir kompetencijų vertinimas ir tobulinimas, ir valstybės politika. Po viena nieko nebus. Tačiau Lietuvoje toks kompleksas labai jau lėtai juda.

ESAMA POLITIKA, JOS ĮTAKA INFORMACINĖS VISUOMENĖS PLĖTRAI

Interviueris: **Va kalbant apie politiką, tai ar ji efektyvi?**

Respondentas: Efektyvi tiek, kiek tai įmanoma, esant bendram valstybės politikos sąstingiumi ir prioritetų svyravimams... Šiuo metu politikos srityje nelabai, kas gero yra. Bet žinant gan trumpą laiką, tai gal.. Nežinau.. Čia manau labai trūksta politikų valios.. Mažai manau, kad dar tai įvertina ir supranta.

Interviueris: **O tada kokie plėtros politikos aspektai geriausiai veikia plėtrą?**

Respondentas: Pirma, tai ekonominė analizė ir susijusių strategijų numatymas. Taip pat svarbūs ir priemonių planai, juose numatyti veiksmai.. Tai jei jie bus tikslingi ir efektyvūs, tai gali labai teigiamai paveikti plėtrą... Be to patartina kaip galima geriau išanalizuoti teorinę pusę bei kitų šalių patirtis, tada bus sprendimai efektyvesni ir naudingesni.

INFORMACINĖS VISUOMENĖS PROJEKTAI IR INVESTICIJOS Į JUOS

Interviueris: **O kokia Jūsų nuomonė dėl vykdomų projektų?**

Respondentas: Na, daug čia nepasakysiu... Manau, kad investicijų iš valstybės pusės lyg ir netrūksta, nes daug padeda ir Europos pinigai. Tačiau problema yra projektų įgyvendinime.. Jie užsitiesia, nebūna gerai orientuoti ar per mažai dedama pastangų. Manau, kad dauguma tuos projektus įgyvendina dėl finansavimo ir per daug po to nesirūpina kiek jų veiksmai bus efektyvūs ir geri...

Interviueris: **Kaip galvojate, kokio projekto dabar labiausiai reikėtų?**

Respondentas: Vėl gi iškart vienareikšmiškai pasakyt negalėčiau, nes derėtų išanalizuoti situaciją...

INFORMACINĖS VISUOMENĖS IR E. VALDŽIOS PERSPEKTYVA PERSPEKTYVOS

Interviueris: **Aišku, o tad gal galite pasakyti apie plėtros perspektyvas Lietuvoje?**

Respondentas: Perspektyvos teigiamos, pagal rodiklius vis žengiam pirmyn, vadinasi progresas bus... (juokiasi).

Interviueris: **O kas, Jūsų manymu, pirmiausia turi būti daroma Lietuvoje, kad ta visuomenė sėkmingai vystytųsi?**

Respondentas: Na... Viskas turėtų būti plėtojama lygiagrečiai... Kryptingai... Tiek informacinių paslaugų sferoje, elektroninių paslaugų ir pan.. Svarbu išlaikyti bendrumą, derinti. Tik tada bus pasiekti kažkokie žymesni rezultatai.

Interviueris: **Ką gi, dėkui Jums.**

Respondentas: Dėkui...

PRIEDAS Nr. 3

Lentelė Nr. 1 Respondentų atsakymų santrauka pagal temas

EKSP.	PAGRINDINĖS FRAZĖS
I.	Tema. Informacinės visuomenės vertinimas
A.	<i>Padėtis.</i> Labai palanki: Europos Sąjungos teigiama įtaka, palankus požiūris iš vartotojų pusės, masinių informavimo priemonių platinama informacija apie informacines technologijas (IT). <i>Plėtros kliūtys.</i> Nepakankamas visuomenės švietimas, IT poreikio trūkumas, išsilavinimo, kalbų mokėjimo barjerai.
B.	<i>Padėtis.</i> Pakankamai palanki: priimti reikalingi teisės aktai, Europos Sąjungos parama, aktyvus verslas. <i>Plėtros kliūtys.</i> Mažas žmonių skatinimas naudotis IT, menkas pasitikėjimo IT ugdymas, skaitmeninė atskirtis, psichologiniai barjerai naudotis IT, lėti „back office“ (vidinė valstybės institucijų organizacinė struktūra) pertvarkymai.

C. D. E.	<p><i>Padėtis.</i> Yra trūkumų: IT prieigos stoka, kompiuterinio raštingumo mažas lygmuo, poreikio naudotis IT nebuvimas.</p> <p><i>Plėtros kliūtys.</i> Mentaliteto ir kultūriniai aspektai (žmonės nepasirengę permainingoms).</p> <p><i>Padėtis.</i> Pakankamai palanki: tinkamas finansavimas. Europos Sąjungos parama, nacionalinis finansavimas.</p> <p><i>Plėtros kliūtys.</i> Poreikio nebuvimas, išsilavinimo stoka, socialinis abejingumas.</p> <p><i>Padėtis.</i> Palanki: IT plėtros sparta, vš. paslaugų teikimas internetu.</p> <p><i>Plėtros kliūtys.</i> Motyvacijos stoka naudotis IT, atlyginimo už darbą nepakankamumas, konservatyvus požiūris.</p>
II.	<p>Tema. Skaitmeninės atskirties būklė, priežastys ir sprendimo modeliai</p>
A. B. C. D. E.	<p><i>SA lygis:</i> didelis. <i>SA priežastys:</i> veikia tokie faktoriai, kaip gyvenamoji vieta, amžius, skaitmeninė atskirtis egzistuoja kartu su socialine atskirtimi. Labiausiai atskirta grupė: jų daug: vyresnio amžiaus, regionų gyventojai, mažas pajamas turintys gyventojai. <i>Priemonės</i> panaikinti SA: Nemokama interneto prieiga, mokymai, šviečiamosios programos per TV, IT naudos atskleidimas.</p> <p><i>Lygis:</i> netolygus, nevienodas. <i>Priežastys:</i> ekonominės, motyvacijos. Atskirtos grupės: regionų gyventojai, vyresnio amžiaus. <i>Priemonės:</i> Mokestinės lengvatos, viešosios interneto prieigos taškai, mokymai. Svarbus kompleksiškas.</p> <p><i>Lygis:</i> didelis <i>Priežastys:</i> Nežino IT naudos, labai daug įtakoja amžius ir pajamos. Atskirtos grupės: senyvo amžiaus žmonės. <i>Priemonės:</i> Sudėtinės: informavimas apie IT, mokymai, skatinimas naudotis IT, mokestinės lengvatos.</p> <p><i>Lygis:</i> Didelis <i>Priežastys:</i> Išsilavinimo stoka, SA įtakoja tokie veiksniai, kaip pajamos, nedarbas, amžius, neįgalieji, gyvenamoji vieta. Žmonės bijo mokytis, nemotyvuoti. Atskirtos grupės: kaimo vietovės, <i>Priemonės:</i> Mokymai, naudos parodymas, skatinimas, bet jis turi būti palaiptisniui, lėtai. E. paslaugų, e. turinio plėtra. Programų lituanizavimas.</p> <p><i>Lygis:</i> Vidutinis. <i>Priežastys:</i> Motyvacijos stoka. Atskirtos grupės: kaimo gyventojai, vyresnio amžiaus žmonės, neįgalieji. <i>Priemonės:</i> Mokymai, vieninga valstybės politika.</p>
III.	<p>Tema. Esama politika, jos įtaka informacinės visuomenės plėtrai</p>
A. B. C.	<p><i>Politika:</i> teigiamai įtakoja e. valdžią, e. paslaugas. <i>Plėtros modelis:</i> daugiau atsižvelgti į visuomenės poreikius, dėmesys visuomenės nuomonei, skatintina iniciatyva iš pačios visuomenės pusės.</p> <p><i>Politika:</i> trūksta greitų, suderintų valstybės institucijų sprendimų, vieningos politikos. <i>Plėtros modelis:</i> aiškių valstybės institucijų įsipareigojimų, konkretesnių planų, kryptių, valdžios sprendimų aktyvinimas.</p> <p><i>Politika:</i> pakankama, nes gairės, vizijos yra apibrėžtos, svarbu užtikrinti priemones. <i>Plėtros modelis:</i> aiškūs plėtros kriterijai tiek viešame, tiek privačiame sektoriuje, visuomenės skatinimas dalyvauti plėtroje, gerosios praktikos pavyzdžių kūrimas.</p>

D.	<i>Politika:</i> labai svarbus e. valdžios vaidmuo, efektyvių strategijų kūrimas ir įgyvendinimas. <i>Plėtros modelis:</i> Inovacijų diegimas, nes tada Lietuva taptų ne tik IRT vartotoja, bet ir gamintoja, privataus ir valstybinio sektoriaus bendradarbiavimas.
E.	<i>Politika:</i> efektyvi tiek, kiek įmanoma esant valstybės politikos sąstingui ir prioritetų svyravimams. <i>Plėtros modelis:</i> ekonominė analizė, strategijų numatymas, priemonių plano tikslingumas ir efektyvumas.
IV.	Tema. Informacinės visuomenės projektai ir investicijos į juos
A.	<i>Investicijos projektams:</i> nepakankamai, nes valstybė turi per mažai pinigų ir noro. <i>Sprendimo variantai:</i> Kadangi trūksta iniciatyvos iš valstybės, tai reikia priartinti privatų sektorių, įtraukti gyventojus ir bendruomenes. <i>Projektų įgyvendinimas:</i> Sėkmingai įgyvendinami tie projektai, kurie iš tiesų reikalingi visuomenei. Sėkmingas VIPT projektas. Dabar reikėtų kompiuterinio raštingumo, e. paslaugų mokymo projektų.
B.	<i>Investicijos projektams:</i> nepakankamai, nes trūksta aiškių ir konkrečių gairių politikoje, informacijos apie projektus žiniasklaidoje. <i>Sprendimo variantai:</i> Horizontalūs projektai, kurie atneštų daug naudos, nei pavieniai siauros srities projektai. <i>Projektų įgyvendinimas:</i> pakankamai sėkmingai projektų įgyvendinimas. Trūksta institucijų tarpusavio suderinamumo, horizontalių projektų, dėmesio e. paslaugoms.
C.	<i>Investicijos projektams:</i> pakankamai. Parama yra, nes valstybė sudaro iš esmės sąlygas projektams įgyvendinti, o pati gali ir tame nedalyvauti. <i>Projektų įgyvendinimas:</i> sėkmingai, nes nauda tikslines grupes pasiekia. Tačiau tobulumui
D.	ribų nėra. <i>Investicijos projektams:</i> pakankamai, net per daug kai kurioms institucijoms. <i>Projektų įgyvendinimas:</i> Vieni sėkmingi, kaip kad e. bankininkystė, e. valdžios projektai, nelabai sėkmingi savivaldybėse e. valdžios diegimas. Viskas priklauso nuo to, kur jie yra realizuojami. Didelis trukdis regionai, dėl jų Lietuva ES yra 40 vietoje iš 65. Dabar labiausiai reikėtų verslą skatinančio projekto, ypač regionuose esančio.
E.	<i>Investicijos projektams:</i> netrūksta, pagrindinės problemos projektų įgyvendinime. <i>Projektų įgyvendinimas:</i> nėra daug sėkmingų projektų.
V.	Tema. Informacinės visuomenės ir e. valdžios perspektyva
A.	Sėkminga plėtra bus užtikrinta per artimiausią dešimtmetį, kai ateis nauja karta. <i>Plėtros sėkmė priklauso nuo:</i> svarbiausia užtikrinti gyventojų mokymus, interneto prieigą ir e. paslaugas.
B.	Sėkminga plėtra bus užtikrinta po kokių 5 m., tai priklausys nuo projektų įgyvendinimo sėkmės. <i>Plėtros sėkmė priklauso nuo:</i> aiškių institucijų išipareigojimų ir tarpusavio
C.	bendradarbiavimo. <i>Plėtros sėkmė priklauso nuo:</i> požiūrio, o tai sunkiausia suformuoti. Didinti supratimą apie IT naudą.
D.	<i>Plėtros sėkmė priklauso nuo:</i> mentaliteto lygio, bendro supratimo apie informacinės visuomenę. <i>Plėtros sėkmė priklauso nuo:</i> kryptingo ir lygiagretaus informacinių technologijų, e. paslaugų
E.	vystymo.